

22
ΕΚ
75

Ζαχαρία Α. Παπαντωνίου

Τὰ φηλὰ Βουνά

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
ΤΗΣ Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Ζαχαρία

75
ΖΑΧΑΡΙΑ Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

Αναγνώστικό
Γ' Δημοτικού

ΕΚΔΟΣΗ ΕΡΩΤΗΡΗ
ΔΩΡΕΑΝ
ΑΘΗΝΑ 1974

ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

ΔΩΡΕΑΝ

ΖΑΧΑΡΙΑ Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

Ἀναγνωστικὸ
Γ' Δημοτικοῦ

Ι. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΦΩΤΙΕΣ

Βραδιάζει. Τι λαμπρή φωτιά είναι αυτή, που φάνηκε στὸ βουνό!

Πρώτος ὁ Φάνης τὴν εἶδε. Πρώτος αὐτὸς βλέπει τὴς ὀμορφίες τῆς γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ καὶ τὴς δείχνει στ' ἄλλα παιδιὰ: τὸν ἥλιο πὺ βασίλευε, τὰ σύννεφα πὺ τρέχουν στὸν οὐρανό, τὸ ἀστέρι γοιμητὴν ἀστράπη στὸ ἀνέμα.

«Κοιτάτε, ἐκεῖ τὴ φωτιά»

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΔΕΛΦΩΝ Γ. ΡΟΔΗ

ΑΘΗΝΑ 1974

ΣΑΧΑΡΙΑ Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

Ανθώνιο
Δημήτρης

Εικόνες Ε. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΑΘΗΝΑ 1974

1. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΦΩΤΙΕΣ

Βραδιάζει. Τί λαμπρή φωτιά είναι αυτή, που φάνηκε στο βουνό!

Πρώτος ο Φάνης την είδε. Πρώτος αυτός βλέπει τις όμορφιες της γῆς και τ' ουρανοῦ και τις δείχνει στ' ἄλλα παιδιά : τὸν ἥλιο που βασιλεύει, τὰ σύννεφα που τρέχουν στὸν οὐρανό, τὸ ἄστρο που καθρεφτίζεται στὸ ρυάκι.

« Κοιτᾶτε, εἶπε, μιὰ φωτιά ἐκεῖ ἀπάνω! » κι ἔδειξε τὴ φω-

τιὰ στὰ δυὸ παιδιὰ, ποὺ ἦταν μαζί του, στὸ Μαθιὸ καὶ στὸν Κωστάκη.

Κάθονταν κι οἱ τρεῖς αὐτὴ τὴν ὥρα στὸ πεζούλι τῆς ἐκκλησίας. Ἦταν κουρασμένοι ἀπὸ τὸ πολὺ παιχνίδι. Εἶχαν διακοπές.

« Ναί, ἀλήθεια, μιὰ φωτιά! » εἶπαν οἱ ἄλλοι δυό.

« Πῶς λάμπει! » εἶπε ὁ Φάνης. « Σὰν τὸ χρυσάφι ».

Τὰ παιδιὰ τὴν κοίταζαν καὶ ρωτοῦσαν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο : ποίος τάχα τὴν ἄναψε ; Μήπως οἱ τσοπάνηδες, ποὺ βόσκουν τὰ κοπάδια ; Μήπως οἱ λοτόμοι, ποὺ κόβουν τὰ δέντρα μὲ τὰ τσεκούρια ; Ἡ μήπως κανένας, ποὺ πῆγε νὰ προσκυνήσῃ στὸν Ἀι-Λιά ; Κάπου ἐκεῖ κοντὰ εἶναι αὐτὸ τὸ μοναστήρι.

« Μπορεῖ νὰ μὴν τὴν ἄναψαν ἄνθρωποι », εἶπε ὁ Κωστάκης.

—« Τότε ποίος ; »

—« Μπορεῖ νὰ τὴν ἄναψε ὁ Ἀράπης ».

—« Καὶ τί εἶναι αὐτὸς ὁ Ἀράπης ; » ρώτησαν οἱ ἄλλοι δυό.

—« Εἶναι ἓνας μεγάλος ἀράπης, ποὺ ἔχει τὴ σπηλιά του ἐκεῖ ἀπάνω σ' ἓνα βράχο. Στὴ μέση στὸ βουνὸ λένε πῶς εἶναι αὐτὸς ὁ βράχος ».

—« Σώπα, καημένε Κωστάκη », λέει ὁ Μαθιός. « Τὸ πιστεύεις ἐσύ ; Ἐγὼ δὲν τὸ πιστεύω. Ποίος τὸ εἶδε ; »

—« Τὸ ἔλεγε ἡ γιαιγιά μου ».

—« Καὶ ποῦ τὸν ξέρει αὐτὴ ; »

—« Εἶναι πολὺ γριά ἡ γιαιγιά μου ».

Ὅσο νύχτωνε, τόσο ἔλαμπε αὐτὴ ἡ φωτιά· κι ὅσο ἔλαμπε, τόσο ὁ Κωστάκης πίστευε τὴ γιαιγιά του.

Ὁ Μαθιὸς δὲν πίστευε τίποτα. Ἦταν βέβαιος πῶς τὴ φωτιά τὴν εἶχε ἀνάψει ὁ τσοπάνης.

Ὁ Φάνης δὲ μιλοῦσε.

«Φάνη! Φάνη! τρείς φωτιές, τρείς φωτιές!»

Έτσι άκούστηκαν νά φωνάζουν δυό παιδιά, πού έτρεχαν κατὰ τò μέρος έκείνο, γιά νά βροῦνε τò Φάνη.

Ό Φάνης τís είχε ίδεί έκείνη τή στιγμή. Στή μιὰ φωτιά κοντὰ είχαν άνάψει κι άλλες δυό. Τρείς χρυσές φωτιές έλαμπαν άραδιασμένες στο βουνό, πού δέ φαίνεται πιὰ παρὰ σά θεόρατος γαλανός ίσκιος άπάνω στον οὔρανό.

Ό Φάνης τís κοίταζε μέ θαυμασμό.

« Ποίός τís άναψε ; » ρωτᾷ καί πάλι ό Μαθίός. « Τί λές έσύ, Φάνη ; »

Ό Φάνης άπάντησε :

« Νά ήμαστε έκεί άπάνω ! »

2. ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΑ

Καί τάχα δέν μπορούσαν νά είναι κι αὐτοί έκεί ψηλά ; Πολλές φορές ό δάσκαλος τούς είχε πεί στο μάθημα πώς τὰ παιδιά, πού είναι στήν τελευταία τάξη τοῦ έλληνικοῦ μπορούν νά πᾶνε μόνα τους στο βουνό. Πώς ἅμα έχουν θάρρος καί πειθαρχία, μπορούν νά κατοικήσουν μόνα τους έκεί ένα δυό μήνες. Φτάνει νά έχουν τήν ἄδεια τοῦ πατέρα τους, τήν κατοικία καί τήν τροφή.

« Πόσα πράματα, τούς είπε, θά μάθετε όταν πᾶτε τόσο ψηλά ! Οὔτε τò βιβλίό μπορεί νά σᾶς τὰ πῇ οὔτε έγώ ». Κι έφυγε γιά τήν πατρίδα του, γιά νά περάση τís διακοπές. Ήταν βέβαιος πώς, ἅμα θέλουν τὰ παιδιά, θά τò κατορθώσουν.

Τὰ παιδιά παρακάλεσαν τούς γονεῖς τους, νά τούς αφήσουν νά πᾶνε. Έκείνοι άντιστάθηκαν στήν άρχή.

«Ποῦ ξέρομε, εἶπαν, τί θὰ κάμετε τόσο μακριά ; Τάχα θὰ μπορῆτε νὰ βρίσκετε, ὅ,τι σᾶς χρειάζεται ; Θὰ φροντίζη ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο ; Θὰ εἴστε ἀχώριστοι ; »

Ὑποσχέθηκαν πὼς καὶ τὰ εἰκοσιπέντε παιδιὰ θὰ εἶναι σὰν ἕνας. Μὰ ὕστερα οἱ δικοὶ τοὺς ρώτησαν :

«Ποῦ θὰ βρῆτε τὶς καλύβες νὰ καθίσετε ; »

Ἦταν ἡ πρώτη δυσκολία. Ὑστερα τοὺς εἶπαν :

«Ποῦ θὰ βρίσκετε τὴν τροφή, γιὰ νὰ ζῆτε τόσο μακριά ; »

Μπροστὰ στὶς δυὸ δυσκολίες τὰ παιδιὰ σταμάτησαν ἄφησαν τὸ ταξίδι γιὰ ἄλλη φορά.

Κι ἐκεῖνο ποὺ μένει γιὰ ἄλλη φορά, σπάνια γίνεται.

Ἕνας ὅμως μαθητῆς, ὁ Ἀντρέας, προσπάθησε νὰ κάμῃ αὐτὸς μόνος ἐκεῖνο, ποὺ οἱ ἄλλοι δὲν μπόρεσαν νὰ κατορθώσουν.

Ἦταν τὸ παιδί, ποὺ τολμοῦσε. Ὁ Ἀντρέας κυνηγοῦσε πιὸ πολὺ τὰ δύσκολα παρὰ τὰ εὐκολα. Δὲν τὸν θυμοῦνται νὰ δείλιασε ποτέ. Ἀλλὰ πιὸ γενναῖος ἦταν ἐκεῖ, ποὺ θὰ ὠφελοῦσε τοὺς ἄλλους.

Ὁ πατέρας του, ὁ κύρ Στέφανος, ἦταν ἐργολάβος ξυλείας στὸ δάσος, ποὺ τοὺς εἶπε ὁ δάσκαλος νὰ πᾶνε, στὸ Χλωρό. Εἶχε πολλοὺς λοτόμους ἐκεῖ.

Τὸν παρακάλεσε λοιπὸν ὁ Ἀντρέας νὰ δώσῃ χάρισμα τὴν ξυλεία γιὰ τὶς καλύβες, ποὺ χρειάζονταν τὰ παιδιὰ. Καὶ γιὰ νὰ πετύχη, ἀκολούθησε μιὰ μέρα τὸν πατέρα του στὸ δάσος, ὅπου εἶχε πάει νὰ ἐπιβλέψῃ τὴν ἐργασία.

Σὲ δυὸ μέρες οἱ λοτόμοι ἔστησαν ὀχτὼ καλύβες. Ὅχτῳ γερὲς καὶ χαριτωμένες καλύβες ἕνα χωριουδάκι. Ἡ κατοικία ἐτοιμάστηκε.

Ἀπὸ τοὺς λοτόμους πάλι ἔμαθε ὁ Ἀντρέας, πὼς οἱ βλά-

χοι θὰ πὴγαιναν στὰ Τρίκορφα, καθὼς τὸ λένε κείνο τὸ βουνό, γιὰ νὰ βοσκήσουν τὰ κοπάδια τους· γιατί φέτος βγήκε πολὺ χορτάρι σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Βρέθηκε λοιπὸν τὸ σπουδαιότερο, ἡ τροφή. Ἀπὸ τὸ κοπάδι θὰ ἔχουν τὸ κρέας καὶ τὰ γαλακτερά.

Ὁ Ἀντρέας ἔμεινε στὸ δάσος, ἀνυπομονώντας νὰ ἔρθουν οἱ βλάχοι. Κι ὅταν ἦρθαν, ἔστειλε στὴν πόλη, στὰ δυὸ παιδιά, αὐτὴ τὴν παραγγελία :

Παιδιά

Στὶς εἰκοσιεννιά τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἐσεῖς οἱ δυό, κατὰ τὸ βράδυ νὰ κοιτάζετε στὸ βουνό, πρὸς τὸ μέρος μας, πρὸς τὸ Χλωρό. Ἄν δῆτε τρεῖς φωτιές στὴν ἀράδα νὰ ξέρετε, πὼς αὐτὸ θὰ εἶναι μῆνυμα δικό μου γιὰ σᾶς· θὰ σημαίνει πὼς ὅλα ἔχουν ἐτοιμαστῇ, κι ἡ τροφή, κι οἱ καλύβες κι ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται. Μόνο νὰ εἰδοποιήσετε γι' αὐτὸ τὸ Φάνη καὶ τ' ἄλλα παιδιά. Καὶ νὰ κάμετε, ὅ,τι μπορεῖτε, γιὰ νὰ ἔρθετε. Μὴ χάνετε καιρό. Τί ὥραϊα πού εἶναι ἐδῶ ψηλά!

ANTREAS

Εἰκοσιεννιά, τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἀπόψε, νά, οἱ φωτιές!

Τὰ δυὸ παιδιά ἔφτασαν κι ἔφεραν τὸ μῆνυμα στὸ Φάνη, στὸ Μαθιὸ καὶ στὸν Κωστάκη.

Ἀνέλπιστη χαρά! Ποτὲ δὲν εἶχαν συνεννοηθῇ ἀπὸ τόσο μακριά. Θὰ πᾶνε ; Καὶ πότε ; Πῶς ;

Τρέχουν στὸ σπίτι κοιτάζοντας πάντα πρὸς τὶς τρεῖς φωτιές.

« Μᾶς γνέφουν ! » φωνάζει ὁ Κωστάκης.

Κι ἀλήθεια, οἱ τρεῖς φωτιές νόμιζες πὼς τοὺς καλοῦσαν.

3. ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

Στὸν κύρ Στέφανο τὸ χρωστοῦν πῶς ξεκίνησαν. Αὐτὸς ὁ καλὸς ἄνθρωπος, ὅταν γύρισε ἀπὸ τὸ δάσος, ἔδωσε τὸ λόγο του στοὺς γονεῖς τους πῶς θὰ πάη μαζί με τὰ παιδιά. Εἶπε πῶς θὰ τὰ προσέχη ἐκεῖ πού βρίσκονται, πῶς θὰ τοὺς κάνη, ὅσες εὐκολίες μπορεῖ, καὶ θὰ τοὺς φέρνῃ νέα τους συχνά, πού θὰ κατεβαίνει στὴν πόλη.

Μόνο ἔτσι κατόρθωσαν νὰ πάρουν τὴν ἄδεια. Πέρασαν δυὸ τρεῖς μέρες, ὥσπου νὰ ἐτοιμαστοῦν, καὶ τέλος ἓνα πρωὶ τὸ μεγάλο καὶ ζωηρὸ καραβάνι ξεκίνησε.

Πᾶνε στὰ ψηλὰ βουνά. Εἶναι εἰκοσιπέντε παιδιά. Τὰ δεκαπέντε πῆγαιναν πεζῇ. Τὰ δέκα καβάλα στὰ φορτωμένα μουλάρια, πού τὰ ὀδηγοῦν τρεῖς ἀγωγιάτες. Ἀκολουθοῦσε ὁ κύρ Στέφανος, καβάλα στὴν κόκκινη φοράδα του.

Καὶ τὰ εἰκοσιπέντε παιδιά ἔγιναν ἀγνώριστα. Κρατοῦν ἀπὸ ἓνα ραβδί. Σακοῦλια καὶ παγούρια τοὺς κρέμονται στὴν πλάτη. Φοροῦν μεγάλες ψάθες καὶ χοντρά παπούτσια.

Εἶναι ντυμένα γιὰ νὰ ζήσουν σὲ βουνό. Τὸ ἴδιο ροῦχο θὰ φορεθῇ βράδυ καὶ πρωί, θὰ παλέψῃ με ἀγκάθια καὶ με πέτρες, θὰ σκίζεται καὶ θὰ μπαλώνεται. Τίποτα καινούριο δὲ φοροῦν.

Τί ἀπλὰ παιδιά πού ἔγιναν!

Μὲ τὰ βαριὰ σακούλια τους μοιάζουν τοὺς μαστόρους καὶ τοὺς πρματευτάδες, πού ἔρχονται κάτω στὴν πόλη.

Ὅλους τοὺς θυμοῦνται αὐτὴ τῇ στιγμῇ, ὅλους τοὺς παρastaίνουν ἓνα ἓνα ὅπως εἶναι, ὅπως περπατοῦν, ὅπως φωνάζουν.

Ὁ Δημητράκης κάνει τὸ γανωματὴ καὶ φωνάζει : « Χαλκώματα νὰ γανώωω. . . . . »

‘Ο Κωστάκης τὸν μπαλωματὴ : « παπούτσια νὰ μπαλώωω. . . . »

‘Ο Γιώργος πάλι παρασταίνει τὸν τροχιστὴ : « μαχαίρια, ψαλίδια, σουγιάδες, γι’ ἀκόοο. . . . νισμα ».

‘Ο Φάνης θυμήθηκε ἕνανπραματευτὴ, ποὺ τὸν εἶχαν ξεχάσει. Πουλεῖ τὰ βοτάνια, τὴ ρίγανη καὶ τὰ χορταρικά· τὸν λένε Κορφολόγο καὶ φωνάζει : « κάππαρη, καλὴ κάπ. . . ! ».

Μέσα σ’ αὐτὰ τὰ γέλια ὁ Καλογιάννης θυμήθηκε τὸ « Τ σ ι ρ ι τ ρ ὀ » κι ἄρχισε νὰ τὸ τραγουδῇ. Ὅλη ἡ συνοδεία πῆρε τὸ γελαστὸ τραγούδι καὶ τὸ ἔλεγε χτυπώντας τὰ ραβδιά στὴ γῆ :

Σὲ μιὰ ρώγα ἀπὸ σταφύλι
ἔπесαν ὀχτὼ σπούργιτες
καὶ τρωγόπιναν οἱ φίλοι. . . . .

τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.

Ἐχτυπούσανε τὶς μύτες
καὶ κουνούσαν τὶς οὐρές,
κι εἶχαν γέλια καὶ χαρές,
τσίρι-τίρι, τσιριτρό,

τσιριτρί,
τσιριτρό.

Πώπω πώπω σὲ μιὰ ρώγα
φαγοπότι καὶ φωνή !
Τὴν ἀφῆκαν ἀδειανή. . . .

τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.

Καί μεθύσαν κι ὅλη μέρα
πᾶνε δῶθε, πᾶνε πέρα
τραγουδώντας στὸν ἀέρα
τσιρί-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό. . . .

Μονάχα ὁ Φουντούλης δὲ μιλεῖ· ἔμεινε τελευταῖος. Εἶναι παχύς καὶ στρογγυλὸς ὁ καημένος ὁ μικρὸς Φουντούλης! Τὸ μουλάρι του εἶναι πολὺ ὀκνὸ· δὲν ἀκούει ἀπὸ φωνή κι ἀπὸ χτύπημα. Γιατὶ τὸν ἐφόρτωσαν σ' αὐτὸ τὸ ζῶο ; Γιὰ νὰ μὴν κυλήσῃ ;

Ὁ Φουντούλης ἀγωνίζεται νὰ τὸ φέρῃ μπροστά, μὰ κεῖνο μένει τελευταῖο. Στὸ τέλος ὁ Φουντούλης ἀρχίζει νὰ φοβᾶται, πὼς τὸ ζῶο του δὲν εἶναι μουλάρι. Τὸ κοιτάζει καλὰ στ' αὐτιά. « Μήπως κατὰ λάθος, συλλογίζεται, μοῦ ἔδωσαν κανένα γάιδαρο ; »

Μὰ κι οἱ ἄλλοι δὲν τὸν ἀφήνουν ἥσυχο καὶ στὸ τέλος θὰ τὸν κάμουν νὰ τὸ πιστέψῃ.

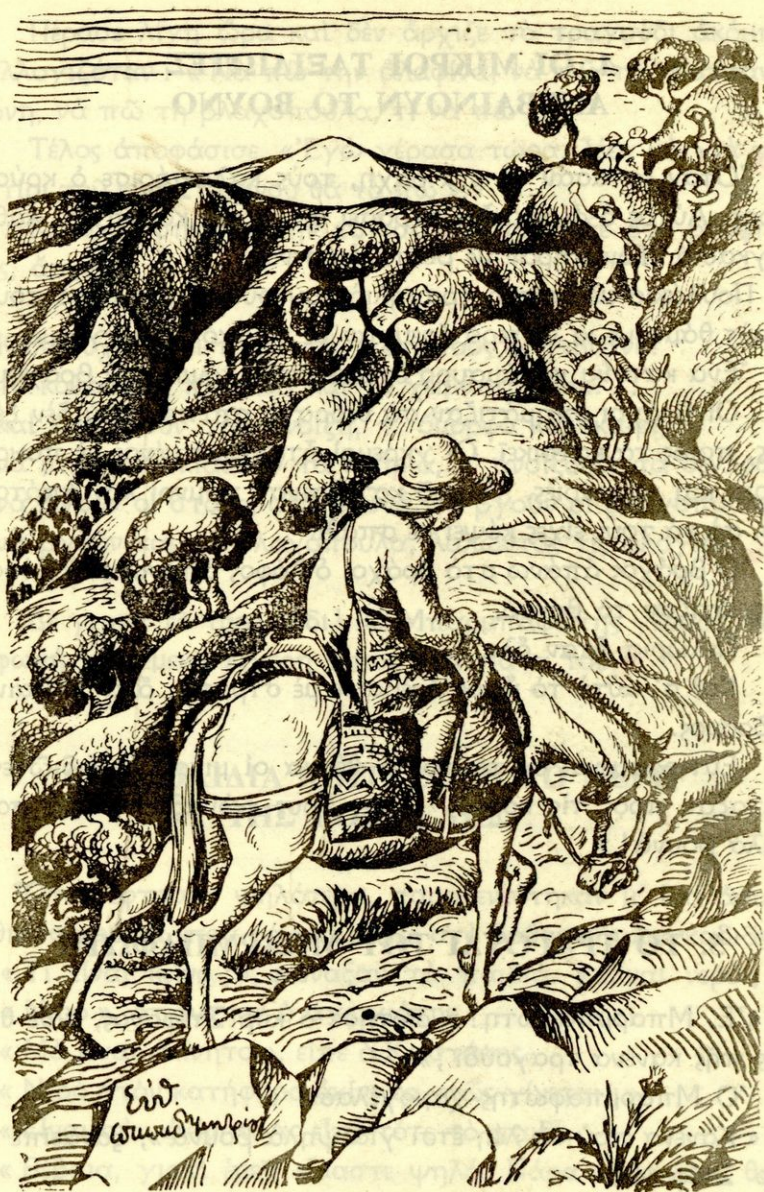
« Τὸ ἄτι σου, Φουντούλη, ἔχει μεγάλα αὐτιά ! »

— « Περίμενε, Φουντούλη, καὶ θ' ἀκούσης καὶ τὴ φωνή του ! »

Μὰ ὁ Φουντούλης, πού δὲ θυμώνει ποτέ, βάζει τὰ γέλια μαζί με τοὺς ἄλλους.

Τὸ καραβάνι ἀνέβαινε τὰ Τρίκορφα, ξυπνώντας τὶς λαγκαδιές με τὰ γέλια του, τὶς φωνές του καὶ με τὴν περπατησιά του στοὺς πετρωτοὺς δρόμους.

«Τὸ μουλάρι του εἶναι πολὺ ὀκνό...»

4. ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΑΝΕΒΑΙΝΟΥΝ ΤΟ ΒΟΥΝΟ

✱ «Όταν έφτασαν σέ μιὰ ράχη, τούς καλωσόρισε ὁ κρύος ἀέρας. Αὐτὸς ὁ ἀέρας εἶχε περάσει ἀπὸ κάθε κορφή καὶ κάθε λαγκαδιά. Τὸν πῆραν μὲ βαθιὰ ἀναπνοή» ✱

Πουλάκια μὲ ἄσπρη τραχηλιὰ κουνούσαν τὴν οὐρά τους στοὺς θάμνους κι ὕστερα ἔφευγαν μὲ γοργὸ λαρυγγισμό.

Ἐνα κατσίκι κατάμαυρο ἔστεκε στὴν κόψη τοῦ βράχου.

Οἱ βράχοι σχημάτιζαν σὰ θεόρατα σπίτια, ποὺ δὲν ξέρεις, ποιὸς τὰ κατοικεῖ. Οἱ γκρεμοὶ ἦταν φυτεμένοι μὲ πουρνάρια καὶ κουμαριές. Ἄλλοῦ κατέβαιναν γυμνοὶ καὶ ἀπότομοι, σὰ νὰ τοὺς εἶχες κόψει μὲ σπαθί.

Ὁ βράχος ἀπάνω στὸ βράχο, ὁ λόφος ἀπάνω στὸ λόφο σχημάτιζαν τὸ βουνό.

Πελώρια ἦταν ὅλα.

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ ὕψος ἀνέβαινε μὲ στροφές, ὅλο ἀνέβαινε ὁ δρόμος.

Εὐτυχισμένοι σὲ τοῦτο τὸ θέαμα οἱ μικροὶ ταξιδιωτὲς, κοίταξαν πρὸς τὶς κορφές. Ἐνας τους φώναξε : « Γειά σας ψηλὰ βουνά! »

5. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΑΦΩΤΗ

«Ἔ, Μπαρμπαφώτη! » ρώτησε ὁ κύρ Στέφανος, « δὲ θὰ μᾶς πῆς κανένα τραγούδι ; »

Ὁ Μπαρμπαφώτης χαμογέλασε.

« Κανένα ποὺ νὰ λήῃ ἔτσι γιὰ ψηλὰ βουνά », ξαναεἶπε ὁ κύρ Στέφανος.

« Σὰν ποιοὶ νὰ πῶ ; » ρώτησε ὁ ἀγωγιάτης.

Πέρασε λίγη ώρα και δὲν ἄρχιζε τὸ τραγούδι ἀκόμη. Συλλογιζόταν : « Νὰ πῶ τὴν ἀλαφίνα, νὰ πῶ τὸν Κατσαντώνη, νὰ πῶ τὴ βλαχοπούλα, τί νὰ πῶ ; »

Τέλος ἀποφάσισε. « Ἐγὼ γέρασα τώρα, λέει, μὰ γιὰ τὸ χατίρι τοῦ κύρ Στέφανου θὰ τὸ πῶ ».

Κι ἀφοῦ σήκωσε τὴν τσίτσα καὶ τράβηξε δυὸ ρουφηξιές, ἄρχισε :

* Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, ποτέ τους δὲ γερνᾶνε!
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα χιόνι. . .
καὶ καρτεροῦν τὴν ἀνοιξη, τ' ὁμορφο καλοκαίρι,
νὰ μπουμπουκιάσουν τὰ κλαριά, ν' ἀνοίξουνε τὰ δέντρα,
νὰ βγοῦν οἱ στάνες στὰ βουνά, νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες
νὰ βγοῦν καὶ τὰ βλαχόπουλα, λαλώντας τὶς φλογέρες.*

Δὲ γερνᾷ τὸ τραγούδι ! Ὁ Μπαρμπαφώτης γέρασε, μὰ ἡ φωνή του ἔμεινε λιγερὴ ὅπως στὰ νιάτα του.*

6. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΟΙΤΑΖΟΥΝ ΤΟ ΝΕΡΟ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

Ὅταν ἔφτασαν ψηλότερα, παραξενεύτηκαν μ' ἓνα ἀσυνήτιστο χρώμα, ποὺ φάνηκε κάτω στὸ βάθος τῆς λαγκαδιᾶς.

« Τί εἶναι κεῖνο ; » φώναξαν τὰ παιδιά. « Εἶναι νερό ; »

— « Νερό », ἀπάντησε ὁ ἀγωγιάτης.

— « Μὰ εἶναι ἀκίνητο », εἶπε ὁ Κωστάκης.

— « Νερό στὸν κατήφορο ἀκίνητο, πῶς γίνεται ; »

— « Εἶναι σὰν ἀκίνητο », εἶπε τότε τὸ παιδί.

— « Βέβαια, γιατί ἡμεῖς εἴμαστε ψηλά. Πάρα πέρα ποὺ θὰ χαμηλώσωμε, θὰ δῆτε πῶς τρέχει ».

—« Πῶς τὸ λένε αὐτὸ τὸ ποτάμι ; »

—« Ρούμελη. Μὰ ἐδῶ εἶναι ρέμα, δὲν εἶναι ἀκόμα ποτάμι. Πρέπει νὰ κάμη μεγάλο ταξίδι, γιὰ νὰ γίνη τὸ ποτάμι τῆς Ρούμελης. Ἔχει ν' ἀπαντήσῃ πολλὰ νερά, νὰ στρογγυλέψῃ πολλές πέτρες καὶ νὰ γυρίσῃ πολλοὺς μύλους ἀκόμα ».

—« Εἶναι γαλαζοπράσινο », εἶπε ὁ Φάνης. « Τί ὠραῖο χρῶμα! »

—« Αὐτὸ τὸ χρῶμα, εἶπε ὁ κύρ Στέφανος, εἶν' ἀπὸ τὴν ὁρμή, ποὺ ἔχει τὸ νερό. Ἐδῶ ἀπάνω ἡ Ρούμελη εἶναι ἀνήσυχη. Πηδοῦν τὰ νερά της σὰν τρελὰ παιδιὰ· μόνο στὸν κάμπο φρονιμεύουν. Καὶ ὅσο πᾶνε κατὰ τὴ θάλασσα, γίνονται ἥσυχα καὶ συλλογισμένα ».

Ὅταν ἔφτασαν πιὸ ψηλά, δὲν εἶδαν πιά τὴ Ρούμελη. Σὲ μιὰ στροφή τοὺς κρύφτηκε.

Ὁ Κωστάκης λυπήθηκε, σὰ νὰ τοὺς εἶχε λείψει κανένας σύντροφος.

« Ἐννοια σου, Κωστάκη, εἶπε ὁ ἀγωγιάτης, καὶ θὰ μᾶς βγῇ πολλές φορὲς μπροστά. Φεύγει ἡ Ρούμελη ἀπὸ δῶ ; Ἔχει νὰ θρέψῃ τόσα πλατάνια, νὰ περάσῃ ἀπὸ τόσες λαγκαδιές! »

Πάρα πέρα ποὺ χαμήλωσαν, ἄκουσαν τὴ βουή της κι ἔνιωσαν, πὼς ἡ Ρούμελη εἶναι πάντα κοντά.

7. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΣΤΑ ΚΟΥΛΟΥΡΙΑ ΤΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ

Ὁ Φουντούλης πηγαίνει ἀπάνω στὸ μουλάρι του σὰ φορτωμένος κι ὄχι σὰν καβαλάρης. Εἶναι ὅμως πολὺ συλλογισμένος. Κανένας δὲ μιλεῖ γιὰ φαγητὸ κι ἡ ὄρεξη τοῦ Φουντούλη ἔχει σημάνει μεσημέρι πολλές φορές.

Ἔχωσε τὸ χέρι μέσα στὸ σακούλι του καὶ ἀπάντησε κατιτί. Τέτοιο εὐχάριστο ἄγγιγμα τὸ εἶχε νιώσει μόνο μιὰ φορά, πού ἔπιασε τὸ μικρὸ αὐγὸ πουλιοῦ.

Ἦταν τὰ κουλούρια, πού τοῦ εἶχε ἐτοιμάσει ἡ μητέρα του, μὲ τὴ συμβουλὴ νὰ τὰ τρῶ φρόνιμα, δηλαδή δύο κάθε πρωί.

Ἄμα τ' ἄγγιξε ὁ Φουντούλης, κατάλαβε, πὼς ἡ ζωὴ τους ἦταν λίγη.

Ἔφαγε δυό. « Ἄς φᾶμε, εἶπε, ἄλλα δυό. Τί φρέσκος ἀέρας! » Ἔγιναν τέσσερα. Σὲ λίγο ἔξι. Τώρα ἔχει χῶσει πάλι τὸ χέρι στὸ σακούλι καὶ χαϊδεύει, ὅσα μένουν.

« Πότε θὰ φᾶμε ; » ρώτησε τὸν ἀγωγιάτη.

Ὁ κύρ Στέφανος ἄκουσε καὶ γυρίζοντας ρώτησε τὰ παιδιά :

« Ποιὸς εἶναι κεῖνος, πού πείνασε πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κρατηθῇ ; »

Ὅλη ἡ συντροφιά γύρισε καὶ κοίταξε τὸ Φουντούλη· ἐκεῖνος ἔκανε, πὼς κοιτάζει κάτω καὶ θαυμάζει τάχα τὸ νερό. Καὶ σὰ νὰ ντράπηκε, ἔβγαλε τὸ χέρι του ἀπὸ τὰ κουλούρια. Ἐμείνε ὁμως μέσα στὸ σακούλι ὁ νοῦς του.

8. ΤΑ ΜΟΥΛΑΡΙΑ ΞΕΡΟΥΝ ΠΟΥ ΘΑ ΦΑΝΕ ΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ

Ὅταν σὲ λίγο φάνηκε μιὰ βρύση μὲ πλατάνια καὶ λεῦκες, τὰ μουλάρια σταμάτησαν μόνα τους. Τὰ παιδιά κατάλαβαν, πὼς γιὰ νὰ σταματᾷ τὸ ζῶο μόνο του, θὰ εἶναι παλιά συνήθεια νὰ ξεπεξεύουν οἱ ταξιδιωτὲς ἐκεῖ γιὰ νὰ φᾶνε. Αὐτὴ τὴ σκέψη τὴν ἔκαμαν ὅλοι, κι ἄς λένε τὸ Φουντούλη φαγά.

Τί πείνα ήταν αυτή! Κοιτάζοντας τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο δὲν τὴν εἶχαν καταλάβει. Τέτοια ἦταν ἡ ὄρεξή τους, ποὺ δὲν κατάλαβαν καλὰ, πότε στρώθηκε τὸ τραπέζι ἀπάνω στὰ χλωρὰ φύλλα, πότε κάθισαν, ἂν κάθισαν μὲ τὸ πλευρὸ ἢ σταυροπόδι. Ἐτρωγαν εὐχαριστημένοι κι ὁ πλάτανος ἀπὸ πάνω σάλευε τὰ κλαριά του.

9. Η ΒΡΥΣΗ

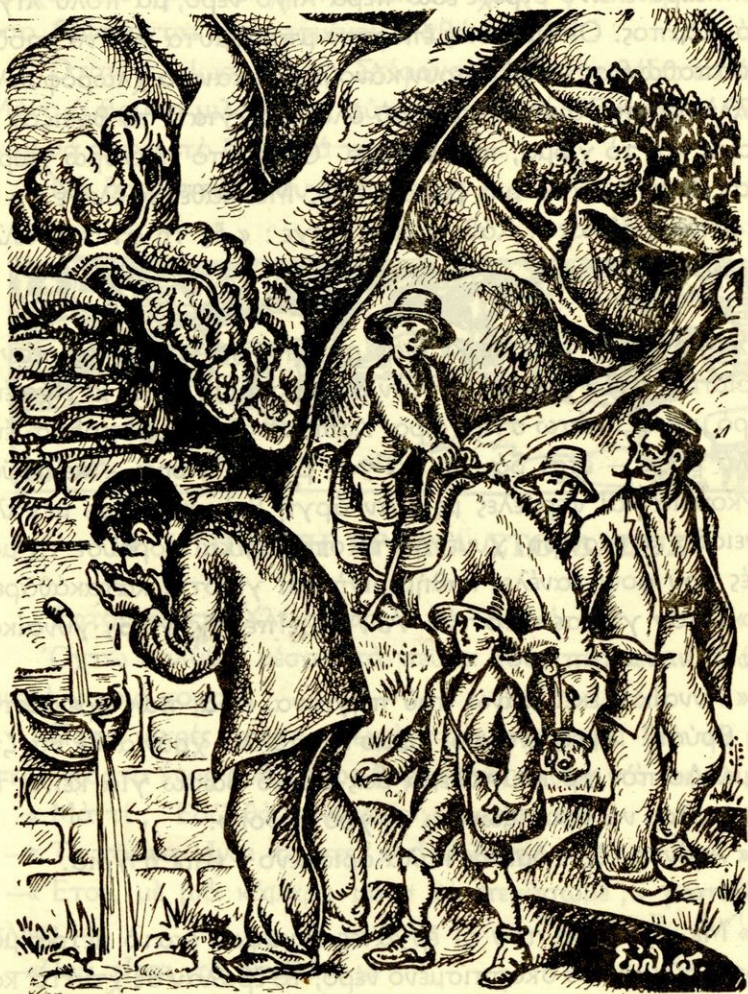
Ἕνας ἀγωγιάτης, ἀφοῦ ἤπιε στὴ βρύση, βάζοντας γιὰ κούπα τὶς χοῦφτες του, μουρμούρισε :

« Νὰ δροσιστῇ ἡ ψυχούλα σου! »

Τὰ παιδιά τὸν κοίταξαν, θέλοντας νὰ μάθουν γιὰ ποιὸν μιλεῖ.

Καὶ κεῖνος, ποὺ κατάλαβε τὴν ἀπορία τους, εἶπε :

«Νὰ δροσιστῇ ἡ ψυχούλα σου...!»

« Δέν τόν ξέρω, ποιός εἶναι, μὰ κείνος, πού τήν ἔκαμε αὐτή τῇ βρύση, δροσισμένος νά εἶναι σάν κι ἐμᾶς ».

« Ἐγὼ τόν ἐθυμήθηκα, εἶπε ὁ κύρ Στέφανος. Ἦμουν παιδί. Τόν καιρό ἐκεῖνο ἔτρεχε ἐδῶ πέρα λίγο νερό, μὰ πολύ λιγοστό, κόμπος. Οἱ διαβάτες ἔπεφταν μπρούμυτα γιά νά πιοῦν, προσπαθώντας νά φτιάσουν κάνουλα μέ κανένα χλωρόφυλλο. Πολλές φορές χανόταν τὸ νερό ὁλότελα, γιατί τὸ βύθιζαν οἱ βροχές καί τὸ χῶμα, πού ἔπεφτε. Ὅλοι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ βρύση ἐδῶ. Μὰ καθένας ἔλεγε : « ἄς τῇ φτιάση ἄλλος ». Κάθε χωριὸ ἔλεγε : « ἄς τῇ φτιάση ἄλλο χωριό ».

» Μιὰ φορὰ πέρασέ κι ἓνας ράφτης, πηγαίνοντας πανηγυριώτης στὸν Ἀι-Λιά. Ἦταν ἀπὸ μακρινὸ μέρος κι εἶχε ἓνα μικρὸ μαγαζὶ κάτω στὴ χώρα. Καθισμένος σταυροπόδι σ' ἓνα ψηλὸ ράφι — ἔτσι δά, σὰ νά τόν βλέπω τώρα — κεντοῦσε σεγκούνια καί φέρμελες μέ μιὰν ἀργὴ βελονιά. Εἶχε μεγάλη γενειάδα κάτασπρη, χυμένη στὸ στῆθος, καί φοροῦσε τὶς μακριές του φουστανέλες καθημερινὴ καί γιορτῇ, κατακάθαρες.

» Ὅταν γύρισε ἀπὸ τὸν Ἀι-Λιά, εἶπε τῆς γριᾶς γυναίκας του :

« Γυναίκα, ἐκεῖ πάνω πού πήγαινα, εἶδα, πὼς χρειάζεται μιὰ βρύση. Ἐμεῖς ἄτεκνοι εἴμαστε, πολλὰ χρόνια δὲ θὰ ζήσωμε. Λοιπὸν τὸ κομπόδεμά μας θὰ τὸ δώσω γιά κείνη τῇ βρυσούλα, νά δροσίζωνται οἱ χριστιανοί ».

— « Ἀφέντη, ὅ,τι ὀρίσης καλὰ ὀρισμένο » εἶπε ἡ γριά.

» Μὲ τὰ ἔξοδά του οἱ ἐργάτες ἔσκαψαν ἑκατὸ μέτρα μακρός, μάζεψαν τὸ σκορπισμένο νερό, τὸ ἔβαλαν σὲ χτιστὸ κανάλι κι ἔχτισαν τῇ βρύση. Ἐκεῖνος, ἀφοῦ πρόφτασε νά δῇ τὸ καλὸ, πού ἔκαμε στοὺς ἀνθρώπους, δὲ ζήτησε τίποτα ἀπ'

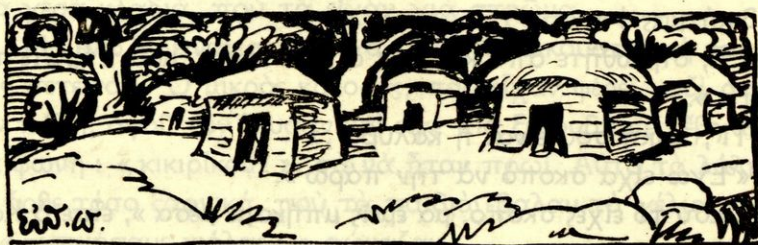

αυτούς. Σὲ λίγον καιρὸ κοιμήθηκε στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ εὐχαριστημένους καὶ λησμονήθηκε.

»Ὑστερα θέριεψε ἐδῶ τὸ πλατάνι, ποὺ βλέπετε. Ἡ βρύση τρέχει ἀπὸ τριάντα χρόνια καὶ θὰ τρέχῃ γιὰ καιρὸν πολὺ, ὅσο βρίσκονται κουρασμένοι διαβάτες. ... »

Ὅταν τελείωσε ὁ κύρ Στέφανος, δὲν εἶπε λέξη κανέναν. Μόνο ἡ βρύση μιλοῦσε σ' αὐτὴ τὴ σιωπῇ. Ἔπιναν κι ἄκουγαν νὰ τρέχῃ τὸ δροσερὸ τῆς νερό.

« Νὰ δροσιστῇ ἡ ψυχούλα σου! »

10. Η ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΑ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Ἐφτασαν στὸ Χλωρὸ ἄργὰ τὸ δειλινό.

Ὅχτῳ καλύβες μέσα στὰ πεῦκα τοὺς περίμεναν. Νὰ τὸ μικρὸ χωριό τους!

Πόσο μικρές, πόσο φτωχές τοὺς φάνηκαν! Γιὰ νὰ μπῇ στὴν πόρτα ἕνας ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ σκύψῃ τὸ κεφάλι.

« Μὰ τί ; Ἐδῶ θὰ καθίσωμε ; » ρωτοῦσαν.

—« Τί πόρτες εἶναι τοῦτες! » εἶπε ἕνας.

—« Ἔτσι, μὲ μιὰ κάμαρη μόνο θὰ περάσωμε ; » ρωτοῦσαν ἄλλοι.

—« Ποῦ εἶναι τὸ κρεβάτι ; »

—« Δὲν ἔχει οὔτε μιὰ καρέκλα! »

Οἱ καλύβες ἀλήθεια δὲν εἶχαν τίποτα ἀπ' αὐτά. Ἡ κάθε

καλύβα ήταν μιὰ κάμαρη ἀπὸ κλαριά, ἴσα ἴσα νὰ φυλάγη τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἀέρα κι ἀπὸ τὴ βροχή.

« Ἀντρέα, λέει ὁ Κωστάκης, πῶς καθόσουν ἐδῶ μέσα ! »

Ὁ Ἀντρέας γέλασε. « Νὰ δῆς, πῶς θὰ κάθῃσαι κι ἐσύ ! » τοῦ εἶπε. « Ἐγὼ τώρα, πού συνήθισα τὴν καλύβα, δὲν τὴν ἀλλάζω οὔτε μὲ σπίτι ».

Ὁ Κωστάκης κοίταζε τὴ μιὰ, κοίταζε τὴν ἄλλη, ἔμπαινε σὲ ὅλες καὶ γύρευε νὰ βρῇ τὴν καλύτερη καλύβα, μὰ καμιὰ δὲν τοῦ φαινόταν ἀρκετὰ καλή. Στὴν πιὸ μεγάλη καλύβα μπῆκαν ὁ Καλογιάννης κι ὁ Μαθιὸς καὶ φώναζαν : « νὰ, νὰ ἡ δική μας ! »

— « Ἔ, σηκωθῆτε ἀπὸ κεῖ, λέει ὁ Κωστάκης, μοῦ πήρατε τὸ σπίτι ».

— Τί ; Δικὴ σου εἶναι ἡ καλύβα ; »

— « Ἐγὼ εἶχα σκοπὸ νὰ τὴν πάρω ».

— « Ἐσὺ τὸ εἶχες σκοπὸ, μὰ ἐμεῖς μπήκαμε μέσα », εἶπε ὁ Καλογιάννης.

— « Βλέπεις, Κωστάκη ; » λέει ὁ κύρ Στέφανος. « Γιὰ νὰ τὶς ψάχνης ὅλες, θὰ μείνης στὸ τέλος χωρὶς σπίτι ».

Ὁ Ἀντρέας τὸν ἔβαλε νὰ καθίσῃ μὲ ἄλλους δυὸ στὴ ἴδια καλύβα κι ἔπειτα ὄρισε καὶ στοὺς ἄλλους, ποῦ θὰ καθίσῃ ὁ καθένας.

Ἐλυσαν τότε τὰ φορτώματα κι ἄρχισαν νὰ κουβαλοῦν ὁ καθένας τὰ πράματά του. Σκεπάσματα, ροῦχα, δέματα μὲ τροφές, σακούλια, τενεκέδες, τὰ ἔφερναν καὶ τὰ ἔβαζαν σιγὰ σιγὰ μέσα.

« Νὰ εἶχαμε κι ἓνα ντουλάπι. . . . », ἔλεγαν. « Ἐνα ράφι, ἓνα σεντούκι. . . »

Ὅσο περνοῦσεν ὅμως ἡ ὥρα, καταλάβαιναν, πῶς μποροῦν νὰ κάμουν καὶ χωρὶς αὐτά.

Ἄφοῦ ἐτοίμασαν τὸ νοικοκυριό τους, βγῆκαν νὰ ἰδοῦν τὸ δάσος. Ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ ἥλιος βασίλευε καὶ οἱ κορμοὶ τῶν δέντρων ἔφεγγαν ἀπὸ κόκκινο φῶς.

Μεγάλα γέρικά δέντρα τοὺς τριγύριζαν, κι ἄλλα νέα καὶ καταπράσινα. Χαμόκλαδα πολλὰ σκέπαζαν τὴ γῆ.

Σὲ λίγο ὅλο αὐτὸ τὸ δάσος γέμισε ἀπὸ σκοτάδι.

Τότε, στὴ νύχτα καὶ στὴν ἐρημιά, οἱ μικροὶ ταξιδιωτὲς ἐνίωσαν πόσο χρειάζεται ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.

Κουρασμένοι καθὼς ἦταν ἔπεσαν νὰ κοιμηθοῦν ἀπάνω στὰ γερά κλαδιά, πού τὰ εἶχαν γιὰ στρῶμα.

Μὰ ἐνῶ ἔκλειναν σιγὰ σιγὰ τὰ μάτια, ἀκούστηκε ἡ φωνὴ ἑνὸς πετεινοῦ. Ὁ μικρὸς κόκορας, πού εἶχαν φέρει μαζί ἀπὸ τὴν πόλη, ἀφοῦ τὸν ἔλυσαν καὶ εἶχε πιὰ ξεμουδιάσει, ἔβγαλε μιὰ φωνή : « κικίρίκου ! », σὰ νὰ ἦταν πρωί. Αὐτὸ τὸ λάλημα ἦρθε τόσο ξαφνικά, πού τὰ παιδιὰ ἔβαλαν τὰ γέλια.

« Ξυπνήσαμε κιόλας ; » φώναζαν.

« Κικιρίκου ! » φώναξε ἄλλη μιὰ ὁ κόκορας, βραχνιασμένος αὐτὴ τὴ φορά.

Ὅσο ὅμως κι ἂν ἤθελε αὐτὸς νὰ φέρῃ τὸ πρωί, τὰ παιδιὰ νύσταζαν καὶ σιγὰ σιγὰ κοιμήθηκαν.

11. ΑΣΤΡΑ, ΓΡΥΛΟΙ ΚΑΙ ΚΟΥΔΟΥΝΙΑ

Οἱ φίλοι μας κοιμοῦνται βαθιὰ στὶς καλύβες. Ποῦ καὶ ποῦ ἀκούγονται παραμιλητά.

Μερικοὶ φωνάζουν : « Αὔριο θὰ ξεκινήσωμε γιὰ τὸ βουνό ! », καὶ ξανακοιμοῦνται.

Ἕνας λέει : « Δὲν εἶναι ὥρα σοῦ λέω γιὰ τὸ σχολεῖο. Δὲ χτύπησε ἀκόμη ἡ καμπάνα ! ».

“Ένας άλλος : « Μητέρα δὲν τὴ θέλω τόσο μικρὴ φέτα ! »

“Ένας τρίτος : « Κοίταξε μὴν ἔρθῃ ἡ μάνα μου, ἔχω πάρει ἀπὸ τὸ ντουλάπι ὅλο τὸ βάζο μὲ τὸ γλυκό ».

“Ἦταν ὁ Φουντούλης. “Όταν ξύπνησε κι εἶδε, πῶς δὲν ἔχει τίποτα, τοῦ κακοφάνηκε. Δὲν ἤθελε νὰ ξανακοιμηθῇ, μήπως πάθῃ πάλι τὸ ἴδιο. Μὰ ἡ κούραση τὸν ἀποκοίμισε.

“Ο Φάνης ἄνοιξε τὰ μάτια του. “Απὸ κάποιες τρύπες τῆς καλύβας βλέπει οὐρανὸ καὶ καταλαβαίνει πῶς εἶναι ἀκόμη νύχτα.

Μὰ δυσκολεύεται νὰ κοιμηθῇ ἄλλο. Ντύνεται καὶ γλιστρᾷ ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα· θέλει νὰ δῇ τὴ νύχτα στὸ δάσος. Κάθισε ἐκεῖ ἀπέξω καταγῆς.

Πρῶτὴ φορὰ εἶδε τόσο βαθὺ οὐρανό. Πόσα ἄστρα ! “Ἦταν σὰν ἀμέτρητο χρυσὸ μελίσσι, ποὺ χύθηκε ψηλὰ κι ἔβροσκε.

“Αστρα πολλὰ ἐδῶ, ἄστρα λίγα παρακάτω. Κάπου δυὸ μαζί. Κάπου ἓνα μοναχό, σὰν ξεχασμένο. Πέντ’ ἕξι ἄστρα μαζί, σὰν κλαράκι. Νὰ ’ναι ἡ πούλια ;

Στὴ μέση τ’ οὐρανοῦ, ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ Φάνη, ἓνα λευκὸ ποταμάκι χυνόταν ἡσυχὰ ἀπὸ τὸ βοριά στὸ νότο. κυλοῦσε μυριάδες μικρὰ ἄστρα, λευκὰ σὰν ἀνθούς.

Μέσα στὸ δάσος ἀμέτρητοι γρύλοι τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν ὅλοι τὸ ἴδιο τραγούδι.

“Απὸ πέτρες, ἀπὸ τρύπες τῆς γῆς, ἔβλεπαν τὴν ἀστροφegγιά οἱ μικροὶ τραγουδιστάδες καὶ τὴν κελαηδοῦσαν.

Κι ὕστερα ἀκούστηκαν μακριὰ τὰ κουδούνια τῶν κοπαδιῶν. Εἶναι οἱ βλάχοι. Δικό τους θὰ εἶναι τὸ μεγάλο κοπάδι, ποὺ βόσκει.

“Ακου πόσα κουδούνια!. . . . Μικρά, μεγάλα, ψηλά, βαθιά, γλυκά, βραχνά. Κουδουνίσματα πολλά όπως τ’ άστρα, όπως οί γρύλοι.

Κι ξαφνα ένα πράσινο άστρο, σά νά ήταν πολυ χαρούμενο, άναψε, χύθηκε ανάμεσα στ’ άλλα και χάθηκε. . .

Τί ωραία νύχτα.

“Ο Φάνης ένιωσε ψύχρα και μπήκε μέσα νά πλαγιάση. Μά και σκεπασμένος έβλεπε τήν άστροφεγγιά.

Του φαίνόταν όλα εκείνα τ’ άστρα δικά του. Κανένas από τούς άλλους δέν τά είχε δεί.

“Αποκοιμήθηκε ακούγοντας τά κουδούνια.

12. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

“Ο ήλιος ανέβηκε ψηλά. Τά τζιτζίκια λαλούν δυνατά. Μά κανένas δέν έχει όρεξη ν’ άφήση τó στρώμα. Γυρίζουν από τó ένα πλευρό στο άλλο.

« Σηκωθήτε », λέει ó Άντρέας, γυρίζοντας από καλύβα σε καλύβα. « Έχομε δουλειά ».

—« Τί δουλειά ; » φώναξε ó Δημητράκης, τρίβοντας τó ένα του μάτι.

—« Νά φάμε έδω πού ήρθαμε ».

—« Κι είναι αυτό δουλειά ; »

—« Τώρα πού θά σηκωθής, θά τó δούμε ».

“Ο Δημητράκης ζητούσε τή λεκάνη νά νιφτή· δέν είχε καταλάβει ακόμη πού βρίσκεται. Άκολούθησε τούς άλλους, πού γελούσαν μ’ αυτόν, και βρήκαν κάμποσα βήματα μακριά τή βρύση. Τό νερό τούς έτσουζε στ’ αυτιά.

“Ένα παιδί, ό Πάνος, έλεγε τοῦ Δημητράκη, καθώσ νι-
βόταν : «“Αι, αι, τί κρύο νερό! », καί τοῦ κρατοῦσε τό κεφάλι
κάτω ἀπό τή βρύση. ‘Ο Δημητράκης φώναζε σάν κατσίκι.
‘Ο Πάνος τόν ἄφησε κι ἔβαλε τό δικό του κεφάλι στή βρύση.
“Αφηνε τό κρύο νερό νά πηγαίνει στό σβέρκο του, στό στῆ-
θος του.

“Οταν πλύθηκαν, ἦρθε νά τοὺς δῇ ό κύρ Στέφανος. ‘Ο
καλός ἄνθρωπος, ποὺ τοὺς ἔφερε ὡς ἐδῶ, θά πήγαινε στή
χώρα γιά τίς δουλειές του. Φεύγοντας τοὺς εἶπε αὐτά τὰ
λόγια :

« Εἰκοσιέξι ἄνθρωποι γιά νά ζήσουν στό βουνό, πρέπει
ὅλα νά τὰ κάμουν μέ τὰ χέρια τους. Νά ψήνουν τό ψωμί, νά
κουβαλοῦν τό νερό, νά βράζουν τό φαί.

» Εἶστε εἰκοσιέξι συγκάτοικοι, ποὺ πρέπει νά ζήσετε μαζι
στό ἴδιο μέρος· ἔχετε τίς ἴδιες δυσκολίες καί τίς ἴδιες ὠφέλειες.
Κάνετε λοιπόν μιὰ κοινότητα. Πῶς αὐτή θά ζήση χωρίς μα-
γαζί, χωρίς μύλο, χωρίς τίποτα ;

» Κάποιος ἀπό σᾶς πρέπει νά γίνη φούρναρης, ἄλλος
μπακάλης, ἄλλος μυλωνάς. “Ο,τι χρειάζεται, γιά νά συντη-
ρηθῆτε, πρέπει νά τό βρῆτε μόνοι σας, ὅπως οἱ βοσκοί, οἱ
βλάχοι καί οἱ λοτόμοι. Θά φᾶτε ἡ δέ θά φᾶτε σήμερα ; »

—« Θά φᾶμε », ἀπάντησε ό Φουντούλης.

—« Νά ἰδοῦμε ὅμως πῶς θά φᾶτε. “Ε, ὅσο γιά σήμερα ἔχετε
δᾶ ἕναν κουτσομάγερα, τόν ‘Αντρέα. Αὐτός ἔμαθε ἀπό τοὺς
λοτόμους τό γιαχνί. Σήμερα θά εἶναι μάγειρας γιά ὅλους σας.
Τώρα βοηθήστε κι οἱ ἄλλοι νά γίνη τό φαί ».

‘Ο Γιωργάκης, ό ‘Αλέκος κι ό Δημητράκης πῆραν νά ξε-
φλουδίσουν τίς πατάτες, ό Δῆμος κι ό Καλογιάννης νά κό-
ψουν τὰ φασόλια καί τίς ντομάτες. “Αλλοι πῆραν νά καθαρί-
σουν τὰ κρεμμύδια κι ἄλλοι ἄναψαν τή φωτιά.

« Καί κείνοι, πού περισσεύουν, τί θά προσφέρουν στην κοινότητα ; » ρώτησε ὁ Κωστάκης.

—« Τὴν ὄρεξή μας », εἶπαν αὐτοὶ γελώντας.

—« Ἀπ' αὐτὴ ἔχομε κι ἐμεῖς », φώναξε ὁ Ἀντρέας. « Μὰ ἐννοια σας κι ἔχετε δουλειά ».

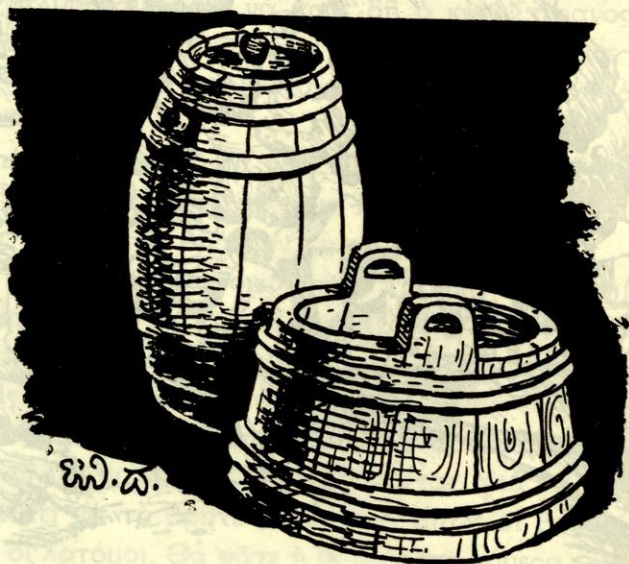
« Ἐγὼν! εἶπεν ὁ Ἀντρέας... »

Ἡ δουλειά, πού τοὺς ἔπεσε, εἶναι ἀρκετή. Ἐπρεπε νὰ γυρίσουν τὶς καλύβες, τὴν κοινότητά τους, νὰ κοιτάξουν τὶς θέσεις, τὰ δέντρα καὶ νὰ ὀρίσουν, ποῦ θὰ εἶναι τὰ μαγειρείο, ἡ ἀποθήκη, τὰ ράφια.

Ἄλλοι ἔπρεπε νὰ δοῦν, ἂν ἔχουν, ὅ,τι τοὺς χρειάζεται

νὰ μαγειρεύουν. Μήπως λείπει κουτάλα ἢ κατσαρόλα, κα-
θὼς αὐτὴ τὴ στιγμή τοὺς λείπει τὸ τηγάνι, καὶ πρέπει νὰ τὸ
ζητήσουν ἀπὸ τοὺς λοτόμους.

Ἄλλοι πάλι θὰ πηγαιναν νὰ δοῦν τοὺς βλάχους, γιὰ
νὰ ξέρουν, τί τρόφιμα μπορεῖ νὰ πάρουν ἀπ' αὐτοὺς στὴν
ἀνάγκη. Καὶ στὸ τέλος, νὰ μάθουν, ἂν ἔχη κανένα χωριὸ ἐκεῖ
κοντὰ καὶ πόσο μακριὰ εἶναι.

13. ΠΟΛΕΜΟΣ Μ' ΕΝΑ ΜΑΝΤΡΟΣΚΥΛΟ

Ὁ Δῆμος κι ὁ Φάνης σηκώθηκαν καὶ πῆγαν γιὰ τοὺς
βλάχους. Δεξιὰ τοὺς εἶχαν πεῖ πὼς εἶναι. Μπῆκαν στὰ δέν-
τρα κι ἄφησαν τὸ μονοπάτι νὰ τοὺς βγάλῃ. Μὰ ὕστερα ἀπὸ
πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας τὸ μονοπάτι χάθηκε, ὅπως γίνεται
συχνὰ στὸ δάσος. Ἐμοιαζε μὲ τὸν ἄλλον τόπο.

Γύρισαν ἀπ' ἐδῶ κι ἀπ' ἐκεῖ, δὲν τὸ ξαναβρῆκαν. Προ-

χώρησαν τότε χωρίς δρόμο πρὸς ἓνα σημεῖο, πού φαινόταν ἓνας τόπος χωρίς δέντρα.

Ἐκεῖ τοὺς φάνηκε, πὼς ἔβλεπαν κάτι καλύβες.

«Ἐεε! » φώναξαν.

Τρέχοντας ἐρχόταν τὸν ἀνήφορο κάποιος. Μὰ δὲν ἦταν ἄνθρωπος, ἦταν σκύλος. Ἀνέβαινε μὲ θυμὸ καὶ νά, τοὺς βρέθηκε μπροστά.

Μόλις εἶδε ὁ Δῆμος πὼς τὸ μαλλιαρὸ τοῦτο μαντρόσκυλο, ἓνα ἀληθινὸ θηρίο, ἐρχόταν καταπάνω τους, ἄρπαξε μιὰ χοντρή πέτρα κι ἄλλη μιὰ πῆρε στὸ ἀριστερὸ του χέρι.

Ὁ μαντρόσκυλος κατάλαβε πὼς μ' αὐτὸν εἶχε νὰ πολεμήση.

Ὁ καημένος ὁ Φάνης φώναξε μονάχα « ὄξω, ὄξω », καὶ σήκωσε τὴ βέργα. Μά, ἐνῶ ἔκανε πὼς φοβέριζε, εἶχε χλομιάσει κι ἦταν, σὰ νὰ παρακαλοῦσε τὸ σκύλο : « μὴ μὲ τρῶς! »

Ὁ Δῆμος εἶδε πὼς κινδύνευαν κι ἔπρεπε νὰ γλιτώσουν. Σφεντόνισε λοιπὸν τὸ λιθάρι μὲ ὅλη του τὴ δύναμη.

Τὸ λιθάρι βρῆκε τὸ σκύλο στὴ ραχοκοκαλιά. Ὁ σκύλος φώναξε, ἔτρεξε στὴν πέτρα πού ἔπεσε, τὴ δάγκασε μὲ μανία, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὴ ροκανίσῃ, γύρισε πίσω καὶ ξαναρίχτηκε.

Ἀμα ὅμως εἶδε τὸ παιδί μὲ μιὰ πέτρα πάλι στὸ δεξί, ἔτοιμο νὰ τοῦ καταφέρῃ καὶ δεύτερη, ἔκοψε τὴ φόρα του.

Τὴν ἀντίσταση ὅλοι τὴ φοβοῦνται. Ὁ μαντρόσκυλος εἶχε νὰ κάμῃ μὲ παιδί, πού ὑπερασπίζει τὴ ζωὴ του. Ὁ Φάνης εἶδε τὴ στιγμή ἐκείνη, τί ἀξίζει τὸ θάρρος. Πὼς τὸ ἤθελε, νὰ εἶχε ρίξῃ αὐτὸς τὴν πέτρα!

14. ΕΝΑ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟ ΠΟΥ ΔΕ ΛΕΕΙ ΠΟΛΛΑ ΛΟΓΙΑ

Ένα βλαχόπουλο έτρεχε πρὸς τὰ ἐκεῖ, φωνάζοντας τὸ σκύλο. Έφτασε, ἄρπαξε τὸ σκύλο ἀπὸ τὸ μαλλιαρό του λαιμό, καί, σηκώνοντας τὴν ἀγκλίτσα του, ἔκανε πῶς θὰ τὸν τσακίσῃ στὸ ξύλο.

Ὁ σκύλος κάθισε κάτω καὶ μαζεύτηκε. Τὸ βλαχόπουλο ἦταν ἓνα παιδάκι. Ὁ σκύλος δυὸ φορές σὰν αὐτὸ.

«Ποῦ εἶναι ἡ καλύβα τοῦ Γεροθανάση ;» ρώτησαν τὰ παιδιά.

Τὸ βλαχόπουλο ἔδειξε μὲ τὸ χέρι τὶς καλύβες. Τοὺς ἀκολούθησε, κρατώντας τὸ σκύλο καὶ κατέβηκαν μαζί.

«Τί τὸν ἔχεις ἐσὺ τὸ Γεροθανάση ;»

—«Παππούλη».

—«Ἐσὺ σὲ ποιά ἀπ' ὅλες τὶς καλύβες κάθῃσαι ;»

Τὸ βλαχόπουλο ἀπάντησε καὶ πάλι μὲ τὸ χέρι. Τὸ σήκωσε κι ἔδειξε μιὰ καλύβα.

Στὴν πόρτα στεκόταν μιὰ κοπέλα.

Φοροῦσε τὰ τσαρούχια της, τὴ ζώνη της, τὴν κεντημένη της ποδιά. Εἶχε μαῦρα μάτια, τὰ ἴδια σὰν τοῦ μικροῦ τσοπάνη.

«Αὐτὴ ποιά εἶναι ;» ρώτησαν τὰ παιδιά τὸ βλαχόπουλο.

—«Ἡ Ἀφρόδω».

—«Ἀδερφή σου εἶναι ;»

—«Χά».

—«Ἐχεις κι ἄλλες ἀδερφές ;»

—«Ἀχά».

—«Ὁπατέρας σου εἶναι δῶ ;»

Ἀντὶ νὰ εἰπῇ ὄχι, τὸ βλαχόπουλο πάτησε τὴ γλώσσα
του μέσα ἀπὸ τὰ δόντια κι ἔκαμε : « ντο ! »

Δὲν ἦταν γιὰ πολλὰ λόγια.

«Τὸ βλαχόπουλο ἦταν ἓνα παιδάκι...»

‘Ωστόσο ή καλή ‘Αφρόδω καλωσόρισε τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς εἶπε νὰ περάσουν μέσα στὴν καλύβα.

“Οταν τὴν εἶδαν, ξαφνίστηκαν. “Ήταν τόσο νοικοκυρεμένη! Σπίτι ἀληθινό.

« Νὰ καλύβα, Φάνη, εἶπε ὁ Δῆμος, ὅχι σὰν τὶς δικές μας! »

‘Η ‘Αφρόδω χαμογέλασε.

« Νὰ εἴχαμε κι ἐμεῖς πρόβατα καὶ γίδια, εἶπε ὁ Φάνης θὰ ἦταν κι ἡ δική μας καλή ».

—« Έσεῖς ἔχετε κάτω σπίτια, εἶπε ἡ βλαχοπούλα, ποὺ εἶναι θεμελιωμένα· κι ἔπειτα ξέρετε καὶ τὰ γράμματα, ποὺ δὲν τὰ ξέρομε ἐμεῖς. Λάμπρο, γιατί κάθεσαι στὴν πόρτα; “Ελα μέσα νὰ δῆς τὰ καλὰ παιδιὰ ».

—« Ντο! » ἔκαμε πάλι ὁ Λάμπρος κι ἔσκυψε τὸ κεφάλι, σκάβοντας τὴ γῆ μὲ τὸ τσαρούχι του. “Υστερα πῆρε τὴν ἀγκλίτσα του κι ἔφυγε.

15. Η ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΑ ΜΙΛΕΙ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Τὰ παιδιὰ κάθισαν στὸ χράμι, ποὺ τοὺς ἔστρωσε ἡ ‘Αφρόδω ἀπάνω στὴν κασέλα. Εἶχε ζωγραφιῖς αὐτὴ ἡ κασέλα καὶ φαίνεται πὼς ἦταν ἡ καλή καλή.

‘Αλλιῶς θὰ τὰ ἔβαζε τὰ παιδιὰ νὰ καθίσουν στὴν ἄλλη, ποὺ βρισκόταν πάρα πέρα, μὰ ποὺ ἦταν μαύρη καὶ παλιά· τῆς κυρούλας ἴσως.

‘Η ‘Αφρόδω ἔμενε ὀρθια, κι ἐνῶ ἡ ρόκα τῆς ἐγνεθε καὶ τὸ ἀδράχτι τῆς γύριζε, μιλοῦσε στὰ παιδιὰ.

Ρώτησε τὸ Φάνη καὶ τὸ Δῆμο, ἂν εἶχαν ἀδερφή, πόσων χρονῶν εἶναι καὶ ποιό εἶναι τ’ ὄνομά τῆς.

“Υστερα τὰ παιδιὰ τὴ ρωτοῦσαν τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, γιὰ πρόβατα, γιὰ στάνες καὶ γιὰ βουνά. Κι ἡ ‘Αφρόδω γνέθοντας

τούς ιστόρησε τὴ ζωὴ τῶν βλάχων στὰ βουνὰ στοὺς κάμπους, τὸ καλοκαίρι καὶ τὸ χειμῶνα.

Χίλια πράματα ἔμαθαν, ποὺ δὲν τὰ εἶχαν ἀκούσει. Πῶς χιλιάδες πρόβατα καὶ γίδια δίνουν τὸ γάλα, τὸ τυρί, τὸ βούτυρο, τὸ μαλλὶ καὶ τὸ κρέας τους, γιὰ νὰ ζήσει ὁ ἄνθρωπος. Τὰ κοπάδια εἶναι εὐτυχισμένα, ὅπου βρίσκουν βοσκή. Μὰ ὄχι κι ἐκεῖνοι ποὺ τὰ βόσκουν.

«Φοροῦσε τὰ τσαρούχια της, τὴ ζώνη της, τὴν κεντημένη της ποδιά...»

Οἱ βλάχοι περνοῦν σκληρὴ ζωὴ! Πολεμοῦν μὲ τοὺς βαρβάρους χειμῶνες, μὲ τοὺς βράχους, μὲ τὰ ποτάμια.

Ταξιδεύουν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, ἀπὸ ψήλωμα σὲ χαμηλωμα. Σήμερα στήνουν τὴν καλύβα ἐδῶ, αὔριο πέρα μακριά, ὅπου εἶναι χορτάρι καὶ κλαρί. Ἀθεμέλιωτα εἶναι τὰ σπίτια τους καὶ δὲν μπορεῖς νὰ στήσης τίποτε μέσα.

Ὅλες οἱ δουλειές ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ· βοσκή, γένεσιμο, ἄρμεγμα, ζύμωμα, τάγισμα τοῦ κοπαδιοῦ. Ὕπνος λίγος· ξαγρύπνια, νυχτοπερπάτημα.

Αὐτὰ διηγόταν ἡ Ἀφρόδω.

Μὰ ἐνῶ τὰ ἔλεγε ὀρθή, κοιτάζοντας τὴ ρόκα καὶ κλωσταίνοντας τὸ μαλλί, τόσο χαριτωμένο χαμόγελο εἶχε, ποὺ δὲν ἔμοιαζαν μὲ βάσανα.

« Δὲν ἀφήνεις τὰ πρόβατα, εἶπε ὁ Φάνης, νὰ ῥθης κάτω μὲ τὰ δικά μας τὰ κορίτσια ; »

Ἡ Ἀφρόδω γέλασε καὶ ἀπάντησε, πὼς δὲν τ' ἀφήνει γιὰ ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου. Ἐδῶ εἶναι ἡ γενιά της, ἀδέρφια,

πατέρας, μάνα, γαμπροί, παπποῦδες, τὰ γεροθανασαίικα, πού λέει ὁ λόγος. Μὰ ὅχι μόνο τοῦτο, ἔχει κι ἄλλο συγγενολόγι.

«Ἐχῶ συγγένεια, εἶπε, μὲ κάθε δεντρί. . . . Ἐδῶ γίναμε ἕνα, κλαριά καὶ βλάχοι, τόσον καιρὸ μαζί. Μαζί μεγαλώνομε, μαζί βρεχόμαστε καὶ χιονιζόμαστε, μαζί παίρνομε τὸν ἥλιο. Ἔχουν καὶ κεῖνα χάδι καὶ χαϊδεύουν, φωνὴ καὶ λαλοῦνε· δὲν ἀκοῦς, ἅμα τὰ φυσάη ἀέρας! Καὶ τὰ μικρά, πού εἶναι σὰν τ' ἀδέρφι μου τὸ Λάμπρο, καὶ τὰ μεγάλα, πού μοιάζουν τοῦ παπποῦ, ὅλα μὲ γνωρίζουν, ὅπως γνωρίζουν κι ὅλους τοὺς βλάχους, ὅλη τὴ γενιά.

Ἐκατὸ πρόβατά μας ἀποκοιμίζει στὸν ἴσκιο του τὸ μεσημέρι ἕνας πεῦκος ἐκεῖ κάτω. Αὐτὰ ἔχομε συντρόφους κι ἐμεῖς. Τὴν ἡμέρα τὰ δέντρα καὶ τὸ βράδυ τ' ἀστέρια, πού μᾶς φέγγουν γιὰ τὴ βοσκή ».

Πολὺ μαλλί ἀπὸ τὴ ρόκα τῆς Ἀφρόδως ἔγινε νῆμα καὶ πῆγε στὸ ἀδράχτι μὲ τούτη τὴν ὁμιλία. Καὶ πάλι ἔγνεθε γιὰ νὰ μὴ χάνη καιρό.

Κάπου κάπου ἔλεγε καμιὰ λέξη, πού τὰ παιδιὰ δὲν τὴν καταλάβαιναν ἀμέσως, μόνο ἀπὸ τὸ νόημα. Ἔλεγε τὰ πρόβατα π ρ ά τ α, τὸ ροῦχο σ κ ο υ τ ῖ, τὸ πάλι τὸ ἔλεγε μ ά τ α καὶ τὰ γίδια τὰ ἴ δ ι α. Ἔτσι μιλοῦν οἱ βλάχοι. Μὰ τὰ παιδιὰ δὲ θυμοῦνται καμιὰ κοπέλα νὰ τοὺς μίλησε ποτὲ μὲ τόση ὁμορφιά.

Κι ὅταν βγῆκε ἔξω μιὰ στιγμή, γιατί ἀκουσε τὰ πατήματα τοῦ παπποῦ, θυμήθηκαν τὰ λόγια της, πῶς ἔχει συγγένεια μὲ τὰ δέντρα.

Ἦταν ἀλήθεια σὰ δεντρί!

16. ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΣΣΗΤΙΟ

“Όταν γύρισαν από τους βλάχους ο Δῆμος κι ο Φάνης καὶ πλησίαζαν στὶς καλύβες, εἶδαν νὰ βγαίνει ἀχνὸς ἀπὸ τὴ μεγάλη κατσαρόλα.

« Τί ὠραία μυρουδιά! » φώναξαν ἀπὸ λίγα βήματα μακριά. « Τί ; ἔγινε κιόλας ; »

— « Ἐγινε ! » εἶπε ὁ Ἀντρέας μὲ τὴν κουτάλα στὸ χέρι.

— « Καὶ τί φαγητὸ εἶναι ; »

— « Πατάτες μὲ πατάτες », λέει ὁ Κωστάκης γελώντας.

— « Μὴ σᾶς νοιάζει, παιδιά, λέει ὁ Δῆμος, κι ἀπὸ αὔριο θὰ ἔχωμε κρέας νὰ τρῶμε. Εἶδαμε τὸν τσέλιγκα ! »

Τοὺς διηγήθηκε, πὼς εἶδαν τὴν Ἀφρόδω μὲ τὸ Λάμπρο, καὶ πὼς ὁ παππούς των, ὁ γεροτσέλιγκας, τοὺς εἶπε νὰ στέλνουν ν’ ἀγοράζουν, ὅσο κρέας τοὺς χρειαστῇ, ἀκόμη καὶ γάλα.

Μὰ ἐνῶ μιλοῦσαν, ὅλο τριγύριζαν τὸ γιανι. Ἦταν τὴ στιγμή ἐκείνη μὲ τὸν ἀχνό του καὶ τὴ μυρουδιά του καλύτερο ἀπ’ ὅλα τ’ ἄρνια τοῦ τσέλιγκα.

« Ἀπίστευτο μοῦ φαίνεται, λέει ὁ Κωστάκης, πὼς αὐτὲς οἱ πατάτες, ποὺ ξεφλούδιζα, ἔγιναν φαγητό ». Τὸ ἴδιο κι ὁ Δημητράκης. Δὲν μπορεῖ νὰ πιστέψῃ πὼς ἔγιναν φαγητὸ οἱ ντομάτες, ποὺ ἔκοβε. Τὸ ἴδιο κι ὁ Γιώργος· τὸ ἴδιο κι ὁ Φουντούλης.

Παίζοντας ἔκαμαν ὅλη αὐτὴ τὴ δουλειὰ καὶ νὰ τί κατέφεραν ! Τρῶνε φαγητὸ δικό τους.

Καθένας ἐργάστηκε γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλους· ὅλοι πάλι δούλεψαν γιὰ τὸν ἕνα. Ἔτσι ἔκαμαν ἐκεῖνο, ποὺ λέμε κοινότητα.

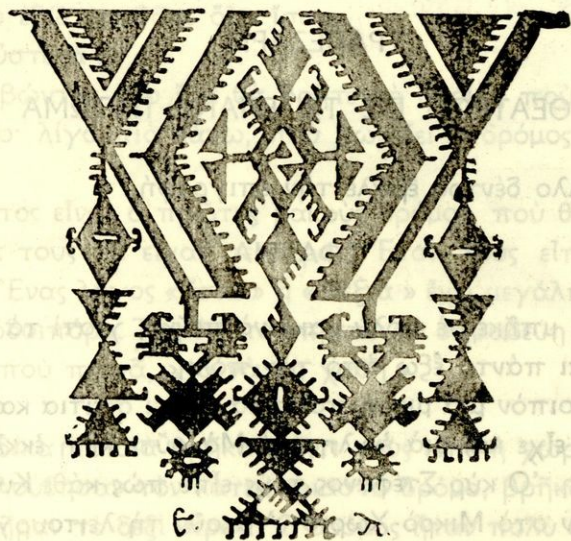
Θὰ κατορθώσουν τὸ ἴδιο καὶ γιὰ ὅλα τ' ἄλλα ; Θὰ μπορέσουν ὁ ἓνας νὰ ἐργάζεται γιὰ τοὺς ἄλλους κι οἱ ἄλλοι γιὰ τὸν ἓνα ; Τότε ἡ μικρὴ τους κοινότητα θὰ γίνη παράδειγμα σὲ πολλὲς ἄλλες. Σηκώνουν λοιπὸν τὰ ποτήρια τους καὶ πίνουν στὴν ὑγειά της.

« Πίνω αὐτὸ τὸ κρασί », λέει ὁ Κωστάκης καὶ σηκώνει τὸν τενεκὲ μὲ τὸ νερό, « στὴν ὑγειά τοῦ σημερινοῦ μας μάγειρα ».

—« Πίνω αὐτὸ τὸ ρακί », λέει ὁ Ἀντρέας καὶ σηκώνει τὸ παγούρι του μὲ τὸ νερό, « στὴν ὑγειά ὅλων τῶν συντρόφων, ποὺ μαγείρεψαν μαζί μου ».

—« Πίνω τὴ βρύση ὅλη, λέει ὁ Φάνης, στὴν ὑγειά τῆς κοινότητας ».

—« Ἐβίβα, ἐβίβα ! » φώναξαν καὶ ὅλοι γελοῦσαν. Μόνο ὁ Φουντούλης ἦταν δακρυσμένος. Αὐτὸς εἶχε καθαρίσει τὰ κρεμμύδια.

17. ΟΙ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

Σε μιὰ καλύβα κρέμασαν αὐτὴ τὴν ἐπιγραφή :

ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ
ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΟΛΛΑ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Δίκιο εἶχε ὁ Καλογιάννης, ποὺ ἔκανε τὴν ἐπιγραφή·
γιατὶ ὅλη ἡ ἀγορὰ ἦταν ἐκεῖ μέσα. Εἶχαν ἓνα σακὶ ρίζι, ἓνα
σακὶ μὲ ψιλὴ φακὴ, ἓνα μὲ πατάτες, δυὸ τενεκέδες λάδι, λίγη
ζάχαρη καὶ πέντε κεφάλια τυρί.

Σ' ἓνα ἄλλο πεῦκο κρέμασε τὴν ἐπιγραφή :

ΜΕΓΑ ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ « Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ »

ΤΡΑΠΕΖΑΡΙΑ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΑΝΩ ΠΑΤΩΜΑ

Σε ἄλλο δέντρο ἔβαλε τὴν ἐπιγραφή :

ΣΦΑΓΕΙΑ

Αὐτὴ μπῆκε σὲ πολὺ μακρινὸ πεῦκο, γιατίι τὰ σφαγεῖα
βρίσκονται πάντα ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη.

Νὰ λοιπὸν μιὰ μικρὴ πολιτεῖα. Ἔχει σπίτια καὶ ἀνθρώ-
πους. Νὰ εἶχε καὶ μιὰ ἐκκλησία! Μὰ οὔτε κι ἡ ἐκκλησία θὰ
τοὺς λείψει. Ὁ κύρ Στέφανος τοὺς εἶπε πῶς κάθε Κυριακὴ θὰ
πηγαίνουν στὸ Μικρὸ Χωριὸ ν' ἀκοῦν τὴ λειτουργία.

18. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Καί τώρα έπρεπε νά γίνουν οί συγκοινωνίες μέ τούς κατοικημένους τόπους γύρω.

Καθώς ένας άνθρωπος είναι άδύνατο νά ζήση μοναχός, έτσι κι ή κοινότητα δέν μπορεί νά ζήση μόνη της. Χρειάζεται μιάν άλλη, γιά νά πουλή σ' αυτήν ή ν' αγοράζη άπ' αυτή.

Νά πουλήση ή δική μας δέν έχει, γιατί δέ βγάζει τίποτα. Πρέπει όμως ν' αγοράζει, γιατί τής λείπουν τρόφιμα.

Σήμερα σηκώθηκαν δέκα παιδιά νά πάνε στό Μικρό Χωριό ν' αγοράσουν κότες, αυγά καί κρεμμύδια. Άφού ρώτησαν πρώτα ποϋ πέφτει, μήν τύχη καί πάρουν άλλο δρόμο, ξεκίνησαν.

Σέ μισή ώρα βρήκαν μιά χωριάτισσα φορτωμένη ξύλα.

—« Ποϋ πέφτει, κυρά, τó Μικρό Χωριό ; »

—« Άπό έδω τραβάτε όλο ίσα ».

—« Κι ύστερα ; »

—« Τραβώντας όλο ίσα θα βρήτε τó δρόμο, ποϋ πάει τόν κατήφορο· λίγο πιό κάτω, ποϋ χωρίζει ó δρόμος, θα πάτε δεξιά ».

Τούτος είναι ó πρώτος μακρύς δρόμος, ποϋ θα κάμουν. Τ' αυτιά τους τά είχαν τέσσερα. Έτσι τούς είπε ó Άντρέας : « Ένας λόγος « ίσια » ή « δεξιά » έχει μεγάλη σημασία γιά τόν όδοιπόρο. Τó μάτι του πρέπει νά σημαδεύη καλά τούς τόπους, ποϋ περνά, γιά νά μή χαθή ».

Τά δέκα παιδιά βρήκαν, ό,τι τούς είπε ή χωριάτισσα.

Άκολούθησαν τόν κατηφοριστό δρόμο, βρήκαν τó χωρισμα, πήραν τó δεξί μέρος. Ό δρόμος ήταν πολϋ ανάποδος.

«Βρῆκαν μιὰ χωριάτισσα φορτωμένη ξύλα.»

Περπάτησαν μιὰ ὥρα καὶ τέλος φάνηκε τὸ χωριὸ ἐκεῖ, πὺν τελειώνουν οἱ δυὸ γκρεμοὶ καὶ σχηματίζεται κάποιον ῥέμα. Ἦταν σπίτια μαζεμένα σὰν ἥσυχὰ πρόβατα κάτω ἀπὸ φουντωτὰ πλατάνια καὶ καρυδιές.

Μισή ώρα πρίν φτάσουν, άκουσαν φιλονικία. Είδαν ένα γέρο κι έναν άλλο χωρικό νά φιλονικοῦν γιά τὸ δρόμο, πού ἦταν χαλασμένος.

« Εἶναι ἢ δὲν εἶναι δρόμος τῆς κοινότητος ; » ἔλεγε ὁ γέρος.

— « Εἶναι ».

— « Ἀφοῦ τὸν ἔχω δρόμο κι ἐγὼ κι ἐσύ, ἀφοῦ εἶναι καὶ γιά τὸ δικό σου καὶ γιά τὸ δικό μου ζῶο καὶ πάει στὰ χωράφια ὄλων μας, δὲν πρέπει λοιπὸν ἐμεῖς νὰ τὸν διορθώσωμε στὸ χαλασμένο μέρος ; »

— « Νὰ τὸν φτιάσουν οἱ ἀπάνω χωριανοί. Τί μοῦ κάθονται ; »

— « Ἐκεῖνοι δούλεψαν προχτὲς στὴ βρύση καὶ θὰ κάμουν ἄλλες κοινοτικὲς δουλειὲς μεθαῦριο. Σήμερα ἐμεῖς, αὔριο ἐκεῖνοι, γιὰτί νὰ μαλώνωμε ; »

— « Ὁχι, θὰ ῥθουν αὐτοὶ νὰ δουλέψουν ! »

— « Εἶσαι ζαβός, Παναγὴ », φώναξε ὁ γέρος. « Νά, ἐσύ δὲν ἀφήνεις τὸ χωριὸ σὲ ὁμόνοια ».

Καὶ τράβηξε τὸν κατήφορο θυμωμένος.

Ὁ γέρος αὐτὸς θὰ ἦταν φαίνεται ὁ προεστὸς τοῦ χωριοῦ.

19. ΠΡΟΜΗΘΕΥΟΝΤΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Ὅταν ἔφτασαν τὰ παιδιά, βρῆκαν μεγάλη ἡσυχία στὸ χωριό. Πολλοὶ χωριανοὶ ἔλειπαν στὰ κτήματα.

« Τόσοι λίγοι ἄνθρωποι ἐδῶ μέσα, εἶπε ὁ Ἀντρέας, καὶ νὰ μαλώνουν ! Ποῦ νὰ ἦταν καμιὰ πολιτεία ! »

Καὶ προχώρησαν στὸ μέρος πού τὸ λένε « τὰ μαγαζιά ». Ὅλα τὰ μαγαζιά ἦταν ἓνα μαγαζί.

Τρεῖς χωριανοὶ κουτσόπιναν μέσα. Οἱ κότες ἀπέξω τσιμποῦσαν τὴ γῆ κι ἓνα σταχτὶ γαιδουράκι στεκόταν ἀκίνητο

σάν ψεύτικο. 'Ο μπαλωματής μ' ένα παπούτσι στὰ γόνατά του ἔδινε γροθιές στὸν ἄερα.

« Νά, νά ὁ μπαλωματής! » φώναξαν τὰ παιδιὰ. « Ὅποιοι δὲν ἔχει πρόκες στὰ παπούτσια του, νὰ βάλῃ. Χωρὶς πρόκες ἔδῳ πάνω θὰ μείνωμε ξιπόλητοι ».

Μερικοὶ τὸν πλησίασαν, ἔβγαλαν τὰ παπούτσια τους καὶ ζήτησαν νὰ τοὺς βάλῃ καρφιά. « Μπάρμπα, εἶπαν, νὰ μᾶς πεταλώσῃς ».

Ὁ μπαλωματής γέλασε μὲ τὰ τρία δόντια του, πῆρε τὸ σφυρὶ κι ἄρχισε νὰ καρφώνει πρόκες στὰ παπούτσια τους.

Ἐκεῖ κοντὰ φάνηκε κι ὁ γέροντας, ποὺ εἶχαν ἀπαντήσῃ στὸ δρόμο, καὶ τοὺς καλωσόρισε. Τοὺς εἶπε, πῶς εἶναι προεστὸς τῆς κοινότητος, καὶ τοὺς ρώτησε, γιατί ἦρθαν κι ἀπὸ ποῦ.

« Ἦρθαμε νὰ ψωνίσωμε », εἶπε ὁ Ἀντρέας. « Καθόμαστε ἀπάνω στὸ Χλωρὸ κι ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ κότες, ἀπ' αὐγά κι ἀπὸ λαχανικά ».

— « Μετὰ χαρᾶς νὰ τὰ πάρετε », εἶπε ὁ γέροντας. « Κότες δὲ ἔχομε πολλές ».

— « Μερικὰ τσαπιά καὶ φτυάρια μπορεῖτε νὰ μᾶς δανείσετε γιὰ μιὰ δουλειά ; »

— « Ἄν σᾶς χρειάζωνται, εἶπε ὁ γέροντας, νὰ σᾶς τὰ δώσωμε ».

— « Μᾶς χρειάζονται, γιατί ἡ δική μας κοινότητα δὲν ἔχει οὗτ' ἓνα μονοπάτι. Θέλομε ν' ἀνοίξωμε κανένα ».

—« Μπά ; Ἔχετε κι ἐσεῖς κοινότητα ; »

—« Ἐμεῖς εἴμαστε ἡ τελευταία τάξη τοῦ δημοτικοῦ, μὰ τώρα, πού ἤρθαμε στοῦ δάσους καί ζοῦμε μαζί στοῦ ἴδιου μέρους, κοινότητα τῇ λέμε τῇ συντροφιά μας. Ὅλα τὰ ἔχομε μαζί ».

—« Καί πόσοι θά δουλέψετε μὲ τὰ ἐργαλεῖα ; »

—« Μερικοὶ ἀπ' ὅλους ἢ ὅλοι μαζί, τὸ ἴδιο κάνει. Ἡ δουλειὰ μόνο νὰ γίνη ».

—« Πωπῶ ! ντροπή ! » ἔκαμε ὁ γέρος. « Μᾶς ντρόπιασαν τὰ παιδιὰ ! »

20. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΦΤΙΑΝΟΥΝ ΔΡΟΜΟΥΣ

Ὁ δρόμος δὲ γίνεται μόνο γιὰ λίγους ἀνθρώπους. Τὸν φτιάχνουν λίγοι καί τὸν χαίρονται ὅλοι.

Ὁ δρόμος εἶναι γιὰ ὅλον τὸν κόσμον. Εἶναι γιὰ τὸν πλούσιον καί τὸ φτωχό, γιὰ τὸν ἄρχοντα καί τὸ ζητιάνον.

Μὲ τὸ δρόμον ἕνα βουνὸ ἀνταμώνει μὲ τὸ ἄλλο βουνό, μιὰ πολιτεία δίνει τὸ χέρι στὴν ἄλλη.

Εἶναι δρόμοι στρωτοί, πλατιοὶ καί ἴσοι σὰν τοὺς δρόμους τῆς πόλης. Εἶναι δρόμοι στενοὶ καί δύσκολοι, πού ἀνεβαίνουν τοὺς γκρεμούς, περνοῦν τίς ρεματιές κι ἔρχονται στοὺς δροσεροὺς λόγους.

Ἕνας τέτοιος δρόμος τοὺς ἔφερε δῶ, στὰ ψηλὰ βουνά ! Ἀπὸ τότε κατάλαβαν τὰ παιδιὰ, τί μεγάλο καλὸ εἶναι ὁ δρόμος.

Καί τώρα, πού ἐργάζονται νὰ φτιάσουν κι αὐτὰ κανένα δρόμον, δὲ βλέπουν τὴν ὥρα, πότε νὰ τελειώσῃ καί νὰ τὸν ἴδου.

Βέβαια δὲν εἶναι δρόμος αὐτό, πού θὰ κάμουν, εἶναι μικρὰ μονοπάτια. Μὰ γιὰ τὴν κοινότητά τους αὐτὰ χρειά-

«Μᾶς ντρόπιασαν τὰ παιδιά!»

ζονται. Δὲν εἶναι τάχα κι ἐκεῖνα ἓνα ἔργο ; Δὲ θὰ περάσουν
κι ἄλλοι ἄνθρωποι ἀπὸ ἐκεῖ ;

Λογάριασαν πρῶτα, πῶς τοὺς χρειάζεται ἓνα μονοπάτι
νὰ πηγαίνουν στοὺς βλάχους. Αὐτὸ εἶναι ὁ σπουδαιότερος

δρόμος τους, γιατί από τους βλάχους προπάντων τρέφονται.

Ένα άλλο μονοπάτι πρέπει να πηγαίνει στους λोटόμους κι ένα άλλο να τους βγάξει στο δρόμο του Μικρού Χωριού.

Αν καταφέρουν αυτά τα τρία μονοπάτια, θα έχουν συγγνωμία.

Πόσες δυσκολίες βρήκαν! Χρειάστηκε να παλέψουν με τη γή σέ πολλές μεριές· εκεί που ήθελαν να περάσουν το δρόμο, έβγαιναν εμπρός οι ρίζες, που πετούν μακριά μερικά δέντρα.

Τις ρίζες αυτές, που ήταν χοντρές και δυνατές, προσπαθούσαν να τις κόψουν, για να μη σκοντάβουν τη νύχτα. Χρειάστηκαν πριόνι, τσεκούρι και πολύν κόπο.

Άλλοι απάντησαν μιὰ μεγάλη κατηφορία, απ' εκείνες που φτιάνουν τα νερά της βροχής.

Το μονοπάτι έπρεπε να περάση από εκεί. Μά μόλις το έφτιασαν και πάτησαν απάνω, σωριάστηκε το χώμα. Πώς να τὸ κάμουν στερεό ;

Σκέφτηκαν να στερεώσουν τὸ μονοπάτι μ' ένα μικρό τοίχο από κάτω. Για να χτίσουν όμως αὐτὸν τὸν τοίχο, χρειάστηκαν πολλά πράγματα, που δὲν τὰ εἶχαν φανταστή : πρώτα πρώτα μιὰ βαριά, για να κόβουν τις πέτρες. Δὲν τὴν εἶχαν, κι ἔστειλαν πάλι στὸν προεστὸ τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, παρακαλώντας να τοὺς δώση κι αὐτή.

«Θὰ κάμετε καὶ ξερολιθιά ; » ρώτησε ὁ προεστὸς. « Χαρὰ στὴν ἐπιμονή σας, παιδιά μου ! » Μὲ τὴν ἐπιμονή τους ἔγινε καὶ ὁ τοίχος καὶ τὰ δυὸ μονοπάτια.

Κοντὰ σ' αὐτὰ ἔκαμαν καὶ λίγη δουλειὰ μέσα στὴν κοινότητα.

Ὅλη τὴν πλατεία, που ἦταν στρωμένη ἀπὸ τὰ ξερά πευ-

κόφυλλα, τὴν καθάρισαν ἀπ' αὐτά. Πρῶτα γιὰ νὰ περπατοῦν εὐκόλα, κι ἔπειτα γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸν κίνδυνο τῆς φωτιάς· γιατί οἱ ξερὲς βελόνες τῶν πεύκων καὶ πολὺ γλιστερὲς εἶναι καὶ πολὺ εὐκόλα παίρνουν φωτιά.

Ἔκαμαν ἀκόμη ἓνα πεζούλι γύρω στὰ πεῦκα τῆς τραπεζαρίας γιὰ νὰ τρῶνε ἀναπαυτικά.

Διόρθωσαν καὶ τὸ μονοπάτι, ποὺ πάει στὴ βρύση.

Στὸ τέλος ἔριξαν μιὰ ματιὰ στὰ ἔργα τους καὶ τὰ καμάρωσαν.

« Εἴμαστε οἱ πρῶτοι, συλλογίστηκαν, ποὺ κάνομε δῶ ἀπάνω συκοινωνία ».

Μὰ ἦταν ἀλήθεια οἱ πρῶτοι ; Ὁχι. Πολὺ πρωτύτερα ἀπ' αὐτοὺς τὰ γίδια εἶχαν ἀνοίξει μονοπάτια στὸ μέρος ἐκεῖνο, γιὰ νὰ πηγαίνουν ὅλα μαζί. Τὰ γιδόστρατα, ποὺ ἔβλεπαν παντοῦ, ἦταν δρόμοι κοινοτικοί, καμωμένοι ἀπὸ τὸ κοπάδι, γιὰ νὰ εὐκολύνεται στὴ βοσκή.

21. ΕΡΧΕΤΑΙ Η ΑΛΕΠΟΥ

Ἡ κυρὰ ἀλεπού ἀποφάσισε νὰ κάμη ἐπίσκεψη στὴν κοινότητα. Ἀφοῦ ἦρθαν ξένοι, πῶς μπορεῖ νὰ μὴν τοὺς πῇ τὸ καλωσόρισε ;

Κίνησε λοιπὸν ἀπὸ τὴν τρύπα της κι ἦρθε. Μέτρησε τὶς κατοικίες : μιὰ, δύο, τρεῖς. . . . πέντε. . . . ὀχτώ.

« Πωπῶ, εἶπε, τί μεγάλη πολιτεία ! »

Πλησίασε καὶ τὶς κοίταξε ἀπὸ κοντὰ μιὰ μιὰ. Ἐπειτα ἔβαλε τὸ αὐτί της ν' ἀφουγκραστῇ.

Μόνο ἡ ἀναπνοὴ τῶν κατοίκων ἀκούστηκε. Ἦταν πε-

ρασμένα μεσάνυχτα καὶ κοιμόνταν βαθιά. Τέτοια ὥρα κάνει ἡ ἄλεπού τὶς ἐπισκέψεις της.

Περπατοῦσε σιγὰ πολὺ, ἀπὸ εὐγένεια μήπως ξυπνήσῃ κανένα. Εἶδε τὸ μαγειρειὸ κάτω ἀπὸ τὸ πεῦκο, κοίταξε τὴ μεγάλη κατσαρόλα ποὺ γυάλιζε ἀπὸ τὴν πᾶστρα, εἶδε τὴν κουτάλα βαλμένη στὴ θέση της, εἶδε καὶ τὴν πατσαβούρα.

« Ἄς δῶ καὶ τὸ κοτέτσι... »

« Ὅλα νοικοκυρεμένα » εἶπε. « Ἄς ἰδῶ καὶ τὸ κοτέτσι, τὸ ἔχουν καλὰ ; »

Μόλις ἔβαλε στὸ στόμα δυὸ κότες, τὶς γνώρισε.

« Αὐτὲς οἱ κότες, εἶπε, εἶναι ἀπ' τὸ Μικρὸ Χωριό ».

Ὡς τώρα ἡ κοινότητα δὲ φρόντιζε νὰ φυλάξῃ τὴν περιουσία της. Τὰ καταστήματά της ἦταν ἀνοιχτά. Οὔτε ντουλάπι οὔτε συρτάρι πουθενά· οὔτ' ἓνα κλειδί.

Ἡ ἄλεπού ὅμως δὲν τὸ βρῆκε σωστὸ αὐτό. Μιά πολιτεία πρέπει νὰ ἔχῃ κι ἓνα φύλακα.

Στὴ θέση αὐτὴ διορίστηκε μοναχὴ της. Κι ἔκαμε πολὺ καλὰ· ποιὸς ἄλλος νὰ τὴν πάρῃ ; Μήπως τὸ κουνάβι, μήπως ἡ νυφίτσα ; Αὐτοὶ δὲν εἶναι γιὰ τέτοια ὑπηρεσία. « Εἶναι λωποδύτες ! » λέει ἡ ἄλεπού.

22. ΤΑ ΕΦΤΑ ΜΙΚΡΑ ΣΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΗΣ ΚΟΤΑΣ

Σὲ δυὸ μέρες ἡ ἄλεπού εἶπε στὰ μικρά της :

« Σήμερα θὰ σᾶς πάρω σὲ μιὰ πολιτεία. Νὰ προσέχετε μήπως χαθῆτε, γιατί ἔχει ὀχτῶ σπίτια. Πρῶτη φορὰ θὰ ἰδῆτε τόσο μεγάλη πρωτεύουσα.

«Ὅταν φτάσουμε ἐκεῖ, νὰ μὴν κάθεστε νὰ χαζεύετε στὶς πλατεῖες, στὰ φῶτα καὶ στὰ θέατρα· θὰ πᾶμε ἴσια στὸ κοτέτσι. Τὸ ἔχουν ἀνοιχτό, καθὼς πρέπει σὲ μιὰ μεγάλη πολιτεία. Κι ἔχει κάτι ἀρχοντόκοτες, πού φαίνεται, πὼς τὶς ἔχουν φυλάξει ἐπίτηδες γιὰ τὴν καλύτερη ἄλεπού. Ἐγὼ βέβαια θὰ ἔμαι αὐτή.

«Ἰσαμε τώρα κυνηγούσατε τὸ ποντίκι, τὸ βάτραχο, τὸν κάβουρα, τὸ πουλὶ καὶ τὸ σκαθάρι. Ἦρθε ἡ ὥρα νὰ γυμναστῆτε καὶ στὶς κότες ».

Λέγοντας αὐτά, κάθισε στὰ πισινά της πόδια κι ἔφερε μπροστά τὴ μεγάλη μαλλιαρὴ οὐρά της.

«Ὅποιος κυνηγὸς τὴν ἔβλεπε ἐκείνη τὴν ὥρα, θὰ ἔλεγε :

«Ἀχ· νὰ εἶχα τὸ γουναρικό σου τὸ χειμῶνα! Ἐξακόσιες δραχμὲς θὰ τοῦ ἔβαζα τιμὴ ».

Μὰ ἦταν τάχα εὐκόλο νὰ τὰ δῇ ὁ κυνηγός ; Ὁχι. Τὸ ὠραῖο δέρμα τῆς ἄλεπούς μας, πού τὸ ζηλεύουν οἱ κυνηγοὶ καὶ βάζει τὴ ζωὴ της σὲ παντοτινὸ κίνδυνο, αὐτὸ τὸ ἴδιο τὴν προσστατεύει.

Ὁ χρωματισμὸς του ἦταν τέτοιος, ὥστε νὰ μπερδεύεται μὲ τὸ χρῶμα τοῦ τόπου. Ἐμοιαζε καὶ μὲ τὰ φυλλώματα καὶ μὲ τὸ χῶμα καὶ μὲ τὴν πέτρα· ἦταν κίτρινοκόκκινο. Στὸ στήθος, στὴν κοιλιά καὶ στὴ μέση σταχτερό· στὸ μέτωπο καὶ στοὺς ὠμούς λίγο ἄσπρο· στὰ μπροστινὰ πόδια κόκκινο καὶ στ' αὐτιά μαῦρο.

130 "Ετσι γλίτωσε πολλές φορές ή άλεπού από τόν άνθρωπο. Πολλές φορές ό κυνηγός τήν πήρε για κάτι άλλο· κάτι σά γή ή κούτσουρο ή πέτρα και προσπέρασε.

Και τὰ έφτά μικρά της, πάλι κι αυτά τὸ χρώμα τους τὰ έχει γλυτώσει.

Μιά φορά, πού κάθονταν στην άκρη τῆς τρύπας και περίμεναν τὴ μάνα τους νά γυρίση από τὸ κυνήγι, πέρασε τὸ γεράκι από ψηλά και δὲν τὰ εἶδε. Μάτι γερακιουῦ έχει γελαστή. ! Τόσο πονηρὸ εἶναι τὸ χρώμα τῆς άλεπούς και τῶν παιδιῶν της.

‘Ως πότε τάχα θά γίνεται αὐτό ; ‘Ως πότε ή άλεπού θά ξεφεύγη ; Ποιὸς ξέρει ! Κάποτε θά ‘ρθη κι ή ὥρα της.

Γελιοῦνται οἱ κυνηγοὶ μὲ τὸ χρώμα της, μὰ ή μύτη τοῦ σκύλου δὲ χωρατεύει ! Αὐτὴ δὲν μπορεῖ νά τὴ γελάση κανέναν. Όλα αὐτὰ τὰ ξέρει ή κυρά μας ή άλεπού. Μὰ ἔλα πού εἶναι νόστιμο φαγητὸ ή κότα !

Τί κότες ἦταν ἐκεῖνες οἱ δυὸ προχτεσινές !...

« Έμπρός, παιδιά, ξεκινοῦμε », εἶπε κατὰ τὰ μεσάνυχτα. « Και φρόνιμα στὸ δρόμο. Όπου πηγαίνω, θά πηγαίνετε. Πίσω από τήν οὐρά μου θά περπατᾶτε ὅλα μαζί. Δὲ θά βγάλετε οὔτε κίχ. Και νά κοιτάζετε καλά τὸ δρόμο, για νά τὸν μάθετε ».

Μὲ μεγάλη προσοχή και προφύλαξη περπατοῦσαν ἀρκετὴ ὥρα. Πήγαιναν μέσα από χαμόκλαδα κι ἔκαναν μεγάλους γύρους. Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τοὺς δρόμους των· κι ή άλεπού έχει τὸ δικό της.

"Ετσι ἔφτασαν στὶς καλύβες τῶν παιδιῶν. Τίποτ’ ἄλλο δὲν κοίταξαν στην πολιτεία, οὔτε φῶτα οὔτε δρόμους οὔτε καταστήματα, μόνο πήγαν ἴσα στὸ κοτέτσι.

Πάλι τὸ βρῆκαν ἀνοιχτό. Τὰ παιδιὰ δὲν εἶχαν μετρήσει προχτὲς τὶς κότες γιὰ νὰ δοῦν, πὼς τοὺς ἔλειψαν δύο.

Καὶ πάλι ἀπόψε θὰ λείψουν ἄλλες δύο.

«Ἀνοίξετε τὰ μάτια σας, νὰ δῆτε, τί θὰ κάμω », εἶπε ἡ ἄλεπού στὰ μικρά.

Χίμηξε σὲ μιὰ κότα καὶ τῆς ἔβαλε τὰ δόντια στὸ λαιμό. Ἔπειτα γρήγορα ἔπιασε μιὰν ἄλλη. Ἄρπαξε τὴ μιὰ κι ἔφυγε· ξαναῆρθε καὶ ξαναπῆρε καὶ τὴν ἄλλη.

Τὸ κοτέτσι ἀναστατώθηκε, μὰ ἦταν ἄργά. Οἱ καημένες οἱ κότες κοιμόνταν βαθιά. Τί ὄνειρο νὰ ἔβλεπαν ;

Δυστυχησμένη κότα ποὺ εἶχες τὴν κίτρινη τραχηλιά, σὰ χωριάτικο μαντίλι !

Καημένε κόκκορα μὲ τὸ μεγάλο λειρὶ ἀπὸ τὸ Μικρὸ Χωριό !

Ἀπάνω σ' ἓνα πεσμένο κορμὸ δέντρου ξεκουράζεται ἡ ἄλεπού ἀπὸ τὸ κυνήγι, καὶ λέει στὰ μικρά της :

«Ἡ καλύτερη κοινότητα εἶναι κείνη, ποὺ δὲν ἔχει σκύλο ».

23. ΟΙ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΙΟΙ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΕΙΔΗΣΗ

«Λεῖπουν τέσσερεις ! » εἶπε τὴν ἄλλη μέρα ὁ Γιῶργος, ποὺ τὸν εἶχαν βάλει νὰ φροντίζει γιὰ τὶς κότες. Ἐκεῖ ποὺ ἔβοσκαν ἀνάμεσα στὰ δέντρα, τὶς μέτρησε καὶ βγῆκαν μόνο ἑφτά. Τί ἔγιναν οἱ ἄλλες ; Πῆγε πάρα κάτω, ἔψαξε ἀνάμεσα στὰ χαμόκλαδα κι ἔριξε λίγες πέτρες. Μὰ καμιὰ δὲ φάνηκε.

«Γιὰ ἔλα δῶ, Γιῶργο », φώναξε ὁ Δῆμος, ποὺ στεκόταν μπροστὰ στὸ μικρὸ κοτέτσι. «Κοίταξε ».

Ὁ Γιῶργος εἶδε κάτω στὸ χῶμα λίγα φτερά καὶ τὰ ξύλα, ποὺ κούρνιζαν οἱ κότες, σκορπισμένα.

“Όταν άκουσαν τ’ άλλα παιδιά εκεί κοντά, πώς χάθηκαν κότες, έτρεξαν κοντά στο Δήμο και στο Γιώργο. Είδαν το κοτέτσι, κοιτάχτηκαν ο ένας με τον άλλο κι έκαμαν όλοι την ίδια σκέψη : « μάς την έφτιασε ή άλεπού ».

Μά ποιός έφταιγε ; Τώρα κατάλαβαν το λάθος τους.

Σ’ ένα δάσος, πού ζούνε μέσα άλεπουδες και κουνάβια, άφησαν τις κότες νά κουρνιαζουν μέσα σε κοτέτσι άνοιχτό.

« Νά φτιάσωμε σήμερα ένα άλλο ! » είπαν τώρα. « Ένα με ξύλα και με γερή πόρτα ».

— « Δέ φτάνει αυτό, παιδιά », λέει ο Άντρέας. « Ήρθαμε στην έρημιά νά καθίσωμε χωρίς σκύλο. Τώρα πού την πάθαμε, καταλαβαίνομε, πόσο μάς χρειάζεται αυτός ο σύντροφος ».

« Νά βρούμε ένα ! » φώναξαν τά παιδιά κι έγιναν έξαφνα χαρούμενα. Συλλογίστηκαν ένα σκύλο, πού θα παίζη μαζί τους, πού θα ξαγρυπνᾷ και θα είναι φύλακας. Άρχισαν στή στιγμή νά τοῦ βγάζουν όνομα, νά τον λένε Πιστό, Σκοπό, Φλόξ, σά νά ήταν μπροστά τους.

« Άν τον είχαμε χτές, έλεγαν, θα γλίτωναν οί τρεις κότες κι ο καημένος ο χωριάτικος κόκορας ».

Μά ένῳ έλεγαν αυτά, πρόβαλε άπ’ τους θάμνους ο άλλος κόκορας, εκείνος πού είχαν φέρει μαζί τους.

Φαινόταν σά νά έλεγε : « Ήχετε κόκορα ! Δέ με βλέπετε ; » Και καμάρωνε όσο κανένας άλλος. Όλος ο Χλωρός, όλόκληρος ο κόσμος, τοῦ φαινόταν δικός του.

« Νά, νά ! » λέει ο Χρίστος. « Νά ο δικός μας. Τη γλίτωσε ».

Ο κόκορας στάθηκε λίγο με το κεφάλι ψηλά και έκαμε ένα σιγαλό « κό, κό, κό ». Για τον έαυτό του βέβαια θα μιλούσε.

Ο Χρίστος κι ο Δήμος τότε άρχισαν νά λένε το « τραγούδι τοῦ κόκορα με το γεράκι », πού κι ο ίδιος στάθηκε και τ’ άκουγε, σά νά ήταν γι’ αυτόν.

“Ενας κόκορας ολάσπρος
μέ ψηλό λειρί,
καμαρώνει και φουσκώνει
και λιλιὰ φορεῖ
και θαρρεῖ πῶς τὸ κοτέτσι
μόλις τὸν χωρεῖ.

“Αμα βρῇ κανένα σπόρο
μέσα στὴν αὐλή,
τὸ κεφάλι του σηκώνει
και τὸ διαλαλεῖ,
και τὸ διαλαλεῖ,
νὰ τὸ μάθουνε σὲ δύση
και σ’ ἀνατολή.

Τὴ στιγμή, πού σουλατσάρει
μέ τὸ βῆμα ἀργό,
« δὲν ξανάειδα, λέν οἱ κότες,
τέτοιο στρατηγό. . . »

Μὰ κι ὁ ἴδιος συλλογιέται :
« μωρὲ τ’ εἶμαι γώ » !

Ξάφνω βλέπει ἕνα γεράκι. . .
“Αχ ! τὴν ὥρα αὐτὴ
τὸ βαρὺ περπάτημά του
ἔχει μπερδευτῇ,
κι ἀστραπὴ μὲς στὸ κοτέτσι
τρέχει νὰ κρυφτῇ.

24. ΟΙ ΖΑΒΟΠΑΝΑΓΗΔΕΣ

Όταν τελείωσαν τους δρόμους τὰ παιδιά, πήραν τὰ ἔργαλεία καὶ κατέβηκαν στὸ Μικρὸ Χωριό, γιὰ νὰ τὰ δώσουν πίσω.

Φτάνοντας στὴν πλατεία, εἶδαν τὸ Ζαβοπαναγή. Εἶχε πάρει μὲ τὴ γνώμη του ἄλλους τέσσερεις χωριανούς. Φώναζαν κι αὐτοὶ στὸν προεστό, πὼς τὸ δρόμο δὲν πρέπει νὰ τὸν διορθώσουν οἱ κάτω χωριανοί, μὰ οἱ χωριανοὶ τῆς ἀπάνω συνοικίας.

“Ὅλο « πρῶτο μὲν » ἔλεγαν.

« Πρῶτο μὲν ὁ νόμος τὸ λέει ἄλλιῶς ».

—« Πρῶτο μὲν (πάλι « πρῶτο μὲν ! ») ἂν περάση ὁ δρόμος λίγο πάρα πάνω, μᾶς παίρνει τρεῖς πιθαμές κτῆμα ».

—« Τρεῖς πιθαμές πέτρα », εἶπε ὁ προεστός.

—« Πέτρα ξεπέτρα εἶναι κτῆμα μας ».

—« Τότε ἂς μὴ σᾶς πάρη τὴν πέτρα, ἂς περάση ἀπέξω ».

—« Νὰ περάση ἀπέξω ; καλὰ », ἔλεγε ὁ Ζαβοπαναγῆς.
« Μὰ ἔλα δῶ : Πρῶτο μὲν. . . . ὁ νόμος, τί λέει ὁ νόμος ; »

Κι αὐτὸς δὲ ἤξερε, τί λέει. Ὡστόσο ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του μιὰ φυλλάδα. Κι ἐπειδὴ δὲν ἤξερε νὰ τὴ διαβάση, τὴν κοπάνιζε μέσα στὶς δυὸ παλάμες του. Φώναζε, πὼς αὐτὸς ἐννοεῖ νὰ πάη μὲ τὸ νόμο.

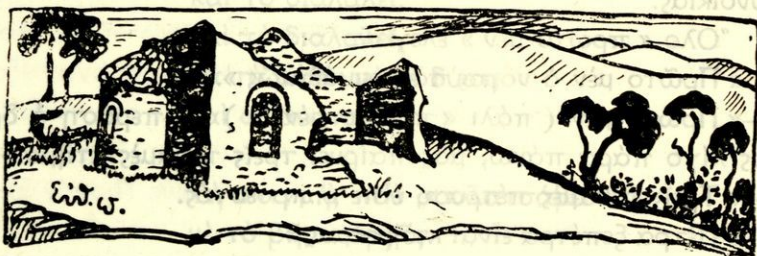
Ζαβοπαναγῆς ἦταν μὲ τ' ὄνομα. Γιὰ τὸ πείσμα του μποροῦσε νὰ χαλάσῃ τὸ χωριό. Ὅλα τὰ κοινοτικά ἔργα τὰ κυνήγησε. Καὶ ὁμως ἅμα τὸν λένε Ζαβοπαναγῆ θυμῶνει καὶ σηκώνει τὴ μαγκούρα του.

Στὸ τέλος πῆρε τοὺς τέσσερεις χωριανούς μὲ τὸ μέρος του. Ἀπὸ ἓνας ἔγιναν πέντε Ζαβοπαναγῆδες.

“Όταν τούς είδαν πέντε οί άλλοι χωριάτες εκείνο τὸ πρωί, θύμωσαν κι αὐτοί.

« Νὰ πᾶτε στὸ καλό, εἶπαν, Ζαβοπαναγῆδες! Δὲ σᾶς χρειάζομαστε, θὰ τὸν φτιάσωμε ἑμεῖς τὸ δρόμο. Περισσότερη εἶναι ἡ γκρίνια σας ἀπ’ τὸ καλό σας ».

Ξεκίνησαν ἑφτά ὁχτῶ μὲ τὰ ἐργαλεῖα καὶ πῆγαν στὸ χαλασμένο δρόμο. Μὰ ἦταν ἀργά. Τὰ παιδιὰ τὸν εἶχαν διορθώσει μιὰ μέρα πρίν. Μήπως δὲν ἦταν καὶ δική τους ὠφέλεια νὰ τὸ κάμουν ; Κι αὐτὰ περνοῦσαν ἀπὸ κεῖ.

25. Η ΓΡΙΑ ΧΑΡΜΑΙΝΑ

Ἐνῶ ἀνέβαιναν γιὰ τὸ Χλωρό, ἀπάντησαν μιὰ γριά φορτωμένη ἓνα δεμάτι κλαδιά.

Ἦταν ἡ βάβω ἡ Χάρμαινα, ἡ πιὸ γριά πού ὑπάρχει στὸ Μικρὸ Χωριό. Λένε, πὼς εἶναι ἑνενήντα χρονῶν, μὰ ἡ ἴδια δὲ θυμᾶται, πόσο εἶναι. Κι ὅμως δὲν μπορεῖ, λέει, νὰ ζήσει χωρὶς δουλειά.

Θὰ δουλεῦη, ὥσπου νὰ τὴν πάρη ὁ Θεός.

« Καλημέρα, κυρούλα », τῆς φώναξαν.

— « Ἡ ὥρα ἡ καλή, ἀγγόνια μου », ἀπάντησε.

— « Εἶσαι καλά, κυρούλα ; »

—« Τί καλὰ νὰ εἶμαι γώ, παιδιά μου! Μόνο δόξα νὰ ᾿χη ὁ Θεός. ᾽Αχ, ἄς ξαποστάσω λίγο ».

᾽Απόθεσε τὸ μικρὸ της φόρτωμα στὸ πεζούλι κι ἀναστένανε ἡ κυρούλα ἡ καημένη· ἀναστένανε ἀπὸ τὸν κόπο κι ἀπὸ τὰ χρόνια.

Εἶχε βαρεθῇ νὰ ζῇ. ᾽Ετσι λέει. Κι ὅμως ἂν ἐρχόταν ἓνας νὰ τῆς πάρῃ καὶ τὴ ζωὴ καὶ τὸ φόρτωμα, δὲ θά ᾽δινε οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο.

᾽Όσο κανεῖς στέκει στὰ πόδια του, εἶναι πάντα ἡ ζωὴ καλὴ.

᾽Απὸ τῇ ζώνῃ τῆς γριᾶς κρεμόταν ἓνα μικρὸ μπουκαλάκι, ποὺ εἶχε μέσα λάδι.

« Κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, κυρούλα ; »

—« Ἡ χάρη της! Πῆγα κι ἄναψα τὸ καντήλι στὴν ᾽Αγία Ζώνη, στὸ ρημοκλήσι ».

—« Ποῦ εἶναι αὐτό ; »

—« Ἐδῶ ποὺ ἀνεβαίνομε. Εἶναι γκρεμισμένο. Καὶ ξέρεις τί παλιό! ᾽Ημουνά σὰν ἐσᾶς μικρὴ καὶ κεῖνο εἶχε γκρεμιστῇ. Μὰ γὼ πάω κι ἀνάβω τὸ καντήλι τῆς χάρης της δυὸ φορὲς τῇ βδομάδα.

« Ξέρεις, πόσον καιρὸ βάνω λάδι σ' αὐτὸ τὸ καντήλι ; Τριάντα χρόνια τώρα. ᾽Εχω βλέπεις δυὸ ρίζες ἐλιές· ναῖσκε. Κι ἡ ᾽Αγία Ζώνη, παιδί μου, τοὺς δίνει πάντα καρπὸ· γιὰ τὰ λάχανά μου καὶ γιὰ τὸ καντήλι.

» Καὶ δὲν κάνει, βλέπεις, νὰ μείνῃ κεῖνο τὸ καντήλι δίχως λάδι. Γιατὶ αὐτὸ τὸ ρημοκλήσι εἶναι παλιό· ἀπὸ παπποῦ καὶ προσπάππου. Κι ὅσο τὸ καντήλι του εἶναι ἀναμμένο, φοβᾶται νὰ βγῇ ὁ ξορκισμένος ».

—« Καὶ ποιός εἶναι αὐτὸς ὁ ξορκισμένος ; »

«Καλημέρα κυρούλα...»

—« Ἡ ὥρα ἡ κακὴ του, τὸ ξόρκι νὰ τὸν πιάσῃ! Ἄράπης εἶναι, μακριὰ ἀπὸ δῶ στὸν Ἀραπόβραχο κάθεται. Ναῖσκε ».

—« Καὶ πῶς εἶναι ; Εἶναι μαῦρος ; »

—« Μαῦρος, κατάμαυρος, ἕνας τόσος ἀράπης! Ἐγὼ τὸν εἶδα ».

—« Τὸν εἶδες λέει ; » ρώτησαν ὅλοι μαζί κι ἔσκυψαν ν' ἀκούσουν καλύτερα.

—« Ἀμ' δὲν τὸν εἶδα! Ξέρεις, πόσα χρόνια εἶναι ἀπὸ τότε ; Ἦμουν μικρὴ σὰν καὶ τὴν ἀφεντιά σας. Ἦταν ἀκόμα τότε οἱ Τοῦρκοι. Καὶ καθὼς βράδιαζε, κοιτάζομε, τί νὰ δοῦμε. Ἀπάνω στὸ βράχο στήν κορφή καθόταν καὶ κοίταζε! Ναῖσκε ».

—« Πῶ, πῶ! » ἔκαμε ὁ Σπύρος, « καὶ ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ βράχος, κυρούλα ; »

—« Εἶναι μακριὰ ἀπὸ δῶ, σ' ἄλλο βουνό· πίσω τὸν ἥλιο! »

—« Γιὰ πές μας, κυρούλα, λέει ὁ Κωστάκης, ἀνάβει καμιὰ φωτιά τὴ νύχτα ; »

—« Ἀνάβει καὶ φωτιά πολλὲς φορές ».

—« Ἀκοῦς, Μαθιέ! » λέει ὁ Κωστάκης.

—« Ναῖσκε, σ' αὐτὴ τὴ φωτιά ὁ ξορκισμένος καίει τὰ δαχτυλίδια καὶ τὰ σκουλαρίκια καὶ τὰ χρυσὰ μαλλιά τῶν νυφάδων, πού ἄρπαξε. Γιαὶ βγαίνει κι ἄρπάζει νυφάδες, καθὼς περνάει ὁ γάμος. Φαίνονται δὲ στήν ἀνηφοριὰ τὰ πετρωμένα τους συμπεθερικά. Μόνο ὅς ποῦμε τὸ Κύρι'ἐλέησον τρεῖς φορές : Κύρι'ἐλέησον! Κύρι'ἐλέησον! Κύρι'ἐλέησον!

» Βοηθήστε με, παιδιὰ μου, νὰ φορτωθῶ, γιατί νύχτωσα. Ἄχ! »

Τὴ βοήθησαν νὰ φορτωθῇ τὸ δεμάτι τὰ ξύλα καὶ τράβηξε σιγὰ τὸν κατήφορο.

26. Ο ΛΑΜΠΡΟΣ ΟΔΗΓΕΙ ΤΟ ΚΟΠΑΔΙ

Μαῦρα πού είναι τὰ γίδια!

Πῶς περπατεῖ τὸ κοπάδι, ὅλο μαζί, γρήγορα πολύ, σὰ νὰ βιάζεται. Μαυρίζει καὶ γυαλίζει στὸν ἥλιο· ὅλα τὰ γίδια του εἶναι μαῦρα, πίσσα. Μόνο τὸ μαλλὶ τοῦ σκύλου καὶ τὸ ροῦχο τοῦ τσοπάνη ξεχωρίζουν σ' αὐτὴ τῇ μαυρίλα.

Μὰ τί μικρὸς τσοπάνης, πού ὁδηγεῖ τόσο μεγάλο κοπάδι; Νὰ 'ναι ὁ Λάμπρος; Αὐτὸς εἶναι.

« Ἄ τὸ ἀγριοκάτσικο », λέει ὁ Φάνης. « Για πᾶμε νὰ τοῦ βγοῦμε μπροστά ».

Δὲν ἦταν κοντὰ τὸ κοπάδι. Ὁ Φάνης ὅμως κι ὁ Δῆμος θέλουν νὰ δοῦν τὸ βλαχόπουλο, τὸν ἀδερφὸ τῆς Ἀφρόδως. Θὰ τοῦ μιλήσουν. Τάχα θὰ τοὺς ἀπαντήσῃ ἢ πάλι θὰ ἔχουμε « χὰ » καὶ « ντο »;

Τράβηξαν γρήγορα καὶ τοῦ βγῆκαν μπροστά. Τὸ κοπάδι ἐκείνη τὴν ὥρα εἶχε σκορπίσει κι ἔβροσκε. Ἀπὸ θυμάρη, ἀγκάθι, χορτάρη καὶ κλαράκι κάτι μισοδάγκναναν τὰ γίδια. Ὁ Λάμπρος φώναζε « τσέπ, τσέπ! τσέπ! », πετοῦσε πέτρες καὶ τὰ συμμαζέυε.

« Για δές, καημένε Δῆμο », εἶπε ὁ Φάνης. « Δέκα χρονῶν παιδί, νὰ κυβερνᾷ τόσο μεγάλο κοπάδι! Μποροῦσες σὺ νὰ κάμῃς τὸ ἴδιο; Ἐγὼ δὲν μποροῦσα ».

— « Οὔτε γὼ », εἶπε ὁ Δῆμος.

Σωστὰ ἔλεγαν. Εὐκόλο εἶναι νὰ ὀρίζῃς διακόσια γίδια; Μόνο τὸ πετροβόλημα, πού κάνει ὁ Λάμπρος δῶθε κεῖθε, ἢ φωνή, τὸ σφύριγμα, τὸ τρέξιμο, γιὰ νὰ συμμαζεῦῃ τόσο ἀταχτα ζωντανά, θὰ κούραζε κι ἓνα μεγάλο.

Ἐπειτα ὁ Λάμπρος περπατεῖ τὴ νύχτα στὶς ἐρημιές· θὰ μποροῦσε νὰ κάμῃ τὸ ἴδιο κι ὁ Φάνης; Νὰ μείνῃ ἔτσι ὥρες

μοναχὸς μὲ ἴσκιους ἀπὸ δέντρα κι ἀπὸ πέτρες μέσα στὸ σκοτάδι ; Νά πού ἓνα βλαχόπουλο ξέρει πολλὰ πράματα.

Ὁ Δῆμος κι ὁ Φάνης προχώρησαν κατὰ τὸ Λάμπρο, καθὼς στεκόταν μὲ τὴν γκλίτσα του ὀρθή καὶ στημένη. Τώρα τὸ μικρὸ αὐτὸ βλαχόπουλο μὲ τὰ μαῦρα μάτια τὸ ἐβλεπαν σὰν ἄντρα.

« Γειά σου, Λάμπρο », τοῦ εἶπαν.

Ὁ Λάμπρος ἀφοῦ τοὺς κοίταξε ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια ἀπάντησε :

« Γειά σ' ! »

Καλὰ πάμε. Εἶπε μιὰ λέξη.

« Τί κάνει ἡ Ἀφρόδω, καλὰ εἶναι ; ὁ παππούλης ; »

— « Καλὰ κι σὶ χαιρετᾶν ! »

Τέσσερεις λέξεις κιόλας. Ὁ Δῆμος κι ὁ Φάνης κάθισαν.

27. ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΚΕΙ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΟ ΠΕΡΙΜΕΝΕ ΚΑΝΕΝΑΣ

Ὑστερα ἀπὸ λίγες στιγμὲς ὁ Λάμπρος, ὀρθὸς καθὼς ἦταν, ρώτησε :

« Ποῦ τὸ ἔχετε τὸ χαρτί ; »

— « Ποιό χαρτί ; » ρώτησαν τὰ παιδιὰ.

— « Νά, τὸ χαρτί πού σᾶς μαθαίνει τὰ γράμματα ».

— « Τὸ βιβλίο θέλεις νὰ πῆς ; Τὸ ἔχομε στὸ σπίτι. Τί νὰ τὸ κάνωμε δῶ. Ἐχομε, βλέπεις, διακοπές ».

— « Τ' εἶν' αὐτὲς οἱ διακοπές ; πράματα ; ».

— « Ὁχι, Λάμπρο, θέλομε νὰ ποῦμε, πὼς τὸ καλοκαίρι δὲν ἔχομε σχολεῖο· λοιπὸν δὲν ἔχομε καὶ χαρτιὰ κοντά μας. Τὸ θέλεις τίποτα τὸ βιβλίο ; »

Δὲ μίλησε. Μὰ σὰν ἔσκαψε πάλι τὸ χῶμα δυὸ τρεῖς φο-

ρὲς μὲ τὴν πατούσα του καί, ξεροκατάπие, εἶπε ξαφνικὰ καὶ δυνατὰ :

— « Μὲ μαθαίνετε τὴν ἄλφα ; »

— « Ποιός, ἐμεῖς ; »

— « Ἄμ ποιός ! Ἐσεῖς ποὺ ξέρετε τὰ γράμματα ».

Τὰ δυὸ παιδιὰ κοιτάχτηκαν καί, σὰ νὰ συνεννοήθηκαν μονομιᾶς, ἀπάντησαν καὶ τὰ δυὸ :

— « Ἀκοῦς λέει, Λάμπρο ! »

— « Τώρα κιόλας » εἶπε ὁ Λάμπρος.

— « Τώρα δά ! Μὰ δὲν ἔχομε βιβλίον ».

— « Ἐχω γώ ».

Καὶ βάζοντας τὰ δάχτυλα στὸ σελάχι του, τράβηξε ἀπὸ μέσα ἓνα φύλλον χαρτί μὲ τυπωμένα γράμματα μαῦρα καὶ κόκκινα. . .

Ἦταν ἓνα φύλλον ἀπὸ τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς ἐκκλησίας.

« Ἰλασθητί μου τῶν ἁμαρτιῶν. . . . » διάβασε ὁ Δῆμος. Τὸ φύλλον εἶχε καὶ σταλάματα κεριῶν ἀπὸ ἐσπερινὸ ἢ ἀγρυπνία. Ποιός ξέρει, ποῦ τὸ εἶχε βρεῖ ὁ Λάμπρος καὶ τὸ μάζεψε. Ἄπ' αὐτὸ κοίταζε ὁ καημένος νὰ μάθῃ γράμματα μοναχὸς του !

Τάχα πόσοι παλιοὶ πατῖπούληδες καὶ προσπάπποι μας δὲν ἔμαθαν νὰ διαβάζουν ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον ;

« Νά τὸ ἄλφα ! » εἶπε ὁ Λάμπρος, κι ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλόν του στὸ φύλλον ἓνα ἄλφα κεφαλαῖον.

— « Ἄ μπράβο ! Τώρα θὰ μᾶς δείξῃς καὶ τὸ βῆτα ».

— « Ἄμ ἂν ἤξερα τὸ βῆτα ! » εἶπε ὁ Λάμπρος. Τότε τοῦ εἶπαν νὰ καθίσῃ καὶ νὰ βλέπῃ, τί τοῦ δείχνουν στὸ χαρτί, κι ὅ,τι λένε, νὰ λήῃ κι αὐτός.

Ὁ Λάμπρος φράπ ! κάθισε σταυροπόδι μὲ μοναδικὴ εὐκολία. Ἐκεῖ ἄρχισε τὸ μάθημα.

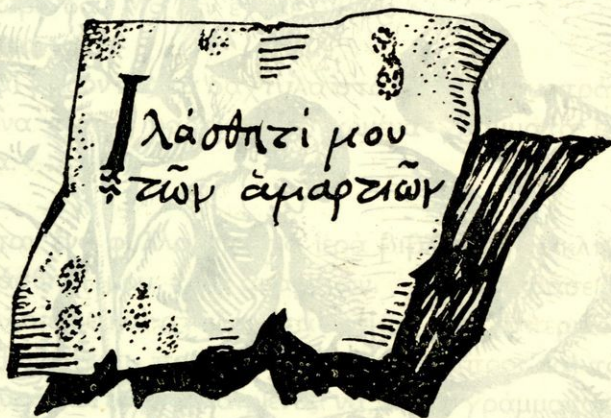

«Έχει τὰ γράμματα κρυφὸ καημό...»

«Τοῦτο εἶναι τὸ μικρὸ ἄλφα. Τοῦτο εἶναι τὸ βῆτα. . . . τοῦτο εἶναι τὸ ἔψιλον. . . . δδδδ . . . μμμμμμμμ. . . . δε. . . ο. . . με. . . θα. . . σου ».

Ἔτσι ἐγίνε τὸ πρῶτο μάθημα. Ὁ Λάμπρος κοίταξε νὰ τ' ἀρπάξῃ ὅλα τὰ γράμματα ἐκείνη τὴν ὥρα.

Ὅχι λοιπόν, δὲν ἦταν ἀγρίμι. Ἄν φάνηκε ἔτσι τὴν πρώτη φορὰ στὴν καλύβα, ἦταν ἀπὸ τὴ στενοχώρια του, ποὺ εἶδε παιδιὰ τοῦ σχολείου.

Μῆνες τώρα ἔχει τὰ γράμματα κρυφὸ καημό. Ἀκουσε, πὼς πολλοὶ πιάνουν μιὰ φυλλάδα καὶ τὴ διαβάζουν ἀπὸ πάνω ὡς κάτω νερό· πὼς ἄλλοι μποροῦν καὶ μετροῦν ἴσαμε τὰ χίλια.

Νὰ ἤξερε κι αὐτὸς νὰ μετρήσῃ τὰ γίδια του! Λέει στὴν τύχη, πὼς εἶναι καμιὰ διακοσαριά, μὰ δὲν τὸ ξέρει.

Νὰ γιατί βλέποντας τὰ παιδιὰ πρώτη φορὰ, ντράπηκε. Νὰ ἤξερε νὰ βουτήξῃ στὸ μελάνι καὶ νὰ βάλῃ τ' ὄνομά του, ἔτσι σὰν τὸν παππούλη του τὸ Γεροθανάση!

Τί εἶναι αὐτός, τί εἶναι κεῖνα ; Τοῦτος δὲν ξέρει ἄλλο

ἀπὸ τὰ γίδια καὶ τὸ σουγιά του· ἐνῶ ἐκεῖνα μποροῦν νὰ βάλουν ὅλα τὰ γράμματα στὴ γραμμή, νὰ τὰ ἐξηγήσουν καὶ νὰ ποῦνε καὶ τὸν Ἀπόστολο.

Νὰ τὸν ἐμάθαιναν καὶ τὸ Λάμπρο! Νὰ ἡ ὥρα. Ἄν τὰ μάθῃ, τὰ ἔμαθε· τώρα, τοῦτο τὸ βράδυ.

« Φτάνει γι' ἀπόψε, Λάμπρο » τοῦ λέει ὁ Φάνης. « Δὲ μαθαίνονται ὅλα μαζί. Τώρα νὰ διαβάσῃς τὸ χαρτί μοναχός σου κι αὐριο πάλι θὰ δοῦμε τί ἔμαθες ».

28. ΤΙ ΕΙΔΕ Ο ΛΑΜΠΡΟΣ ΟΤΑΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

Ὁ Λάμπρος ὑπάκουσε σὰν καλὸς μαθητής. Μὰ ὅταν σήκωσε τὸ κεφάλι τοῦ ἀπὸ τὸ χαρτί καὶ κοίταξε γύρω, πήδησε σὰ νὰ τὸν κέντρισαν οἱ σφήκες.

Τὰ γίδια εἶχαν φύγει! Μόλις κατάλαβαν, πὼς ὁ τσοπάνης εἶχε τὸ νοῦ του ἄλλοῦ, σκόρπισαν στοὺς ψηλοὺς γκρεμούς.

Πολὺ λίγα εἶχαν μείνει κάτω. Τὰ πιὸ πολλὰ προχώρησαν ἀπάνω στὸ μεγάλο βράχο· ἄλλα εἶχαν χαθῇ στὶς σκιμαῖες του, ἄλλα εἶχαν σκαρφαλώσει στὰ κοτρόνια.

Πέντ' ἔξι, τὰ τρελότερα, τὰ εἶδε ὁ Λάμπρος ἀνεβασμένα ψηλὰ στὴν κορφή.

Στὸ ἡλιοβασίλεμα, καθὼς λιγότευε τὸ φῶς, φαίνονταν ἴσκιοι μαῦροι ἀπάνω στὸν οὐρανό, καθὼς ἡ μαύρη μελάνη ἀπάνω στὸ χαρτί. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀπάνω ἀτάραχα κοίταζαν τὸ Λάμπρο, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν :

« Τί καλὰ πὺν κάνεις νὰ διαβάζῃς τὴν ἄλφα! »

Τότε ὁ τσοπάνης ἄρχισε τρελὸ τρέξιμο, σφύριγμα καὶ πετροβόλημα.

29. ΕΝΑΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Καλά· τοῦ ἔμαθαν, ἄς ποῦμε, τὴν ἄλφα· τὸν ἔμαθαν νὰ συλλαβίζῃ· μὰ ὕστερα ; Κι ὁ Φάνης κι ὁ Δῆμος νιώθουν, πῶς δὲ θὰ μπορέσουν νὰ διαβάσουν τὸ παιδιὶ παραπέρα. Πρέπει νὰ τὸ πάρῃ κάποιος καλύτερος ἀπ' αὐτοὺς.

Φτάνοντας στὶς καλύβες, διηγήθηκαν, τί εἶχε γίνει.

« Νά, ἓνα τόσο δὰ μικρὸ εἶναι », εἶπε ὁ Φάνης. « Καὶ νὰ δῆτε, πῶς τὰ κοίταζε τὰ γράμματα καὶ πῶς τὰ παίρνει ! »

“Ολα τὰ παιδιὰ συγκινήθηκαν μ' αὐτὴ τὴν ἱστορία. Θέλουν νὰ ἔρχεται ὁ Λάμπρος ἐκεῖ, νὰ τὸν διαβάξῃ πότε ὁ ἓνας πότε ὁ ἄλλος.

« Ὅχι, ἓνας νὰ τὸν διαβάξῃ », εἶπε ὁ Ἀντρέας.

Ποιὸς θὰ εἶναι αὐτός ; Στὴ στιγμὴ συλλογίστηκαν, ποιὸς ξέρει τὰ περισσότερα γράμματα, καὶ διάλεξαν τὸ Δημητράκη. Αὐτὸς θὰ διαβάξῃ τὸ βλαχόπουλο.

Λοιπὸν γίνεται στὴν κοινότητα καὶ σχολεῖο.

30. ΣΤΟΥΣ ΙΣΚΙΟΥΣ ΤΩΝ ΔΕΝΤΡΩΝ

Σήμερα εἶναι Κυριακή. Κάτι ξεχωριστὸ ἔχει τοῦτο τὸ πρωί. Τὰ παιδιὰ, ὅταν γύρισαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ἦρθαν καὶ ξαπλώθηκαν στοὺς ἴσκιους.

Πεῦκο, εὐλογημένο πεῦκο !

Ἀπὸ τὶς χαραμάδες τῶν κλαδιῶν τοῦ βλέπουν τὸν οὐρανό. Τὰ κλαδιά του σκίζουνται σὲ πολλὰ κλαδιά μικρότερα· κι αὐτὰ πάλι σὲ ἄλλα μικρὰ μικρὰ παρακλάδια, ποὺ μοιά-

ζουν με άμετρητα ψιλὰ σκοινιά, κομποδεμένα σάν τὰ δίχτυα.

Τὰ φύλλα του, πού είναι σὰ βελόνες, γίνονται κρόσσια καί κεί μέσα παίζει ὁ ἀέρας κι ὁ γαλαζίος οὐρανός.

Σαλεύει τὸ πεῦκο, κι ἡ ἄκρη τοῦ ἴσκιου του σαλεύει μαζί. Φυσάει σὰ μακρινή θάλασσα. Νά μποροῦσαν ν' ἀκοῦνε ξαπλωμένοι ὥρες πολλές αὐτὸ τὸ νανούρισμα !

Μόνο ἡ μάνα τους θά τοὺς ἔλεγε τόσο καλὸ τραγούδι, ὅταν τὰ εἶχε στήν κούνια.

Δέν εἶπε ἡ βοσκοπούλα τὴν ἄλλη φορά, πὼς τὰ δέντρα ἔχουν χάδι καί χαϊδεύουν ; "Ολα τὰ παιδιὰ νιώθουν αὐτὸ τὸ χάδι.

Πεῦκο εὐλογημένο !

31. Ο ΓΕΡΟΘΑΝΑΣΗΣ

Σήμερα ἦρθαν δυὸ τσοπάνηδες κι ἔφεραν γάλα. Δέν εἶναι πολὺ, γιατί τώρα τὰ πρόβατα καί τὰ γίδια στέρεψαν, μὰ εἶναι δῶρο τοῦ Γεροθανάση.

Τοὺς ἔφεραν καί μιὰ γαλατόπιτα, καμωμένη ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Ἀφρόδως. Κι αὐτὴ δῶρο τοῦ Γεροθανάση.

Τέλος τοὺς ἦρθε κι ὁ ἴδιος ὁ Γεροθανάσης.

Ὁ Γεροθανάσης φορεῖ ἄσπρη φουστανέλα, ἄσπρες κάλτσες, ἄσπρο σκούφο· κι εἶναι καί τὰ γένια του καί τὰ μαλλιά του ἄσπρα. Εἶναι χιονισμένος χειμῶνα καλοκαίρι· κατακάθαρος. Ἡ Ρούμελη θά τὸν λευκαίνει τὸ γέρο !

Εἶναι ὁ πρῶτος τσέλιγκας σὲ κεῖνα τὰ βουνὰ· ἀπὸ ἑξὶ χιλιάδες τὰ ζωντανά του δέν ἔπεσαν κάτω.

Εἶναι ὁ παππούς τῆς γενιᾶς. Ἔδωσε κόρες κι ἐγγονές στὶς γύρω καλύβες. Ἔχει δοσμένες καί ἄλλες σὲ βουνὰ μακριά,

που δὲ φαίνονται. Ὅλες τὶς προίκισε καὶ τὸ βίος του δὲ σώ-
νεται.

Γράμματα δὲν ξέρει, ἔμαθε ὅμως καὶ βάζει τὴν ὑπογρα-
φή του, σιγὰ σιγὰ καὶ γερά, μὲ μιὰ γκλίτσα στὸ τέλος, νὰ
ἔτσι :

Θανάσης Αθανασίου

Μ' αὐτὴ τὴν ὑπογραφή πουλεῖ, ἀγοράζει, ξέρει ποῦ
βρίσκεται ἡ περιουσία του.

« Ξέρω κι ἐγώ, λέει, δεκάξι γράμματα ».

Καὶ λέει ἀλήθεια. Τὰ μέτρησε μιὰ φορά, ὅσα, κάνουν τὴν
ὑπογραφή του, καὶ τὰ βρῆκε δεκάξι. Μιὰ ζωὴ τώρα δὲν ἔγι-
ναν δεκαεφτά.

Ὅ,τι τοῦ λείπει σὲ γράμματα, τὸ ἔχει ὁ Γεροθανάσης σὲ
νοῦ. Δὲν τὸν ἐγέλασε κανεὶς, μὰ οὔτε καὶ γέλασε κανένα. Λόγο
δεύτερο δὲν ἔχει· ἓνα καὶ σωστό.

Ὅταν κατεβαίνει στὴν πολιτεία — γιατί πηγαίνει καὶ
στὴν πολιτεία μιὰ φορά τὸ χρόνο, τὴ Λαμπρὴ — πιάνει ὅλο
τὸ δρόμο, καὶ γυρίζουν καὶ τὸν κοιτάζ' οὐν αὐτὸν καὶ τὴν
ἀγκλίτσα του. Τότε κουνοῦν τὸ κεφάλι καὶ λένε :

« Τί γάλα νὰ τρῶη! τί γιαούρτια, τί μυζήτρες! »

Εἶναι ὀγδόντα χρονῶν, μὰ τὴν γκλίτσα δὲν τὴν πά-
τησε χάμω. Πόσες φορές εἶδε ν' ἀνθίζει ὁ γάβρος κι ἡ ὀξιά!
Πόσοι χειμῶνες ἔριξαν ἀπάνω του τὴ βροχὴ καὶ τὸ χαλάζι!
Καὶ πάλι ὁλοίσος εἶναι.

Νὰ ἔχωμε τὰ καλά σου γεράματα, Γεροθανάση!

32. ΕΝΑΣ ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΕΠΟΥ

Φεύγοντας ο Γεροθανάσης ἄφησε ἄλλο δῶρο : τὸ μικρὸ του σκύλο, τὸν Γκέκα.

Ὁ Γκέκας εἶχε ἔρθει μαζί του, μὰ τώρα δὲν ἔφευγε. Ἦθελε νὰ μείνῃ μὲ τὰ παιδιὰ. Ἀκολούθησε τὸ Γεροθανάση ὡς τὰ δέντρα, ἔπειτα ξαναγύρισε. Ὁ Γεροθανάσης τοῦ φώναξε, πάλι ὁ Γκέκας πῆγε ὡς ἐκεῖ, μὰ πάλι ξαναγύρισε.

Ἀφοῦ γύρισε δύο τρεῖς καλύβες καὶ τίς μύρισε καλά, στάθηκε μπροστὰ στὸ Δημητράκη καὶ στὸν Κωστάκη καὶ τοὺς κοίταξε κουνώντας τὴν οὐρά, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε : « παίζομε ; »

Πρὶν τοῦ ἀπαντήσουν, ἄρχισε αὐτὸς τὰ πηδήματα. Ἔτρεχε, χωρὶς νὰ τὸν κυνηγᾷ κανεὶς. Δηλαδή: « ἂν δὲν παίζετε σεῖς, παίζω ἐγώ ».

Τὰ παιδιὰ ἔβαλαν τὰ γέλια. Νὰ ἓνας ἐθελοντής !

Ὁ Γκέκας γεννήθηκε κι αὐτὸς τσοπανόσκυλο. Ἔχει αὐτιά ὀρθὰ καὶ μυτερὰ καὶ τὸ μαλλὶ μεγάλο καὶ δασύ. Εἶναι ἄσπρος μ' ἓνα σταχτί μπάλωμα στὴ ράχη, στὰ πόδια καὶ στὸ πρόσωπο. Φαίνεται ἑνὸς χρόνου σκύλος καὶ εἶναι κουτάβι.

Ἄ, μὰ δὲν ὑποφέρεται ἡ ζωὴ στὰ βλάχικα. Σὰν πολὺ βαρὺς εἶναι ὁ Γεροθανάσης. Προχτὲς ποὺ τοῦ δάγκασε λιγάκι ὁ Γκέκας τὴ φουστανέλα, ἔφαγε μιὰ μὲ τὴν ἀγκλίτσα ! Δὲν παίζει ὁ γέρος.

Μὰ οὔτε καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ παίζουν· πᾶνε μὲ τὸ κοπάδι. Ὁ Λάμπρος, ποὺ ἦταν μικρός, βόσκει διακόσια γίδια. Δὲν ἔφτανε αὐτό, διαβάζει τώρα καὶ μιὰ φυλλάδα.

Νὰ παίξῃ μὲ τὰ πρόβατα ; Αὐτὰ δὲν παίζουν, μόνο

βόσκουν. Λοιπὸν σηκώθηκε ὁ Γκέκας κι ἦρθε στὰ παιδιὰ. Καὶ νὰ τὸν διώξουν, δὲ φεύγει ἀπὸ δῶ.

Ἀφοῦ πήδησε κάμποσες φορές, χωρὶς νὰ τὸν κυνηγήσουν, ξαναγύρισε καὶ κουνιόταν πότε στὸ ἓνα, πότε στὸ ἄλλο παιδί.

Ἦταν σὰ νὰ ἔλεγε : « Δὲ θὰ μοῦ μάθετε κανένα παιχνίδι ; »

Στὸ τέλος ἄρπαξε τὴν πετσέτα τοῦ Φουντούλη στὰ δόντια του καὶ τὴν ἔφερνε μὲ μανία βόλτες στὸν ἀέρα. Τότε ὅλα τὰ παιδιὰ μὲ γέλια καὶ φωνὲς τὸν κυνήγησαν γύρω στὶς καλύβες. Τρέχοντας γλιστροῦσε, ἔπεφτε, γάβγιζε, φυσοῦσε καὶ σιγομούγκριζε, σὰ νὰ ἔγινε κάτι σπουδαῖο. Μὰ κι ἀλήθεια κάτι σοβαρὸ γινόταν· κατόρθωσε ὁ Γκέκας νὰ τὸν κυνηγήσουν. Αὐτὸ ἤθελε. Ποῦ νὰ γυρίση τώρα στὸ Γεροθανάση!

Τὰ παιδιὰ πᾶνε μὲ τὰ παιδιὰ.

33. ΕΝΑ ΞΑΦΝΙΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Ὁ Γεροθανάσης φεύγοντας ἀπὸ τὰ παιδιὰ πῆγε στοὺς λοτόμους. Τὸ βράδυ, ὅταν γύριζε ἀπὸ κεῖ, πέρασε πάλι ἀπὸ τὶς καλύβες τῶν παιδιῶν.

Στάθηκε, ἄναψε τὴν ἴσκα του, τὸ τσιγάρο του καὶ μάλωσε τὸ σκύλο, ποὺ τὸν ἄφησε κι ἔφυγε. Αὐτὸ στ' ἀστεῖα. Γιατὶ στὰ σοβαρά, εἶπε στὰ παιδιὰ, πῶς τοὺς χάριζε τὸν Γκέκα. Ἕνας σκύλος, λέει, πάντα τοὺς χρειάζεται.

Κατὰ τὶς ἐννιὰ τὸ βράδυ ἀκούστηκαν βήματα ἑνὸς ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνθρωπος πλησίασε καὶ καλησπέρισε. Μὰ φαινόταν ἀνήμερος.

Ὅταν ἦρθε στὸ φῶς, τὸν εἶδαν ματωμένο. Αἵματα εἶχαν

τρέξει από τὸ κεφάλι του στὸ ἀνοιχτό του στῆθος, στὸ ροῦχο του κι ἔτρεχαν ἀκόμη.

Ὁ Γεροθανάσης τινάχτηκε ἀπάνω. «'Εσύ 'σαι, Κώστα ; » φώναξε.

—«'Εγώ », εἶπε ἐκεῖνος ἀδύνατα· « βάλτε μου κανένα πανί ». Κι ἔγειρε κι ἀκούμπησε στὸ δέντρο.

«'Οχι ἐδῶ, εἶπε ὁ Γεροθανάσης, στὴν καλύβα πᾶμε ». Καὶ ζήτησε γρήγορα νερό καὶ πανί.

Τὰ παιδιὰ εἶχαν δειλιάσει καὶ πολλὰ χλόμιασαν· δὲν εἶχαν δεῖ ἄλλη φορὰ πληγωμένο. Ὅλη τους ἡ σημερινὴ χαρὰ χάθηκε ξαφνικά.

Ὁ Ἀντρέας ὅμως δὲν ἔχασε καιρό. Σὲ τέτοιες στιγμὲς ἐνεργοῦν ἀμέσως. Ἀρπάξε τὸ φανάρι κι ἔφεξε στὸ Γεροθανάση καὶ στὸν πληγωμένο, γιὰ νὰ μποῦνε στὴν καλύβα.

Παράγγειλε στοὺς ἄλλους νὰ τρέξουν στὴ βρύση γιὰ νερό. Ἐπειτα πῆρε δεύτερο φανάρι ἀναμμένο, ἔτρεξε στὴν καλύβα μὲ τὰ τρόφιμα, ἔσκισε ἓνα δέμα κι ἔβγαλε ἀπὸ κεῖ μέσα μερικά πράματα.

Ἦταν ἐπίδεσμοι, μπαμπάκι καὶ ἀντισηπτικό, τὰ πρῶτα ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν, ὅσοι πᾶνε νὰ ζήσουν στὴν ἐρημιὰ. Μ' αὐτὰ γύρισε στὴν καλύβα τοῦ ἄρρώστου.

Ὁ Ἀντρέας κι ὁ Δημητράκης εἶχαν μάθει νὰ δένουν ἐπίδεσμοις. Ὁ Γεροθανάσης τὸ ἤξερε πραχτικά, μόνο ἀντισηπτικό δὲν καταλάβαινε, τί θὰ πῇ.

Οἱ τρεῖς τους, βοηθώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ἔδεσαν καλὰ τὸ κεφάλι τοῦ χτυπημένου. Ὁ Γεροθανάσης τοῦ ἔδωσε λίγο νερό νὰ πιῇ καὶ τὸν πλάγιασε στὸ στρῶμα.

Τώρα κατάλαβαν, ποιός εἶναι. Εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ γυρίζει κάτω στὴν πόλη καὶ πουλεῖ ρίγανη, κάππαρη, βότανα κι ἐλατόπισσα. Εἶτε ἀπὸ τὴν ταραχὴ τους εἶτε ἀπὸ τὸ λίγο

φῶς τὰ παιδιὰ δὲν εἶχαν γνωρίσει ἀμέσως τὸν καημένο τὸν Κώστα τὸν Κορφολόγο!

« Τί εἶναι, Κώστα, ποίος τὸ ἔκαμε ; » ρώτησε ὁ Γεροθανάσης.

— « Νά, αὐτὰ τὰ θηρία οἱ Πουρναρίτες. Ἦταν καὶ πάλι δυὸ ἀπ' αὐτοὺς καὶ χτυποῦσαν μὲ τὸ τσεκούρι ἓνα θεόρατο πεῦκο ».

— « Γιατί, πατριώτη ; » λέω στὸν ἓνα. « Τί σοῦ φταίει τὸ πεῦκο ; »

— « Τὰ βότανά σου νὰ κοιτάζης ἐσύ », μ' ἀπάντησε.

— « Μὰ καλὰ, τοῦ λέω, καταστρέφετε ἓνα πράμα τοῦ Θεοῦ, ποὺ θέλει πενήντα χρόνια νὰ ξαναγίνη. Ἐσεῖς οἱ Πουρναρίτες θὰ φᾶτε τὸ δάσος. Δὲ λογαριάζετε τουλάχιστο τὴν ἐξουσία ; »

— « Ἐξουσία, ἀπάντησε, εἶναι κεῖνο, ποὺ μᾶς ἀρέσει. Νὰ πᾶς ἀπὸ δῶ κι ἐσύ κι αὐτή ».

Λέγοντας αὐτὰ ὁ ἓνας μὲ φοβέριζε μὲ τὸ τσεκούρι. Ὁ ἄλλος σήκωσε ἀπὸ κάτω ἓνα ξύλο καὶ μὲ χτύπησε.

Ὅταν ξεζαλίστηκα καὶ κοίταξα γύρω μου, εἶχαν γίνη κι οἱ δυὸ ἄφαντοι. Ἔτσι μοῦ ἔμελλε νὰ πάθω ».

— « Τὰ θηρία », φώναξε ὁ Γεροθανάσης· « ὥς τώρα χτυποῦσαν τὸ κλαρί, τώρα θὰ μᾶς φᾶνε καὶ τοὺς ἀνθρώπους ».

34. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΤΡΩΕΙ ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Οι Πουρναρίτες, ἔλεγε ὁ Γεροθανάσης εἶναι ἀπὸ τὸ χωριὸ Πουρνάρι, ποὺ βρίσκεται χαμηλά, κάπου δυόμισι ὥρες ἀπὸ τὸ Χλωρό.

Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τὸ εἶχαν ἐπάγγελμα νὰ ζοῦνε ρημάζοντας τὸ δάσος. Πᾶνε μιὰ νύχτα καὶ δίνουν τσεκουριές σ' ἓνα μεγάλο ἔλατο, ποὺ μπορεῖ νὰ δώσῃ πολὺ καὶ γερὸ ξύλο.

Γκρεμίζουν τὸν ἔλατο καὶ τὸν κομματιάζουν. Ὕστερα φορτώνουν τὰ κούτσουρα στὸ μούλαρι καὶ τὰ πηγαίνουν λίγα λίγα στὸ χωριό.

Ἄλλοι πάλι ξεφλουδίζουν λίγο τὸν ἔλατο γύρω γύρω, γιὰ νὰ ξεραθῇ. Ὕστερα ἀπὸ καιρὸ πηγαίνουν καὶ τὸν κόβουν.

Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς στὴν ἄκρῃ τοῦ δάσους καῖνε τοὺς θάμνους καὶ τὰ δέντρα, γιὰ νὰ κάμουν χωράφια. Κι ὕστερα προχωροῦν μέσα στὸ δάσος. Ἔτσι μὲ τὸν καιρὸ γυμνώνουν ράχες ὁλόκληρες.

Ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια ἔχουν ἀρχίσει νὰ βγάζουν κρυφὰ ρετσίни. Πολλὰ ἀπὸ τὰ πιὸ ὁμορφα πεῦκα τοῦ Χλωροῦ εἶναι πελεκημένα καὶ γδαρμένα.

Ἔτσι οἱ Πουρναρίτες μπῆκαν στὸ δάσος, ὅπως τὸ σκουλήκι μπαίνει στὸν κάμπο καὶ τὸ σαράκι στὸ ξύλο.

35. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΙΔΟΠΟΙΟΥΝ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΕΣ

Τὸ πρῶτο, ποὺ ρώτησαν τὰ παιδιὰ, ὅταν ἄκουσαν αὐτά, ἦταν ἂν ἔχη φύλακες τὸ δάσος.

Τοὺς εἶπαν πὼς ὑπάρχουν δύο δασοφύλακες. Μὰ τὸ δάσος εἶναι τόσο μεγάλο, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ βρίσκωνται παντοῦ αὐτοὶ οἱ δύο. Θέλουν ὥρες νὰ τὸ περάσουν.

Ἔπειτα ἓνας ἀπ' αὐτοὺς πρέπει νὰ βρίσκεται στοὺς λοτόμους, μὴν τύχη καὶ κόψουν δέντρα, ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κοποῦν.

Μένει ἓνας δασοφύλακας κι αὐτὸς πρέπει νὰ φυλάξη ὅλο τὸ δάσος.

« Καὶ τί, ἀπὸ τὸ δασοφύλακα πρέπει νὰ τὰ περιμένουμε ὅλα ; » εἶπε ὁ Μπαρμπακώστας. « Ἐμεῖς τί εἴμαστε ; Καθένας, ποὺ περνάει ἀπὸ δῶ μέσα, πρέπει νὰ φυλάξη τὸ δάσος. Κάθε ἄνθρωπος, ὅπου βρίσκεται, πρέπει νὰ τὸ προστατεύη, ὅπως μπορεῖ. Ἐγὼ ἔκαμα τὸ χρέος μου ».

Ἀφοῦ ἓνας ἄνθρωπος ἀγράμματος κινδύνεψε, γιὰ νὰ σώσῃ τὰ δέντρα, ἀξίζει δὲ νὰ κοπιάσουν γι' αὐτὰ καὶ τὰ παιδιὰ.

Ὁ Ἀντρέας τοὺς εἶπε τὸ ἄλλο πρωί, ποιό εἶναι τὸ χρέος τους.

Πέντε παιδιὰ ἔτρεξαν στὸ Μικρὸ Χωριὸ καὶ εἰδοποίησαν τοὺς δυὸ χωροφύλακες, ποὺ εἶναι κεῖ, πὼς πλήγωσαν τὸν Μπαρμπακώστα.

Ἀλλὰ πέντε πῆγαν στοὺς λοτόμους καὶ εἰδοποίησαν τὸ δασοφύλακα γιὰ τὴν καταστροφή, ποὺ γίνεται στὰ πεῦκα τοῦ Χλωροῦ.

«Έγινε κορφολόγος...»

Ὁ Μπαρμπακώστας ξύπνησε σήμερα καλύτερα. Τὴ νύχτα εἶχε πόνους, μὰ τὸ δέσιμο τῆς πληγῆς του μὲ καθαρὸ ἐπίδεσμο καὶ τὸ ἀντισηπτικὸ ἔφεραν ἀποτέλεσμά.

Τὰ παιδιὰ τοῦ ἔφεραν ἀπὸ τοὺς βλάχους μιὰ μεγάλη κούπα γάλα καὶ τὴν ἤπιε σιγὰ σιγὰ. Ὑστερα βγῆκε ἔξω στὸν καθαρὸ ἀέρα καὶ κουβέντιαζε. Νά ἓνας ἄνθρωπος, ποὺ ἀγάπησε τὸ δάσος!

Πουρναρίτης εἶναι κι ὁ Μπαρμπακώστας. Ἄν ζοῦσε κι αὐτὸς μὲ λαθραία ξυλεῖα, τί θὰ κέρδιζε; Θὰ ἦταν κλέφτης, χωρὶς νὰ εἶναι οὔτε πιὸ ἡσυχος οὔτε πιὸ πλούσιος.

Εἰκοσιπέντε χρόνια ζῇ ἀπὸ τὸ δάσος, χωρὶς νὰ τὸ βλάψῃ ὁ Μπαρμπακώστας. Ἔγινε κορφολόγος. Μαζεύει καὶ πουλεῖ ρίγανη, λεβάντα, θυμάρια καὶ βότανα σπάνια γιὰ τὰ φαρμακεῖα καὶ τὰ σπῖτα.

Ὅταν περνᾷ ἀπὸ τὴν πόλη, τί εὐωδιὰ ποὺ χύνει τὸ σακί του!

36. ΤΑ ΠΛΗΓΩΜΕΝΑ ΠΕΥΚΑ

Τὸ ἀπόγευμα ἦρθε ὁ δασοφύλακας.

Ἡ πρώτη του δουλειὰ ἦταν νὰ κατεβῇ στὸ μέρος, ποὺ τοῦ ἔδειξε ὁ Μπαρμπακώστας. Ἐκεῖ τὸν ἀκολούθησαν τὰ παιδιὰ. Γιὰ πρώτη φορὰ εἶδαν πληγωμένα πεῦκα.

Μιὰ τσεκουριὰ κατέβαινε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ μέση τους κι ἔφτανε ὡς τὴ ρίζα. Ἦταν μιὰ πληγὴ ἀνοιχτή, ἡ μεγαλύτερη πληγὴ, ποὺ μποροῦσε νὰ δῇ κανένας· δὲ θὰ ἔκλεινε ποτέ. Καὶ ἂν ἤθελε νὰ κλείσῃ, ἄλλες τσεκουριὲς τὴν κρατοῦσαν ἀνοιχτή.

Μερικὰ πεῦκα σχεδὸν τὰ εἶχαν γδύσει. Δὲν εἶχαν ἀφήσει στὸ κορμὶ παρὰ λίγη φλούδα. Φαίνονταν σὰν τὸ κρεμασμένο

σφαχτό. 'Απ' αὐτὲς τὶς πληγὲς ἔτρεχε ἄσπρο ρετσίνι. Τὸ ρετσίνι ἀκολουθοῦσε τὴν τσεκουριά καὶ στάλαζε κάτω σὲ μιὰ λακκούβα, ποὺ τὴν εἶχαν ἀνοίξει πρὸς τὴ ρίζα τῶν πεύκων, ἐπίτηδες γι' αὐτό.

Ὅλη αὐτὴ ἡ σφαγὴ ἦταν γιὰ τὸ ρετσίνι· γιὰ λίγες δραχμὲς ποὺ θὰ ἔβαζαν οἱ Πουρναρίτες στὸ σελάχι τους, ἂν τὸ πουλοῦσαν.

Τὰ πληγωμένα πεῦκα θὰ πεθάνουν σὲ λίγον καιρό. Θὰ πέσουν ἀπὸ τὸν πρῶτο δυνατὸ ἀέρα ἢ θὰ ξεραθοῦν, γιὰτὶ δὲ θὰ ἔχουν πιὰ χυμό.

Τὸ τέλος τους τὸ ἔχουν νιώσει καὶ ὁμως τραγουδοῦν· σαλεύουν καὶ φυσοῦν ὅπως τ' ἄλλα, τὰ γερά πεῦκα.

Μὲ τὸ κομμάτι κορμό, ποὺ τοὺς ἔμεινε, πίνουν ἀπὸ τὴ γῆ, ὅσο χυμὸ μποροῦν ἀκόμη· πρασανίζουν, ἔχουν ἴσκιο.

Ἔτσι σακατεμένα μποροῦν καὶ δροσίζουν τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ φυσικὸ τους εἶναι νὰ κάνουν τὸ καλὸ, δὲν ἀλλάζει.

Δέντρα, περήφανα δέντρα !

37. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΕΣ

«'Από αύριο θά φέρω τὸ φυλακεῖο μου ἐδῶ πέρα », εἶπε ὁ δασοφύλακας. « Μοῦ χρειάζεται ὅμως βοήθεια. Πρῶτα μιὰ καλύβα· ἔπειτα πρέπει νὰ μπορῶ νὰ εἰδοποιήσω τοὺς χωροφύλακες, πού εἶναι στὸ Μικρὸ Χωριό, ἢ τὸ σταθμάρχη τῆς Πέτρας, καθὼς καὶ τὸ δεύτερο δασοφύλακα, πού εἶναι στοὺς λοτόμους. Πρέπει ἀκόμη νὰ ἔχω μιὰ δεύτερη βάρδια, στὴν ἀνάγκη καὶ τρίτη ».

Ὁ Ἀντρέας, ὅταν ἄκουσε αὐτά, ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του μιὰ σφυρίχτρα. Ὑστερα ἔκαμε σημεῖο στὰ ἄλλα παιδιά, νὰ βγάλουν τὴ σφυρίχτρα τους καὶ νὰ σφυρίξουν μονομιᾶς ὅλοι, μόλις κουνήσῃ τὸ χέρι.

Μιὰ βροντερὴ σφυριζιά ἀκούστηκε ἀπὸ δέκα σφυρίχτρες. Μποροῦσε ν' ἀκουστῇ ἀρκετὰ μακριά.

«'Αν ἐμεῖς τὰ παιδιά χρειάζομαστε, εἶπε ὁ Ἀντρέας, εἴμαστε ἐδῶ. Ἔχομε τὴ σφυρίχτρα μας, τὸ ραβδί μας καὶ τὸ σακούλι μας. Μποροῦμε νὰ πᾶμε στὸ Μικρὸ Χωριό καὶ στὴν Πέτρα καὶ στοὺς λοτόμους ».

— « Αὐτὸ θά εἶναι μιὰ καλὴ δουλειά », εἶπε ὁ δασοφύλακας.

— « Καὶ βάρδια θά φυλάξωμε », εἶπε ὁ Ἀντρέας. « Μὴ μᾶς βλέπῃς μικροὺς· εἴμαστε εἰκοσιέξι ».

Ὁ δασοφύλακας κοίταξε τὰ παιδιά μὲ περιέργεια. Τὰ εἶδε ἡλιοκαμένα· φαίνονταν παιδιά μὲ θάρρος. Ὁ Ἀντρέας ἔμοιαζε παιδί, πού ξέρεي νὰ ὁδηγῇ.

« Ποιόν ἔχετε μαζί σας ἐδῶ ; » ρώτησε. « Ποιὸς σᾶς συντροφεύει ; »

— « Κανένας ».

—« Μονάχοι σας είστε ; »

—« Μονάχοι ».

—« Από πότε ; »

—« Από μιὰ βδομάδα ».

—« Παιδιά πού μπορούν νὰ μείνουν ἐδῶ μόνα τους, μπορούν νὰ βοηθοῦν καὶ τὸ δασοφύλακα. Ἐλᾶτε μαζί μου ».

Τοὺς πῆρε καὶ τοὺς πῆγε σ' ἓνα μέρος μὲ πυκνὰ δέντρα. Ἐκεῖ τοὺς ὅρισε, πῶς θὰ φυλάξουν τὴ νύχτα καὶ τί θὰ κάμουν, ἂν τύχη κι ἀκούσουν τσεκούρι στὰ δέντρα.

38. ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΕΣ, ΓΡΗΓΟΡΕΙΤΕ!

Φάνη, προσοχή. Σκοπὸς εἶσαι.

Μὴ φοβᾶσαι τὴ νύχτα, μὴ σὲ τρομάζουν οἱ ἴσκιοι. Ὅποιος κάνει ἐκεῖνο, πού πρέπει, δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ κανένα.

Ἐσὺ κι οἱ σύντροφοί σου ἀπόψε φυλάγετε τὸ δάσος ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του.

Ἡ σφυρίχτρα σου νὰ εἶναι ἑτοιμὴ.

Μὲ τὴ βάρδια, πού φυλάγετε, προστατεύετε τὰ δέντρα. Κι ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι θὰ δροσιστοῦν ἀπ' αὐτὰ τὰ δέντρα εἴτε τώρα, εἴτε σὲ πενήντα κι ἑκατὸ καὶ διακόσια χρόνια.

Ὅταν βρίσκωνται γενναῖα παιδιά σὰν ἐσᾶς, ἓνα δάσος γίνεται αἰώνιο. Κι οἱ ἄνθρωποι ζοῦν καλύτερα τὴ ζωὴ τους.

39. ΟΙ ΔΕΝΤΡΟΚΟΠΟΙ ΔΕΝ ΠΕΡΑΣΑΝ ΚΑΛΑ

Τὴν πρώτη βραδιά δὲν ἦρθε ὁ ἐχθρός. Ἦρθε ὁμως τὴ δεύτερη.

Ἐκεῖ κάπου ἀκούστηκαν τρεῖς τσεκουριές. Ἐκεῖνος, ποὺ χτυποῦσε, σταμάτησε λίγα λεπτά, γιὰ ν' ἀφουγκραστῇ, φαίνεται, γύρω. Ἐπειτα ξανάδωσε ἄλλες τρεῖς.

Τότε σφύριξαν ἔξαφνα στὸ σκοτάδι δεκαπέντε σφυρίχτρες. Πρῶτα καθεμιὰ χωριστά, ἔπειτα κι οἱ δεκαπέντε μαζί, δυνατά, πολὺ δυνατά.

Σ' αὐτὸ τὸ ξαφνικὸ οἱ δεντροκόποι τὰ ἔχασαν. Ποῦ πῆγαν, ἀπὸ ποῦ, δὲν κατάλαβε κανεὶς. Χάθηκαν. Στὸ δάσος ξανάγινε σιωπή.

Τὴν ἄλλη μέρα βρέθηκε ἐκεῖ ἓνα τσεκούρι κι ἓνα σκοινί. Δὲ θὰ ῥθουν νὰ τὸ ζητήσουν. Οἱ Πουρναρίτες ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ἔχουν καταλάβει, πὼς δὲν μποροῦν πιά νὰ γυμνώσουν τὸ δάσος.

Καθὼς ἔχουν μείνει ἄγριοι καὶ ἀγράμματοι χωριάτες, ὁ φόβος τους τὰ μεγαλώνει ὅλα. Καὶ πιστεύουν ὅλα, ὅσα φοβοῦνται.

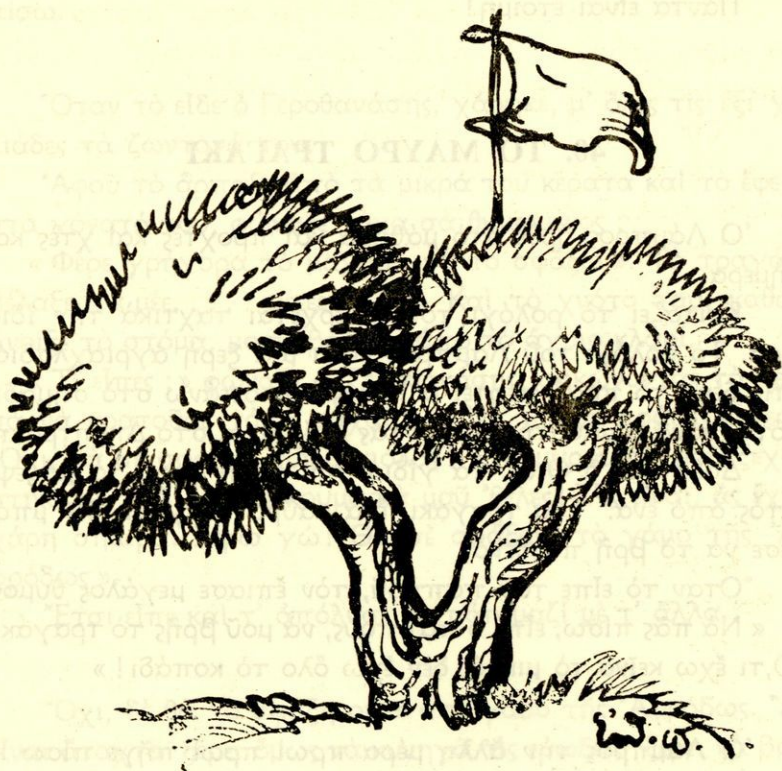
Οἱ γριές ἐξήγησαν τὶς σφυριξιές ἐκεῖνες σὰ γριές. Εἶπαν, πὼς εἶναι ἀπὸ στοιχειά. Τὰ μεγαλύτερα στοιχειά, καθὼς λένε οἱ γριές, εἶναι μέσα στὸ λόγκο.

Οἱ Πουρναρίτες, ἂν κι ἔχουν περπατήσῃ νύχτα πολλὰς φορές, πίστεψαν τὶς γυναῖκες. Τὸ ξαφνικὸ ἐκεῖνο, ποὺ τὸ διηγήθηκαν οἱ φοβισμένοι δεντροκόποι, ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μεγάλωσε. Καὶ καθὼς μέσα στὸ ἄγριο αὐτὸ χωριὸ ἔμειναν οἱ ἄνθρωποι ἀγράμματοι, ἡ ἱστορία γύριζε μέρα καὶ νύχτα. Καὶ ὅσο γύριζε, τόσο πιὸ φοβερὴ γινόταν.

Στὸ τέλος μερικοὶ ἀπὸ τοὺς χωριάτες πίστεψαν, πὼς ὁ Χλωρὸς εἶχε στοιχειώσει.

Ἀπάνω στὸ φόβο αὐτὸν ἦρθε κι ὁ φόβος τῆς ἐξουσίας. Οἱ Πουρναρίτες εἶδαν τοὺς δυὸ χωριανοὺς των, ποὺ εἶχαν

«Δείχνει πὼς ἐκεῖ ὑπάρχουνε φύλακες...»

χτυπήσει τὸν Κώστα τὸν Κορφολόγο, νὰ πηγαίνουν στὴ φυλακὴ δεμένοι, ἀνάμεσα σὲ τέσσερις χωροφύλακες. Τὴν τιμωρίά τους τὴ χρωστοῦνε στὰ παιδιά, ποὺ εἶχαν τρέξει στὸ Μικρὸ Χωριὸ καὶ εἰδοποίησαν τοὺς χωροφύλακες.

δὲ γὰρ Στὴν κορφή ἑνὸς πεύκου, σὲ ψηλὸ μέρος, τὰ παιδιὰ ἔχουν δέσει κι ἓνα ἄσπρο πανὶ γιὰ σημαία. Αὐτὴ φαίνεται κάμποσο μακριὰ καὶ δείχνει, πῶς ὑπάρχουν ἐκεῖ φύλακες.

Ἡ μικρὴ δασοφυλακὴ μας ἔκαμε τὸ χρέος της. Δὲν ἡσύχασε ὅμως μ' αὐτό. Ἐξακολουθεῖ τὶς βάρδιες.

Πάντα εἶναι ἑτοιμὴ!

40. ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΤΡΑΓΑΚΙ

Ὁ Λάμπρος ἦρθε στὸ μάθημα καὶ προχτὲς καὶ χτὲς καὶ σήμερα.

Κοιτάζει τὸ ρολόγι του κι ἔρχεται ταχτικὰ τὴν ἴδια ὥρα. Τὸ ρολόγι τοῦ Λάμπρου εἶναι μιὰ ξερὴ ἀγριαχλαδιά. Στὶς δέκα τὸ πρωὶ πέφτει ὁ ἴσκιος τῆς ἀπάνω στὸ σημάδι. Τότε ξεκινᾷ ὁ μαθητὴς τρέχοντας κι ἔρχεται στὸ Δημητράκη.

Δόξα σοι ὁ Θεός, τὰ γίδια τὴν ἄλλη φορὰ τὰ μάζεψε ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα. Ἐνα τραγάκι, ἓνα μαῦρο τραγάκι, δὲν μπόρεσε νὰ τὸ βρῇ πουθενά.

Ὅταν τὸ εἶπε τοῦ παπποῦ, τὸν ἔπιασε μεγάλος θυμὸς.

« Νὰ πᾶς πίσω, εἶπε ὁ παππούς, νὰ μοῦ βρῇς τὸ τραγάκι. Ὅ,τι ἔχω κεῖνο τὸ μικρό, δὲν ἔχω ὅλο τὸ κοπάδι! »

Ὁ Λάμπρος τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ πρωὶ πῆγε πίσω κι ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει πάλι ὅλους τοὺς γκρεμούς. Ἐψαξε στοὺς θάμνους, ἔριξε πέτρες παντοῦ, σφύριξε, φώναξε « τσέπ! τσέπ! τσέπ! » τίποτα. Εἶχε ἀπελπιστῇ.

Τὴ στιγμὴ, ποὺ κίνησε νὰ φύγει, τὸ τραγάκι πρόβαλε ἀπὸ μιὰ πράσινη τούφα. Οὔτε κινήθηκε οὔτε βέλαξε· μόνο τὸν κοίταξε.

Ήταν ξεχασμένο μέσα στο άγριο κλαρί. Μιά νύχτα έζησε στο πουρνάρι και στην κουμαριά και ξέχασε και κοπάδι και βοσκή.

Ό Λάμπρος τὸ κυνήγησε λίγο, τὸ τσάκωσε ἀπὸ τὸ πίσω πόδι μὲ τὴν γκλίτσα του, τὸ πῆρε στὸν ὦμο καὶ τὸ ἔφερε πίσω.

Όταν τὸ εἶδε ὁ Γεροθανάσης, χάρηκε, μ' ὅλες τὶς ἑξι χιλιάδες τὰ ζωντανά του.

Άφου τὸ ἄρπαξε ἀπὸ τὰ μικρά του κέρατα καὶ τὸ ἔφερε στὰ γόνατά του, φώναζε τάχα σὰ θυμωμένος :

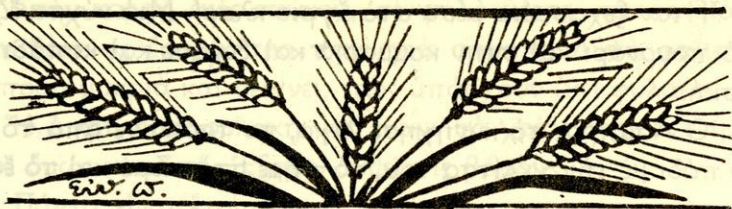
« Φέρε γρήγορα τὸ μαχαίρι νὰ τὸ σφάξω ». Τὸ τραγάκι βέλαξε : « μέε. . . . μέεεε. . . . » Καὶ τὸ χνότο του, καθὼς ἄνοιξε τὸ στόμα, μοσκοβόλησε ἀπὸ τὸ άγριο κλαρί.

« Τί εἶπες ; » φώναζε ὁ Γεροθανάσης, σηκώνοντας τὸ χέρι σὰ νὰ κρατοῦσε τάχα μαχαίρι. « Νὰ μὴ σὲ σφάξω εἶπες ; Όχι, θὰ σὲ σφάξω, τώρα κιόλας ! Στὶς μυρουδιές μου ξεχάστηκες, ἔ ; Άγγιχτη κουμαριά μου ἔθελες ! Άς εἶναι, ἄς ἔχης χάρη σήμερα. Ξέρω γώ ! Θὰ σὲ σφάξω στὸ γάμο τῆς Άφρόδως ».

Έτσι εἶπε καὶ τ' ἀπόλυσε νὰ πάη μαζί μὲ τ' ἄλλα.

Όχι, δὲ θὰ τὸ σφάξῃ οὔτε στὸ γάμο τῆς Άφρόδως. Άς εἶναι ἄταχτο· ξέρει ὅμως νὰ κυνηγᾷ τὶς εὐωδιές· ξέρει νὰ βρίσκῃ τὸ ἄγγιχτο κλαρί.

Ό Γεροθανάσης τὸ ἔχει στὴν καρδιά του. Μιά μέρα φαίνεται πὼς θὰ τὸ κάμῃ κεσέμι !

41. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΩΣ

Ἡ Ἀφρόδω ἦρθε σήμερα μαζί με τὸ Λάμπρο, νὰ δῇ τ' ἀδέρφια της. Ἐναν ἀδερφὸ εἶχε, τὸ Λάμπρο, καὶ τώρα ἔγιναν εἰκοσιέξι !

Μὰ καὶ τὰ παιδιὰ ποτὲ δὲν ἔλεγαν, πὼς θὰ ἔβρισκαν ἐκεῖ ἀπάνω τόσο καλὴ ἀδερφή.

Ἐδῶ καὶ τρεῖς μέρες τοὺς εἶπε τὸ πιὸ καλὸ παραμῦθι. Εἶπε γιὰ ἓνα κάστρο, ποὺ εἶχε πόρτες ἀτσαλένιες καὶ κλειδιὰ ἀργυρά· γιὰ τῆς Ὠριᾶς τὸ κάστρο.

Προχτὲς τραγούδησε στὸ Φάνη καὶ στὸ Δημητράκη ἓνα τραγούδι, ποὺ ἄρχιζε μετὰ τὰ λόγια : « Ἀ π ό ψ ε ν ε ι ρ ε υ ό μ ο υ ν α ». Τὸ εἶπε χαμηλοβλέποντας καὶ κοιτάζοντας τὴ ρόκα.

Ἀπόψε νειρευόμουνα

— μητέρα, μητερίτσα μου —

ψηλὸν πύργον ἀνέβαινα,

σὲ περιβόλι ἔμπαινα

καὶ δυὸ ποτάμια με νερό,

— ξήγα, μητέρα μ', τ' ὄνειρο. . . .

Νὰ εἶχε δεῖ καὶ κείνη τέτοιο ὄνειρο ; Ἦταν κάτι λυπητερὸ σ' αὐτὸ τὸ τραγούδι. Μὰ ὅταν τὸ τελείωσε, χαμογέλασε, Κι ἅμα ἡ Ἀφρόδω χαμογελάση, ὅλα εἶναι καλά.

«Ράφε μου τούτο τὸ κουμπί...»

Τόσο τήν ἔχουν ἀδερφή, πού σήμερα τήν ἔβαλαν σέ ράψιμο.

« Ράψε, Ἀφρόδω, τοῦτο τὸ κουμπί ».

—« Ράψε μου τὸν ἀγκώνα, πού σκίστηκε ».

Ὅσο κι ἂν εἶχαν μάθει στήν ἐρημιὰ νὰ ράβωνται μόνοι τους, ἤθελαν τὸ ράψιμο τῆς Ἀφρόδως. Πάντα πιὸ καλὰ ράβουν οἱ γυναῖκες.

Ἡ Ἀφρόδω κάθισε καὶ μπάλωσε δυὸ τρεῖς. Ἄν μπορῇ νὰ μπαλωθοῦν δασοφύλακες! Ὑστερα πῆρε τὴ ρόκα κι ἄρ-
χισε νὰ γνέθῃ.

« Τώρα θὰ μᾶς πῇ κανένα παραμῦθι! » συλλογίστηκαν τὰ παιδιὰ.

Ὅχι, δὲν τοὺς εἶπε παραμῦθι· τοὺς εἶπε τὴν ἱστορία τοῦ Γιάννη ἀπὸ τὸ Πουρνάρι. Μιὰ ἱστορία, πού τὴν ξέρουν ὅλοι, μεγάλοι καὶ μικροί.

42. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΥΡΝΑΡΙ

Βλέπετε κεῖ κάτω μακριά, εἶπε ἡ Ἀφρόδω, κάτι χωρά-
φια, πού κιτρινίζουν ;

Ἐκεῖ ἦταν ἓνας πεῦκος! μὰ τί πεῦκος! Ἐκρουε στὰ οὐρά-
νια, πού λέει ὁ λόγος. Ὁ ἴσκιος, πού ἔριχνε, μαύριζε σὰν τὸ
χράμι, πού εἶναι ἀπὸ τράγιο μαλλί. Ἀπὸ κάτω μπορούσε
νὰ σταθῇ ἓνα κοπάδι.

Πουλὶ πετούμενο δὲν περνοῦσε ἀπὸ μακριά, δίχως νὰ
ῥθῇ ν' ἀγγίξῃ τὴν κορφὴ του.

Οἱ σταλαματιῆς ἀπὸ τὸ ρετσίνι του σὰν κεχριμπάρια·
τὸ φύσημά του ποτάμι· ἡ δροσιά του γιάτρευε λαβωμένο.

Λένε, πὼς μέσα στὸ κορμί του κοιμόταν μιὰ νεραίδα·
ἔτσι λένε. Μεγαλύτερος πεῦκος δὲ φάνηκε πουθενά· τὸν θυ-

μοῦνται δὰ ἐκεῖνοι, ποὺ γέρασαν. Κι ὁ παππούλης κάθισε στὸν ἴσκιο του.

Ὡσπου ἦρθε μιὰ χρονιά ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ Πουρνάρι καὶ τὸν πελέκησε μὲ τὸ τσεκούρι γιὰ ρετσίνι. Καὶ τὴν ἄλλη χρονιά πάλι τὸν πελέκησε. Κι ἅμα ἔβγαλε δυὸ χρόνια τὸ ρετσίνι, ὁ Γιάννης ἄρχισε νὰ μετρᾷ τὰ κούτσουρα, ποὺ θὰ εἶχε, ἂν τὸν ἔκοβε ὁλότελα.

Τὴν τρίτη χρονιά τὸν γκρέμισε. Καὶ πῆγε στὴ μάνα του καὶ τῆς εἶπε : «Μάνα, καλὸ χειμῶνα θὰ περάσωμε. Τὸ μισὸν πεῦκο θὰ τὸν κάψωμε ἐμεῖς στὸ τζάκι, τὸν ἄλλο θὰ τὸν πουλήσωμε στὰ Δυὸ χωριά ».

Κίνησε νὰ πάη στὰ Δυὸ χωριά, νὰ βρῇ τοὺς μαστόρους νὰ τοὺς πῇ, πῶς ἔχει ξύλο γιὰ πούλημα. Πέρασε ἓνα μερόνυχτο, δὲν ἔφτασε. Πέρασαν τρεῖς μέρες, δὲν ἔφτασε. Πέρασε ἓνας μῆνας κι ἦταν ἀκόμα στὸ δρόμο.

Ὁ πεῦκος, λένε, τὴν ὥρα, ποὺ ἔπεφτε, τὸν καταράστηκε. Καὶ σὰν εἶχε τὴν κατάρρα τοῦ πεύκου, δὲν μποροῦσε ὁ Γιάννης νὰ βγῇ ποτε ἀπὸ τὸν κάμπο. Γιατὶ τὰ δέντρα, βλέποντάς τον, περπατοῦσαν κι ἔφευγαν. Κι ὁ λόγκος ὅλο τραβοῦσε μακριά. Κι ὁ Γιάννης ὅλο ἀπόμενε στὰ ξερολίβαδα.

Δίψα εἶχε, σταλιά δὲν εἶχε νὰ δροσιστῇ. Καὶ περνοῦσαν τὰ καλοκαίρια καὶ τὸν ἔκαιαν, κι οἱ χειμῶνες καὶ τὸν πάγωναν. Κι ὁ Γιάννης περπατοῦσε κι ἦταν πάντα στὸν ἴδιο τόπο. Ὡσπου σωριάστηκε.

Καὶ τοῦ ἔβγαλαν κι ἓνα τραγούδι, ποὺ λέει ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία. Ἔχει καὶ σκοπὸ. Μὰ ὅσο γιὰ τὰ λόγια, ἐγὼ δὲν τὰ ξέρω· στὰ χαρτιά θὰ τὰ βρῆτε· γιατί περάσε στὰ χαρτιά αὐτὴ ἡ ἱστορία.

Τὸ τραγούδι τοῦ Γιάννη ἀπὸ τὸ Πουρνάρι ἔτσι τὸ λένε τὰ χαρτιά :

43. Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΟΥ ΠΕΥΚΟΥ

1.

« Γιάννη, γιατί έκοψες τὸν πεῦκο ;

Γιατί ; Γιατί ; »

— « Ἀγέρας θά ’ναι », λέει ὁ Γιάννης,
καὶ περπατεῖ.

Ἀνάβει ἡ πέτρα, τὸ λιβάδι

βγάνει φωτιά·

νά ’βρισκε ὁ Γιάννης μιὰ βρυσούλα,
μιὰ ρεματιά !

Μὲς στὸ λιοπύρι, μὲς στὸν κάμπο

νά ἓνα δεντρί. . .

Ξαπλώθη ὁ Γιάννης ἀποκάτου

δροσιά νὰ βρῇ.

Τὸ δέντρο παίρνει τὰ κλαδιά του

καὶ περπατεῖ !

« Δὲ θ’ ἀνασάνω », λέει ὁ Γιάννης,

« γιατί ; γιατί ; »

2.

— « Γιάννη, ποῦ κίνησες νὰ φτάσης ; »

— « Στὰ Δυὸ χωριά ».

— « Κι ἀκόμα βρίσκεσαι δῶ κάτου ;

Πολὺ μακριά ! »

—« Έγὼ πηγαίνω, ὅλο πηγαίνω.
Τί ἔφταιξα γώ ;
Σκιάζεται ὁ λόγκος καὶ μὲ φεύγει,
γι' αὐτὸ εἶμαι δῶ.

Πότε ξεκίνησα ; Εἶναι μέρες. . .
γιά δυό, γιά τρεῖς. . .
Ὁ νοῦς μου σήμερα δὲν ξέρω.
τ' εἶναι βαρὺς ».

—« Νὰ μιὰ βρυσούλα, πιὲ νεράκι
νὰ δροσιστῇς ».
Σκύβει νὰ πιῇ νερὸ στὴ βρύση,
στερεύει εὐθύς.

3.

Οἱ μέρες πέρασαν κι οἱ μῆνες,
φεύγει ὁ καιρὸς·
στὸν ἴδιον τόπο εἶν' ὁ Γιάννης,
κι ἄς τρέχη ἔμπρός. . .

Νὰ τὸ χινόπωρο, νὰ οἱ μπόρες !
μὰ ποῦ κλαρί ;
Χτυπιέται ὀρθὸς μὲ τὸ χαλάζι,
μὲ τὴ βροχή.

4.

« Γιάννη, γιατί ἔσφαξες τὸ δέντρο
τὸ σπλαχνικό,
πού ῥιχνεν ἴσκιο στὸ κοπάδι
καὶ στὸ βοσκό ;

‘Ο πεῦκος μίλαε στὸν ἄερα
— τ’ ἀκοῦς ; τ’ ἀκοῦς ;—
καὶ τραγουδοῦσε σὰ φλογέρα
στοὺς μπιστικούς.

Φρύγανο καὶ κλαρὶ τοῦ πῆρες
καὶ τὶς δροσιές,
καὶ τὸ ρετσίνι του ποτάμι
ἀπ’ τὶς πληγές.

Σακάτης ἦτανε κι ὁλόρθος,
ὥς τῇ χρονιά,
ποὺ τὸν ἐγκρέμισες γιὰ ξύλα,
Γιάννη φονιά ! »

5.

—« Τῇ χάρη σου, ἐρημοκλησάκι,
τὴν προσκυνῶ.
Βόηθα νὰ φτάσω κάποιαν ὥρα
καὶ νὰ σταθῶ. . .

‘Η μάνα μου θὰ περιμένη
κι ἔχω βοσκή. . .
κι εἶχα καὶ τρύγο. . . Τί ὥρα νὰ ’ναι
καὶ τί ἐποχή ;

Ξεκίνησα τὸ καλοκαίρι
— νὰ στοχαστῇς—
κι ἦρθε καὶ μ’ ἤβρεν ὁ χειμώνας
μεσοστρατὶς.

Πάλι Ἄλωνάρης καὶ λιοπύρι!

Πότε ἦρθε ; Πῶς ;

Ἄγιε, σταμάτησε τὸ λόγγο,
ποὺ τρέχει ἔμπρός.

Ἄγιε, τὸ δρόμο δὲν τὸν βγάνω

— μὲ τί καρδιά ;—

Θέλω νὰ πέσω νὰ πεθάνω,
ἐδῶ κοντά ».

6.

Πέφτει σὰ δέντρο ἅπ' τὸ πελέκι. . .

Βογκάει βαριά.

Μακριὰ του στάθηκε τὸ δάσος,
πολὺ μακριά.

Ἐκεῖ τριγύρω οὔτε χορτάρι,
φωνὴ καμιά.

Στ' ἀγκάθια πέθανε, στὸν κάμπο,
στὴν ἔρημιά.

44. ΣΤΗ ΡΟΥΜΕΛΗ

‘Απ’ όλα τὰ παιδιὰ ὁ Πάνος χαίρεται περισσότερο τὸ νερό. Αὐτὸς κάθεται στὴ βρύση ἀπὸ κάτω μὲ τὸ κορμὶ γδυτὸ καὶ λούζεται. Ἄν βρῇ καμιὰ στέρνα στὸ δρόμο, μπορεῖ νὰ γδυθῇ καὶ νὰ βουτήξῃ.

‘Ο κύρ Στέφανος τὸν ἔβγαλε Κοτσυφοπάνο.

‘Ο κότσυφας δὲν εἶναι τὸ πουλί, ποὺ τρελαίνεται γιὰ τὸ νερό ; Ὅταν ἀκούσῃ νερὸ νὰ τρέχῃ, κελαδεῖ μέσα στὸ κλουβί. Κι ὁ Πάνος ἂν ἀκούσῃ νερὸ, πηδᾷ καὶ χαίρεται.

Μόλις ἄκουσε, πὼς θὰ πᾶνε στὸ μύλο ν’ ἀλέσουν, τί χαρὲς ἔκαμε!

«Ἐγώ, εἶπε, δηλώνω γιὰ μυλωνάς, ἐγώ ! »

Συλλογίζεται ἀπὸ τώρα νὰ καθίσῃ γδυτὸς στὴ βροχή τοῦ μύλου, ἐκεῖ ποὺ τινάζονται οἱ στάλες. Ἄλλῃ μιὰ φορὰ τὸ ἔχει κάμει καὶ δὲ λησμονεῖ αὐτὴ τὴ δροσιά.

Τὸ ψωμί τῶν παιδιῶν τὸ ἐτοίμασαν μὲ πληρωμὴ οἱ γυναῖκες τῶν λοτόμων. Τὸ σιτάρι ὅμως τὸ πῆγαιναν μόνα τους, γιὰ νὰ τὸ ἀλέσουν στὸ μύλο.

Ἔστειλαν καὶ πῆραν ἀπὸ τοὺς λοτόμους τὸ μουλάρι.

Τὸ πρῶτὸ ξεκίνησε ὁ Πάνος, ὁ Καλογιάννης, ὁ Μαθιός, ὁ Κωστάκης κι ὁ Φάνης. Πέντε μυλωνάδες.

“Ὅσο γιὰ τὸ δρόμο εἶχαν ρωτήσῃ ἀπὸ χτῆς καὶ ξέρου ποῦ εἶναι· πῆραν τὰ σημάδια καλά. Ἐπειτα δὲν μπορεῖ νὰ γελαστοῦν, ἀφοῦ ἔχουν μαζί τους ἓνα πολύτιμο ὁδηγό, τὸ μουλάρι.

Αὐτὸ πηγαίνει μόνο του στὸ μύλο. Καταλαβαίνει σὰν ἄνθρωπος. Ξέρεῖ τώρα γιὰ ποῦ κίνησαν τὰ παιδιά. Εἶναι τὸ ζῶο, ποῦ πατᾶ στερεὰ στοὺς γκρεμούς. Βλέπει τὴ νύχτα καὶ θυμᾶται ὅλους τοὺς δρόμους, ποῦ πέρασε στὸ σκοτάδι.

Τί ὥραϊα ποῦ ἀντιλαλεῖ τὸ κυπρί του στὰ φαράγγια!

Εἶχαν ταξιδέψῃ κάπου μιὰ ὥρα.

«Ἀκοῦτε, παιδιά ;» εἶπε ὁ Κωστάκης καὶ στάθηκε. Στάθηκαν κι οἱ ἄλλοι καὶ ἄκουαν. Ἐρχόταν μιὰ βοή,

«Νερό!» εἶπαν τὰ παιδιά.

Ὁ Κωστάκης στάθηκε πάλι, ἔβαλε τὸ αὐτί του καί, καθὼς ἄκουσε πολὺ νερό, φώναξε χαρούμενος :

«Ἡ Ρούμελη!»

Σὰ ν’ ἀκούστηκε τ’ ὄνομα καλοῦ φίλου, ποῦ ἔρχεται, ἔτρεχαν τὸν κατήφορο, γιὰ νὰ τὴ δοῦν μιὰ ὥρα πρωτύτερα.

Ἦταν ἡ Ρούμελη. Περήφανη κατέβαινε καὶ βροντοῦσε τὰ νερά της.

Τὰ πλατάνια στὴ μιὰ της καὶ στὴν ἄλλη ὄχθη χαίρονταν τὸ νερό. Ἄλλα δέντρα ἔσκυβαν ἀπὸ τὶς πλαγιὲς νὰ πιοῦν.

Τὸ ρέμα ἐκεῖ κοντὰ πλάταινε καὶ σχημάτιζε μιὰ δεξαμενὴ, ποῦ ἔβλεπες καὶ τὸ τελευταῖο λιθαράκι μέσα.

Ἄλλοῦ εἶχε σκαλοπάτια ἀπὸ γυαλιστερὰ λιθάρια. Τὸ νερό κατέβαινε τὰ σκαλοπάτια καὶ σχημάτιζε ἄσπρους καταρράχτες.

«Ο Κωστάκης άρχισε νά βγάξη τὰ ρούχα του!»

“Ωσπου νὰ καλοκοιτάξουν τὰ παιδιὰ, εἶδαν τὸν Πάνο γδυτὸ νὰ μπαίνει στὸ νερό.

« Μή, μή! » τοῦ φώναξαν· « θὰ κρυώσης. Ἐβγα ἔξω! »

Ὁ Πάνος ἔμπαινε πάρα μέσα. Χτυποῦσε τὰ χέρια του στὸ νερό, ἔλουζε τὸ κορμί του, βουτοῦσε καὶ τὸ πρόσωπό του. Γελοῦσε καὶ τίναζε στάλες στὸν ἀέρα.

« Φοβάστε! Οὐ, φοβάστε! » φώναζε καὶ τοὺς πετοῦσε νερό.

Ὁ Κωστάκης ἄρχισε νὰ βγάξη τὰ ρούχα του. Στάθηκε γυμνὸς στὴν ὄχθη.

« Θὰ πέσης, Κωστάκη; Πέσε! Ἐμπρός, θάρρος! Ἄμ δὲ θὰ πέσης! » τοῦ φώναξαν.

Ὁ Κωστάκης ἔβαλε τὸ πόδι του στὸ νερό, μὰ σταλάττησε φοβισμένος· τὸ βρῆκε κρύο. Θέλησε νὰ φύγη, μὰ ὁ Πάνος ἀρπάζοντάς τον ἀπὸ τὸ χέρι τὸν τράβηξε μέσα καὶ τὸν ἐβούτηξε ὅλον.

Ὁ Κωστάκης μὲ τὴν πρώτη βουτιά ξαφνίστηκε. Τοῦ φάνηκε πὼς πούντιασε καὶ χάθηκε! Ἀμέσως ὅμως κατάλαβε πὼς τὸν κρύωνε ὁ φόβος του, ὄχι τὸ νερό. Στὴν ἀρχὴ ἔνιωσε ψύχρα, τώρα αἰσθάνεται δροσιὰ κι εὐτυχία. Πετοῦσε νερὸ στοὺς ἄλλους.

« Ὅριστε, τώρα μᾶς πετᾷ νερὸ κι ὁ Κωστάκης! » συλλογίστηκαν οἱ ἄλλοι τρεῖς.

Γδύθηκαν κι αὐτοὶ κι ἔπεσαν μέσα.

Τὸ φαράγγι ἀντιλαλοῦσε τὰ γέλια τους καὶ τὶς φωνές. Δυὸ κοτσύφια, ποὺ εἶχαν τρομάξει στὴν ἀρχή, ξαναῆρθαν ἐκεῖ κοντὰ καὶ βρέχονταν. Τὰ πλατάνια ἔπλεκαν τοὺς κλώνους των ἀπὸ πάνω κι ἔκαναν πράσινα τόξα. Τὸ νερὸ ἦταν καθαρὸ σὰ διαμάντι· ἔβγαине ἀπὸ τὴν καρδιά τοῦ βουνοῦ.

Ρούμελη, κρύα Ρούμελη!

« Καί τώρα πῶς θά στεγνώσωμε ; » ρωτᾷ ὁ Κωστάκης, ἅμα βγῆκαν ἀπὸ τὸ νερό.

Σεντόνι βέβαια δὲν εἶχαν μαζί τους. Πῆγαν λοιπὸν σὲ κείνον, ποὺ στεγνώνει καὶ ζεσταίνει τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς γυνούς, στὸν ἥλιο.

Μὰ ἐνῶ ἔμεναν στὸν ἥλιο, σφούγγιζαν τὸ δέρμα τους δυνατὰ μὲ φύλλα ἀπὸ πλατάνι, ἀπὸ δρὺ καὶ ἀπὸ σκίνο. Ἔτσι στέγνωσαν καὶ ντύθηκαν.

Ὁ νοῦς τους δὲν ἔφευγε ἀπὸ τὸ λουτρό· δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ ξεχάσουν. Ἀλάφρωσαν τοὺς φαινόταν, σὰ νὰ ἔγιναν κι αὐτὰ φύλλο, νερό, ἀέρας.

Τί καλὰ ἔκαμαν νὰ τολμήσουν! Μὰ σὲ ποιὸν τὸ χρωστοῦν ; Στὸν Κοτσυφοπάνο.

« Ἐλᾶτε » εἶπαν « ἐλᾶτε νὰ τὸν σηκώσωμε ».

Τὸν ἐσήκωσαν ψηλὰ καὶ τοῦ φώναξαν : « ζήτω ! »

Τὸ κυπρί τοῦ μουλαριοῦ, ποὺ ἀκούστηκε πάρα πέρα, τοὺς θύμιζε, πὼς εἶναι ὥρα γιὰ τὸ μύλο.

45. Ο ΜΕΘΥΣΜΕΝΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ

Γιὰ τὸ μυλωνὰ τοῦ μύλου αὐτοῦ λένε, πὼς ποτὲ δὲν εἶναι ξεμέθυστος. Μπαρμπακούκης εἶναι τ' ὄνομά του.

« Μπαρμπακούκη, τοῦ εἶπε ὁ Κωστάκης, ἦρθαμε νὰ μᾶς ἀλέσης ἓνα φόρτωμα στάρι ».

— « Τόθτττ. . . . ἀλέθ. . . . », ἔκαμε ὁ μυλωνάς.

Ἦθελε νὰ πῇ μ' αὐτό : « ξεφορτωῶστε νὰ τ' ἀλέσωμε ».

Πάλι πιωμένος εἶναι !

Τὰ παιδιὰ ἔλυσαν τὸ φόρτωμα καὶ κατέβασαν τὰ δυό σακιά. Ὁ Πάνος ρώτησε τὸ μυλωνά :

« Τί ὥρα θά εἶναι ἀλεσμένο, γιὰ νὰ ξέρωμε ; » Ὁ μυλωνάς

«Πάλι πιωμένος είναι!»

δὲν ἀπάντησε. Ἔχει πιεῖ, ὅσο χρειάζεται, γιὰ νὰ μὴν ἀκούη
πολλὰ πράματα. Μπορεῖ νὰ τ' ἄκουσε, μὰ ἔλα ποὺ ἡ γλώσ-
σα του εἶναι μπερδεμένη !

Κάπου κάπου φτερνιζόταν κι ὕστερα ἔλεγε ὁ ἴδιος στὸν
ἑαυτό του : « ἴες », δηλαδή : « μὲ τὶς ὑγείες ».

Ἐπειτα ὁμως θυμήθηκε τὴν ἐρώτηση, ποὺ τοῦ εἶχαν κά-
μει, κι ἀπάντησε :

« Ἀ. . . . . θά. . . . . τῇ . . . . . » δηλαδή : « θὰ τ' ἀλέσωμε,
ἅμα θ' ἀλεστή ».

Καλὰ ποὺ ἦρθε ἡ γυναίκα τοῦ μυλωνᾶ καὶ πῆρε τὰ σα-
κιά. Ἦταν πολὺ προκομμένη· αὐτὴ βαστοῦσε τὸ μύλο. Μὰ
ἔχει τέτοια ντροπὴ γιὰ τὸ κακὸ τοῦ ἀντρός της, ποὺ σκύβει
τὸ κεφάλι ἐμπρὸς στοὺς ξένους.

Ἐρίξε μιὰ ματιὰ στὸ μεθυσμένο καὶ μιὰ στὰ παιδιὰ, σὰ
νὰ τοὺς ἔλεγε : « κοίταξε, πῶς καταντᾷ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ
κρασί ! » Καὶ τράβηξε μέσα στὴ δουλειά της.

Ὁ Μπαρμπακούκης προσπαθοῦσε νὰ φορέσῃ τὸ γελέκο
του καὶ δὲν μποροῦσε· τὸ φοροῦσε ἀνάποδα. Προσπαθοῦσε
νὰ πῇ κι ἓνα τραγούδι καὶ δὲν μποροῦσε· τὸ ξεχνοῦσε καὶ
φτερνιζόταν.

Ὡστόσο καὶ τὸ ροῦχο ἤθελε νὰ φορέσῃ καὶ τὸ τραγούδι
νὰ τὸ τελειώσῃ. Ξανάρχιζε. . .

Τούτη ἡ γῆς ποὺ τὴν πατοῦμε,
ὅλοι μέσα θενὰ μποῦμε.

Πέντε φορὲς φτερνίστηκε, μὰ προχωροῦσε· ποτὲ δὲ χάνει
τὸ θάρρος του. Ἀφοῦ κοίταξε τὰ σακιά, τὶς μυλόπετρες καὶ
τὶς κρησάρες, γύρισε καὶ εἶπε σ' αὐτὰ τὰ πράματα :

« Ἄν ξαναπιῶ δράμι, νὰ μὲ πῆτε ὅλοι σας μεθυσμένο ».

Ὅχι ἓνα, μὰ τετρακόσια δράμια θὰ πιῇ ! . . . . . τὸ ἀπό-
γεμα, ὅταν πάη στὸ χάνι.

46. ΣΤΟΝ ΕΛΑΤΟ

Ἀφοῦ ἔφαγαν, εἶπε ὁ Φάνης :

« Πᾶμε σὲ κεῖνο τὸν ἔλατο ἐκεῖ ἀπάνω ; »

Σ' ἓνα μέρος στεκόταν ἓνας ἔλατος, καταμόναχος.

« Πᾶμε », εἶπαν τὰ παιδιά.

—« Καὶ πότε θὰ γυρίσωμε στὶς καλύβες ; » ρώτησε ὁ Μαθιός.

—« Θὰ ἔρθωμε πίσω ἄργα τὸ ἀπόγευμα », λέει ὁ Κωστάκης.

« Θὰ πάρωμε τὸ ἀλεύρι καὶ θὰ γυρίσωμε τὸ βράδυ ».

« Νὰ πάρωμε καὶ τὸ σακούλι μας, εἶπε ὁ Καλογιάννης, μπορεῖ νὰ πεινάσωμε ».

Πῆραν τὸ σακούλι τους, τὸ παγούρι καὶ τὸ ραβδί τους καὶ κίνησαν. Ἦταν ἀνήφορος δύσκολος· μὲ τὴ δύναμη ὅμως, ποὺ πῆραν ὕστερα ἀπὸ τὸ λουτρό, εἶχαν διάθεση γιὰ μεγάλα ταξίδια.

Σὲ πολλὰ μέρη σταμάτησαν. Κυνήγησαν ἔντομα καὶ γουστερίτσες, πέταξαν πέτρες τὸν κατήφορο καὶ γνώρισαν φυτά, ποὺ δὲν τὰ εἶχαν δεῖ ποτέ. Σ' ἓνα μέρος στάθηκαν καὶ καμάρωσαν πέντ' ἔξι ὠραῖα δέντρα, ποὺ ἦταν θεόρατα, μὲ δυνατό κορμό.

« Εἶναι καστανιές ! » φώναξε ὁ Πάνος, ποὺ τὶς γνώρισε.

Πῆγαν τότε κοντὰ κι ἔψαχναν ἀπὸ κάτω μὲ τὰ μάτια τὰ πράσινα κλαριά τους. Μὰ οἱ καστανιές δὲν ἦταν κεντρωμένες κι εἶχαν ἄγριο καρπὸ, ποὺ δὲν τρώγεται.

Ὅταν κίνησαν νὰ φύγουν, ὁ νοῦς των πῆγε στὸ καλάθι τοῦ καστανᾶ, ποὺ περνοῦσε ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ φώναζε. . .

Τέλος ἔφτασαν στὸν ἔλατο.

Ποιὸς τοὺς εἶχε πεῖ, πὼς ὁ ἔλατος μοιάζει μὲ τὸν πολυέ-
λαιο τῆς ἐκκλησίας ; Κοιτάζουν καὶ βλέπουν ἀλήθεια στὰ κα-

μαρωτὰ κλαδιά του κάτι σὰν ἄσπρες λαμπάδες. Εἶναι ὁ καρπὸς του· ἀπὸ κεῖ μαζεύουν τὴν ἐλατόπισσα.

Ὅλα τὰ δέντρα τῆς γῆς ἔχουν ἀνώμαλο σχῆμα. Μὰ τὸ κυπαρίσσι στοὺς κάμπους κι ὁ ἔλατος στὸ βουνὸ στέκουν ὁλόισα. Γίνονται κατάρτια στὰ καράβια.

Ἐδῶ στὰ βουνὰ ὁ ἔλατος περιφρονεῖ τὸ χειμῶνα. Κρατεῖ χιόνι πολὺ. Λυγίζει, ποὺ νομίζεις, πὼς θὰ σπάσῃ, μὰ μένει πάντα ἴσιος καὶ θυμώνει τὸν ἄνεμο, ποὺ τὸν μάχεται.

Δὲν καταδέχεται νὰ φυτρώσῃ στὰ χαμηλά. Πρέπει ν' ἀνεβοῦμε ψηλά, γιὰ νὰ τὸν ἀπαντήσωμε.

Τὰ παιδιὰ κοιτάζοντας ἀπάνω στὸ βουνὸ εἶδαν ὁλόκληρο δάσος ἀπὸ ἔλατα ἴσια.

Δὲν ξέρομε, γιὰτὶ τοῦτος ὁ γεροῦς ἐλατος ἦρθε καὶ ζῇ ἐδῶ μοναχὸς του.

Ἀπὸ δῶ ἀπάνω εἶδαν τὸ Χλωρὸ χαμηλότερα καὶ γνώρισαν τὸ μέρος, ποὺ εἶχαν τὶς καλύβες.

Εἶδαν πλαγιὲς καὶ φαράγγια, εἶδαν τὴν κορφή τοῦ βουνοῦ, μυτερή καὶ κατάγυμνη, καὶ τὶς ἄλλες δυὸ μικρότερες κορφές του, τὰ Τρίκορφα.

Εἶδαν τὸ μοναστήρι, ποὺ ἄσπριζε μακριά, καὶ κάτι μαῦρο, ποὺ περπατοῦσε στὴν πλαγιά, τὰ γίδια τοῦ Λάμπρου. Θὰ ἔχουν τὸ βράδυ νὰ λένε. . .

Ἀκόμη δὲν τὸ ἔκοψε ὁ Φάνης ἐκεῖνο τὸ ραβδί ; Εἶναι πολλή ὥρα τώρα, ποὺ κάνει νὰ κόψῃ μιὰ βέργα, κι ἀκόμη δὲ γύρισε.

« Γιὰ ἔβγα, Πάνο, καὶ φώναξέ τον ».

—« Φάαανη ! Φάααανη ! »

—« Πάρα κάτω τράβα, λέει ὁ Μαθιὸς, ἐκεῖ ποὺ φαίνονται τὰ δέντρα. Σὲ κάποιον ἴσκιο θὰ κάθεται ».

Σηκώθηκαν δυο και πήγαν παρακάτω.
Ήψαξαν στὰ δέντρα καὶ στοὺς θάμνους, φώναξαν κι οἱ δυο μαζί, μὰ μὴν ἀκούοντας φωνή, νόμιζαν πὼς τοὺς παίζει παιχνίδι.

«Ἔλα, Φάνη, ἔλεγαν, κάπου εἶσαι κρυμμένος».

Στὴ φωνή τοὺς ἀπαντοῦσε κανένα πουλάκι, πού ἄφηνε μικρὴ λαλιὰ κι ἔφευγε. Ἐπειτα ξαναγινόταν σιωπὴ.

«Μήπως ἀποκοιμήθηκε πουθενά;» λέει ὁ Κωστάκης. Κατέβηκαν τότε πολὺ κάτω. Εἶδαν κάτι μεγάλα κοτρόνια καὶ δυο δεντράκια, πού ἔβγαιναν ἀπὸ τὶς σκισμάδες τοὺς. Ἐψαξαν καὶ κεῖ πίσω· τίποτα. «Δὲν μπορεῖ νὰ ᾿ναι ἐδῶ κοντά», συλλογίστηκαν. «Ἴσως νὰ γύρισε στὸ μύλο».

Μὰ πάλι γιατί νὰ τοὺς ἀφήση; Δὲν ξέρουν, τί νὰ ποῦν.

Γυρίζουν πίσω στὸν ἔλατο, γιὰ νὰ εἰδοποιήσουν, πὼς δὲν τὸν εἶχαν βρῆ. Καὶ καθὼς ἀνεβαίνουν, ἔχουν στὴν ψυχὴ τοὺς πολλὴ ἀνησυχία.

47. ΓΙΑ ΤΟΝ ΗΛΙΟ ΠΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙ

Ὁ Φάνης εἶχε σταθῆ λίγο παρακάτω ἀπὸ τὸν ἔλατο ἥθελε νὰ κόψη μιὰ βέργα.

Ἀπὸ κεῖ πού στάθηκε, κοίταξε μακριὰ ὅπως πάντα. Εἶδε τὶς κρεμαστὲς κατηφοριές, τὶς φυτεμένες ἀπὸ πεῦκα καὶ ἴσια ἔλατα, καὶ τότε τὸν ἔπιασε μιὰ ἐπιθυμία νὰ πάη κάπου ἀλλοῦ· νὰ δῇ νέους τόπους μακρινοὺς ἀπὸ ψηλά.

Μέρες τώρα συλλογίζεται ν' ἀνεβῇ σ' ἓνα πολὺ ψηλὸν τόπο καὶ ν' ἀγναντέψη τὸν ἥλιο, πού θὰ βυθίζεται στὴ θάλασσα.

«Τί νὰ φαίνεται ἀπὸ κεῖνο τὸν ὄρθιο βράχο ἐκεῖ πέρα: Ἴσως κάποιο πέλαγος, λέει μὲ τὸ νοῦ του. . . Ἴσως πολί-

τεῖες, χωριά μὲ τὰ καμπαναριά τους. . . . . Τί παράξενος βρά-
χος! Πῶς στέκει! Ἀνέβηκε κανέννας ἄλλος ἐκεῖ; »
Θ' ἀνεβῆ ὁ Φάνης.

Τὴν ὥρα, πού τὸν ἐζητοῦσαν οἱ ἄλλοι, αὐτὸς ἦταν μα-
κριά. Πήγαινε, ὅλο πήγαινε.

Ἄν τὸν ἔβλεπε κανέννας, θὰ ρωτοῦσε : « Ποῦ πάει αὐτὸ
τὸ παιδὶ μοναχό του ; »

3* 'Ο Φάνης δὲν κοίταζε στὸ δρόμο τίποτα. Οὔτε τὰ δέντρα πρόσεχε, οὔτε τὶς γουστέρες, ποὺ τρύπωναν στὰ χαμόκλαδα, καταπράσινες σὰ φρεσκοβαμμένες.

Ἕνας κότσυφας κατάμαυρος ἦρθε μὲ τὴν κίτρινη μύτη του καὶ στάθηκε μπρὸς του σ' ἓνα κλαδί. Ἄλλη φορά τί χαρὲς θὰ ἔκανε γι' αὐτὸν ὁ Φάνης! Πῶς θὰ ἤθελε νὰ τὸν εἶχε στὸ κλουβί! Τώρα μόλις τὸν κοίταζε.

« Θ' ἀνεβῶ, συλλογιζόταν, στὴν κορφή. Θὰ δῶ τὸν ἥλιο, ποὺ θὰ βασιλεύη. Θὰ εἶναι πολὺ μεγάλος. . . . . Θὰ ἔναι σύννεφα γύρω χρυσὰ καὶ κόκκινα. Θὰ φαίνωνται καὶ μακριὰ τὰ βουνά· θὰ φαίνεται καὶ ἡ θάλασσα. . . . . καὶ κανένα κάρabi ».

Ἐνῶ τὰ συλλογιζόταν αὐτά, ἔχασε τὸ δρόμο. Ἐπαθε, ὅ,τι καὶ τὴν ἄλλη φορά, ποὺ πήγαινε στοὺς βλάχους.

Τὸ μονοπάτι, ποὺ πῆρε, εἶχε σβήσει· δὲ φαινόταν πιὰ. Κοπάδι ἀπὸ γίδια θὰ τὸ εἶχε κάμει.

Δοκίμασε νὰ τὸ βρῇ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, μὰ μονάχα τόπο ἔβλεπε, ὅχι δρόμο.

Νὰ πάη ἔμπρὸς ; Θὰ παραστρατοῦσε περισσότερο. Κοίταξε μὲ προσοχὴ νὰ βρῇ δρόμο ἀπὸ κάπου ἄλλου. Κι ἀφοῦ δὲν ἔβρισκε, τράβηξε μὲ ἀπόφαση κατὰ τὸν κατήφορο, γιὰ νὰ φτάσῃ, ὅπου θὰ τελείωνε αὐτός.

« Ὁ κατήφορος, συλλογίστηκε, πάντα θὰ μὲ φέρῃ στὴ ρίζα τοῦ βράχου ».

Ἀλήθεια, κατέβηκε σὲ μιὰ λαγκαδιά. Ἀπὸ κεῖ πιὰ βρέθηκε στὴν ἀπέναντι πλαγιά, ποὺ κρατοῦσε ἀπάνω τῆς τὸν ὀρθὸ βράχο. « Τώρα, συλλογίστηκε, δὲν ἔχει ἄλλα ἐμπόδια· θ' ἀνεβῶ ἀπὸ δῶ ».

Ἀλλιῶς ὅμως τὰ λογάριάζε ἀπὸ μακριὰ κι ἀλλιῶς ἦταν.

Βρισκόταν βέβαια στὴ ρίζα τοῦ βράχου καὶ μπορούσε ν' ἀνεβῇ καὶ ὡς τὴ μέση. Μὰ ἀπὸ κεῖ κι ἀπάνω ; Πέτρες με-

γάλες, ὀρθές, σὰν ἔτοιμες νὰ πέσουν, ἔζωναν τὸ βράχο. Ἦ-
πρεπε ὁ Φάνης ν' ἀνεβῇ πολλές ἀπ' αὐτές. Μὰ κι ἂν μπορού-
σε νὰ σκαρφαλώσει τέτοια θεόρατα κοτρόνια, πότε θὰ ἔφτανε
ἐκεῖ ψηλά ; Καὶ πότε θὰ κατέβαινε ;

Πρώτη φορά ἄρχισε νὰ λογαριάζει, πόσο μακριὰ ἦρθε
καὶ πόση ὥρα πέρασε.

Ἀπάνω στὰ ἔλατα ἔπεφτε κόκκινο φῶς ἀπὸ τὸν ἥλιο,
ἀπόδειξε πῶς ἦταν ἀργὰ καὶ πρέπει νὰ γυρίσει πίσω. Νὰ
πάει πάλι στὸν ἔλατο ; Χρειάζεται νὰ ξαναπεράσει ὅλο τὸ
δρόμο, ποὺ εἶχε κάμει· ν' ἀνεβῇ, ὅσον κατήφορο κατέβηκε,
καὶ νὰ κατεβῇ, ὅσον ἀνήφορο ἀνέβηκε.

Τὰ παιδιὰ ὅμως θὰ ἔχουν φύγει τώρα καὶ θὰ τὸν ζητοῦν
παντοῦ. Μήπως ἔρχονται πρὸς τὰ ἐδῶ ;

Ἦβγαλε μιὰ φωνὴ ὁ Φάνης.

Δὲν ἄκουσε τίποτα. « Θὰ γύρισαν, φαίνεται, στὸ μύλο »,
εἶπε μέσα του καὶ ξαναφώνησε :

« Κωστάκη, Μαθιέεε. . . . ., παιδιάααα ».

Ἦβαλε τὸ αὐτί του καὶ ἀφουγκράστηκε σ' ὅλη τὴν
ἐρημιά.

Μέσα στὴ σιωπὴ ἄκουσε μιὰ βοή μακρινή, ἓνα φύσημα,
σὰν ἀπὸ ἀέρα, σὰν ἀπὸ νερό. Αὐτὴ ἡ βοή ἐρχόταν ἀπὸ τὸ
ἄλλο μέρος τοῦ βράχου κι ἀπὸ χαμηλά.

Ὁ Φάνης πῆγε ἀπὸ κεῖ καὶ κοίταξε. Εἶδε ἀριστερά του
μιὰ ἀπότομη καὶ βαθιὰ κλείσούρα. Καὶ κάτω στὸ βάθος εἶδε
νὰ σχηματίζεται μιὰ ρεματιά.

Εἶδε ἀκόμη νὰ πετιέται ἀπὸ τὴ σκισμάδα ἑνὸς γκρεμοῦ
καὶ νὰ χύνεται στὴ ρεματιά ἄφθονο νερό, χοντρὸ σὰν τὴ ρίζα
ἑνὸς δέντρου. Ἦπεφτε ἀπὸ μιὰ ὀργιὰ ψηλά ὅλο μαζί μὲ ὀρ-
μὴ κι ἔκανε πολλὴ βοή.

Πράσινα δέντρα πολλά και φουντωμένα ἔκρυβαν τὴ ρεματιά. Καὶ πίσω ἀπὸ τὰ δέντρα ξεχώριζε ὁ Φάνης ἄσπρα σπίτια.

Ἄ, τί χαρά! Νά λοιπόν, θὰ ἰδῇ ἀνθρώπους.

Ξεκινᾷ, χωρὶς νὰ χάνη καιρό.

Πηγαίνει ἀπὸ μονοπάτια, τὰ χάνει, βρίσκει ἄλλα. Κατεβαίνει μὲ πηδήματα. Κινδυνεύει κάποτε νὰ γκρεμιστῇ, μὰ ἡ χαρὰ τὸν κάνει ν' ἀλαφροπατᾷ σὰν τὸ κατσίκι.

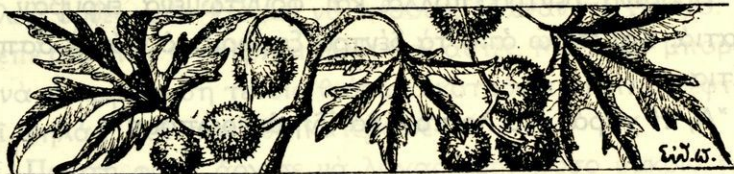
Ἐφτασε στὰ πλατάνια καὶ στὸ νερό. Ἐρημιὰ ἦταν κι ἐδῶ!

Ἀπὸ τὴ λαχτάρα του νὰ δῇ ἀνθρώπους εἶχε πάρει γιὰ σπίτια τὶς ἄσπρες μεγάλες πέτρες, ποὺ ἔστεκαν στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς ρεματιᾶς.

Ὅχι, ἐδῶ δὲν ἦταν οὔτε ψυχὴ. Τί νὰ κάμουν ἀνθρωποὶ στὸ ἄγριο τοῦτο μέρος ;

Πῶς ἀντιλαλεῖ τὸ νερὸ στὴν κλεισούρα!

Τώρα ; Ἐδῶ θὰ περάσῃ τὴ νύχτα ; Ἡ θὰ πάῃ νὰ ζητήσῃ ἀνθρώπους ; Μὰ εἶναι πολὺ κουρασμένος. Στάθηκε, γιὰ νὰ χαρῇ ἀκόμη τὸ λίγο φῶς τῆς ἡμέρας, ποὺ ἔσβηνε. Σὲ λίγο θὰ εἶναι ὅλα σκοτεινά.

48. Ο ΦΑΝΗΣ ΟΛΟΜΟΝΑΧΟΣ

Ὡς κι αὐτὲς οἱ πέτρες, ποὺ ἔβλεπε ὡς τώρα, τοῦ ἦταν μιὰ συντροφιά. Τώρα σκοτείνιασε κι ἔμεινε κατάμονος. Τὸν ἥλιο, ποὺ ἤθελε νὰ ἰδῇ, τὸν εἶχε πάρει τὸ σκοτάδι.

Οἱ σύντροφοί του ἦταν μακριά. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι μακριά. Οἱ ὁμιλίες, τὰ τραγούδια, οἱ καμπάνες μακριὰ ἀπ' αὐτόν. Κι αὐτὸς μακριὰ πολὺ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Ἄς ἄκουε ἓνα πάτημα ἀνθρώπου, ἓνα σφύριγμα τσοπάνη, ἓνα λάλημα πουλιοῦ, καὶ θὰ τοῦ ἦταν ἀρκετό!

Μὰ ὅλα τὸν ἄφησαν.

« Θεέ μου, ἔλεγε μέσα του ὁ Φάνης, φύλαξέ με ».

Τὰ μαῦρα φτερά, ποὺ βλέπει ἀπὸ πάνω νὰ πετοῦν, ξέρει, πὼς εἶναι νυχτερίδες.

Καὶ τὴν κουκουβάγια, ποὺ κρᾶζει αὐτὴ τῇ στιγμῇ, τὴν ξέρει ὁ Φάνης. Εἶναι τὸ πουλὶ τῆς νύχτας, ποὺ κοιτάζει μὲ κίτρινα μάτια γάτας. Νὰ φωνάζη γι' αὐτὸν ἡ κουκουβάγια ;

« Δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσης τὰ παιδιά », τοῦ λέει μέσα του μιὰ φωνή.

Ἔπειτα συλλογίζεται :

« Καὶ μήπως τ' ἄφησα, γιὰ νὰ κάμω κακό ; Πῆγα νὰ δῶ τὰ χρυσὰ σύννεφα ».

Τὸ νερὸ βουίζει στὸ σκοτάδι. Ὁχι, δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρη αὐτὴ τῇ φοβέρα. Σηκώνεται καὶ μὲ τὸ ραβδί του ἀνεβαίνει στὴν ἄκρη τῆς ρεματιᾶς.

Πέρασε τὶς μεγάλες πέτρες κι ἔφτασε σὲ δυὸ μικρὰ δέντρα. Ἀπὸ κάτω ἀπ' αὐτὰ ἦταν ἓνας θάμνος μαλακός, σὰ νὰ προσκαλοῦσε ἄνθρωπο ν' ἀκουμπήση.

Καὶ τὰ δυὸ δέντρα ἐγερναν ἔτσι ἀπὸ πάνω, σὰ νὰ ἔλεγαν τοῦ Φάνη : « Ἐλα δῶ νὰ σὲ φυλάξωμε ». Ἐκεῖ μαζεύτηκε ὁ Φάνης.

Μόλις ἀκούμπησε, τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ ἡ Μαρούλα, ἡ ἀδερφή του. Τοῦ φάνηκε πὼς τάχα ἔπαιζαν. . . . Μιὰ πεταλούδα δίπλωνε τάχα τὰ φτερά της ἀπάνω σ' ἓνα φύλλο κι ἔκανε πὼς ἀποκοιμᾶται. Καὶ ὅταν πλησίαζαν νὰ τὴν πιᾶσουν, ἔφευγε.

Ἐπειτα εἶδε τὴ μητέρα του νὰ γυρίζει δεξιά κι ἀριστερὰ μέσα στὸ σπίτι· ὅλο νὰ σιάζει κι ὅλο νὰ φροντίζει. Ἦθελε νὰ μιλήσῃ καὶ στὶς δυό. Νόμιζε, πὼς τοῦ μιλοῦσαν : « Φάνη ».

Μήπως ἀποκοιμήθηκε ; ὅχι. Στὸ λάρυγγά του εἶχε μαζευτῇ ἓνας κόμπος ἀπὸ τὴ λύπη. Αὐτὸς ὁ κόμπος λύθηκε κι ἔγινε κλάματα.

Ὁ Φάνης ἔκλαψε. Πόσο ἔκλαψε, ἡ νύχτα τὸ ξέρει. Μὰ ὅταν στέγνωσαν τὰ μάτια του, συλλογίστηκε ἓναν ἄλλο Φάνη· ἐκεῖνον, ποὺ ἦταν δασοφύλακας.

« Ντροπὴ νὰ κλαῖς, ἐσύ ποὺ φύλαγες τὸ δάσος ! Ἐσύ ποὺ ἦσουν σκοπὸς μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ τὴ νύχτα ». Ἔτσι τοῦ εἶπε μιὰ φωνὴ μέσα του.

Καὶ πάλι τοῦ ξαναεἶπε : « Εἶσαι λιγόψυχος, Φάνη. Τὴν ἄλλη φορά, ποὺ σοῦ ρίχτηκε τὸ μαντρόσκυλο, δεῖλιασες.

» Ὅταν εἶδες τὸν Μπαρμπακώστα χτυπημένο, λιγοψύχησες. Μὰ δὲν εἶναι ἔτσι ὁ Δῆμος· δὲν εἶναι ἔτσι ὁ Ἀντρέας· πρέπει νὰ ᾽σαι παλικάρι ».

Καὶ σὲ λίγο ἡ φωνὴ τοῦ εἶπε : « Περίμενε τὴν ἡμέρα ».

Ὁ Φάνης δὲν ἔκλαιγε τώρα. Τὰ μάτια του στέγνωσαν. Σὰ νὰ πῆρε θάρρος.

Ἔπιασε τὸ σακούλι του κι ἔνιωσε, πὼς κάτι ἦταν μέσα. Εἶχε καὶ τὸ παγούρι του· εἶχε ψωμί καὶ νερό. Χάιδεψε ἔπειτα τὸ θάμνο μὲ τὰ δυὸ του χέρια· καὶ τὸν ἐχάιδεψε, θαρρεῖς, κι ὁ θάμνος· ἦταν ἕνας μαλακὸς καὶ φουντωμένος σκῖνος.

Σ' αὐτὸ τὸ εὐωδιασμένο κρεβάτι ἐγειρε ὁ Φάνης. Κι ἀφοῦ δυὸ φορές τοῦ ἦρθε ὁ ὕπνος καὶ δυὸ φορές τινάχτηκε τρομαγμένος, στὸ τέλος ἀποκοιμήθηκε.

49. ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΣΤΙΣ ΚΑΛΥΒΕΣ

Όταν ἔφτασαν οἱ ἄλλοι τὸ βράδυ ἀπὸ τὸ μύλο στὶς καλύβες κι εἶπαν, πὼς ἔχασαν τὸ Φάνη, λύπη μεγάλη ἔπεσε στὰ παιδιά.

Τὰ πιὸ ἀδύνατα δάκρυσαν. Ὁ Σπύρος κι ὁ Γιώργος ἤθελαν νὰ πᾶνε κρυφὰ νὰ κλάψουν.

Τὰ πιὸ δυνατὰ συλλογίστηκαν τί θὰ κάμουν.

Ὁ Ἀντρέας ἔκρυψε τὴν ταραχή του κι ἄρχισε νὰ τὰ ρωτᾷ μὲ λεπτομέρεια ὅλα. Τοῦ εἶπε ὁ Κωστάκης τὸ ποῦ, τὸ πότε καὶ τὸ πῶς.

« Πρῶτα τὸν ἐζήτησε ὁ Πάνος κι ὁ Μαθιὸς ἐκεῖ τριγύρω », λέει ὁ Κωστάκης. « Ἐπειτα κατεβήκαμε ὅλοι ἀπὸ κεῖ. Συλλογιστήκαμε, ἂν πρέπει νὰ πᾶμε πίσω στοῦ μύλο ἢ νὰ τραβήξουμε πρὸς τὴν κλεισούρα. Τραβήξαμε κατὰ τὴν κλεισούρα, μὰ δὲν εἶχε δρόμο.

» Ἀνεβήκαμε σὲ ψηλῶματα, φωνάξαμε, φωνάξαμε, τίποτα. Προχωρήσαμε, μὰ εἶδαμε, πὼς ὁ ἥλιος κόντευε νὰ βασιλέψει. Πότε νὰ πᾶμε στοῦ μύλο, πότε νὰ γυρίσωμε; »

— « Θὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ δῶ στοῦ χάραμα », εἶπε ὁ Ἀντρέας. « Πᾶμε γρήγορα νὰ πέσωμε ».

— « Μὰ δὲ σοῦ εἶπαμε καὶ τ' ἄλλο, Ἀντρέα », εἶπε ὁ Μαθιὸς.

— « Εἶναι τίποτ' ἄλλο; »

— « Ναί, εἶναι κάτι ἄλλο, ποῦ δὲν τὸ ξέρεις ».

Καὶ μὲ χαμηλὴ καὶ φοβισμένη φωνὴ πρόσθεσε : « Ὁ Φάνης πῆγε στὸν Ἀραπόβραχο ».

— « Ποιὸν Ἀραπόβραχο; » ρώτησε ὁ Ἀντρέας. « Εἶναι ὁ βράχος, ποῦ μᾶς ἔλεγε ἡ γριά; »

—« Έδω κοντά στο μύλο βρήκαμε ένα γέρο με σκούφο μαύρο στο κεφάλι. Έτσι σαν καλόγερος φαινόταν, μὰ φορούσε παλιά καὶ σκισμένα ρούχα.

« Μπάρμπα, τοῦ λέμε, μήπως πέρασες ἀπὸ τὴν κλεισούρα ; »

—« Ναί », μᾶς εἶπε.

—« Μήπως εἶδες κανένα παιδί ; » —« Εἶδα ἓνα παιδί ἀπὸ μακριά », εἶπε. —« Ποῦ ; » —« Ὁ γέρος δὲ μᾶς τὸ ἔλεγε ἀμέσως. Συλλογίστηκε ὅμως κάμποσο καὶ μᾶς κοίταξε. « Τὸ ποῦ, εἶπε, φοβάμαι νὰ σᾶς τὸ πῶ. Νά, στὸν Ἀραπόβραχο τὸ εἶδα ».

—« Τί εἶναι ὁ Ἀραπόβραχος ; » ρωτήσαμε.

—« Εἶναι ὁ βράχος τοῦ Ἀράπη, ἀπάντησε, νὰ μὴ ρωτῆστε περισσότερα ». Κι ἔφυγε κάνοντας τὸ σταυρὸ του.

Μίλησε τότε ὁ Κωστάκης : « Θυμᾶσαι, Ἀντρέα, τί μᾶς εἶπε ἡ γριὰ Χάρμαινα ; Μᾶς εἶπε, πῶς ἐδῶ, κάπου κοντά, σὲ κάποιο βράχο εἶναι ἓνα στοιχειό, ἓνας ἀράπη· καὶ πῆρε πολλοὺς ἀνθρώπους. Κάπως ἔτσι μᾶς τὸ εἶπε ».

Τότε σώπασαν ὅλοι. Σηκώθηκαν σὲ λίγο καὶ πῆγαν νὰ πλαγιάσουν. Μὰ κανένας τοὺς δὲν μπόρεσε νὰ κλείσῃ μάτι καλά.

Ὁ Ἀντρέας γύριζε στὸ στρώμα. Δυὸ τρεῖς φορές βγῆκε ἔξω καὶ κοίταξε. Περίμενε ἀνήσυχτα τὸ φῶς, ποὺ ἔφερνε τὴν αὐγὴ ἀπάνω ἀπὸ τὰ βουνά.

50. ΠΕΡΙΠΑΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΝΗ

Τὸ γλυκοχάραμα ξεκίνησαν οἱ χτεσινοὶ σύντροφοι τοῦ Φάνη κι ὁ Ἀντρέας μαζί μ' αὐτούς.

« Νὰ κόψωμε δρόμο », εἶπε ὁ Ἀντρέας. « Νὰ πᾶμε ἴσα στὸν ἔλατο ἀπὸ δῶ ».

Ἦκοσαν δρόμο κι ἔφτασαν στὸν ἔλατο.

Ὁ Ἀντρέας παρατήρησε ἀπὸ κεῖ ἀπάνω καλὰ ὅλους τοὺς γύρω τόπους.

« Ὁ Φάνης, εἶπε, βέβαια δὲ θὰ 'φευγε ἀπὸ δῶ γιὰ χαμηλὰ μέρη. Θὰ πῆγε σὲ κορφές, τὸν ξέρω ἐγώ. Λοιπὸν ἀπὸ δῶ νὰ τραβήξωμε ».

Τράβηξαν μπροστά, μέσα ἀπὸ ὀξιές καὶ πουρνάρια, χωρὶς κανένα μονοπάτι, ἀνοίγοντας αὐτοὶ δρόμο, τὸ δρόμο ποὺ θὰ πῆγαινε πρὸς τὸ Φάνη. Ποιὸς ἦταν αὐτὸς ὁ δρόμος ;

Ἔφτασαν σὲ γυμνοὺς καὶ ἄγριους γκρεμοὺς. Αὐτοὶ οἱ γκρεμοὶ κατέβαιναν κάτω βαθιὰ καὶ σχημάτιζαν τὴ μεγάλη κλεισούρα. Ἡ φωνὴ ἐκεῖ ἀντιλαλοῦσε. Καὶ τὸ μάτι ἐβλεπε ὅλον αὐτὸ τὸ φοβερὸ γκρεμό.

« Ἄν ὁ Φάνης γλίστρησε ἐκεῖ πουθενὰ κι ἔπεσε καὶ πῆγε κάτω ; »

Καθένας ἔκανε αὐτὴ τὴ σκέψη, μὰ φοβόταν νὰ τὴν πῇ στὸν ἄλλο.

Ἀνέβηκαν ψηλὰ πρὸς τὸ φρύδι τῆς κλεισούρας. Ἔσκυ-

βαν και κοιτάζαν κάτω, με μεγάλη όμως προσοχή, πιασμένοι από πέτρες ή από καμιά ρίζα.

Δέν μπόρεσαν τίποτα να ιδούν. Φώναζαν, μα ή φωνή τους κατέβαινε στο χάος τής κλεισούρας, χτυπούσε στις πέτρες κι ύστερα ανέβαινε και τους έφερνε τον αντίλαλο : « Φάνη ! » Σά να τους έλεγε πώς πρέπει ν' απελπιστούν.

Πού να πάνε ; Να κατεβούν κάτω στο βυθό τής κλεισούρας ; Θα κινδύνευε ή ζωή τους. Ν' ανεβούν απάνω στη ράχη και να τραβήξουν προς τα έλατα ; Να γυρίσουν πίσω και να πάρουν άλλο δρόμο ;

Σταμάτησαν κι άρχισαν να συλλογίζονται. Στο άγριο εκείνο μέρος λιγότευε το θάρρος τους. Άλλιώς ξεκίνησαν, αλλιώς είναι τώρα.

Άποφάσισαν να γυρίσουν πίσω, εκεί που είχαν αφήσει τα δέντρα, κι από κει να πάρουν άλλο δρόμο.

Γύρισαν και περπατούσαν συλλογισμένοι. Πήγαιναν ό ένας πίσω από τον άλλο. Κανένας δε μιλούσε. Είχαν βαριά την ψυχή. Ποτέ δεν έκαμε κακό σε κανένα τους ό Φάνης ! Και τώρα να χαθ ή έτσι από μπρός τους ; Πώς θα πάνε πίσω χωρίς αυτόν ;

« Παιδιά ! » είπε ξαφνικά ό Άντρέας και στάθηκε.

Χοροπήδησε ή καρδιά τών άλλων. « Τί, τί ; τί είδες ; » τον έρώτησαν.

— « Όχι, δεν είδα τίποτα, είπε· για πέστε μου ένα πράμα. Όταν πήγαμε πρώτη φορά στο Μικρό Χωριό, ποιός από σάς έδωσε τα παπούτσια του στο μπαλωματή και τους έβαλε πρόκες ; »

— « Έγώ », είπε ό Μαθιός.

— « Κι έγώ », είπε ό Δημητράκης.

— « Πόσες πρόκες σάς έβαλε στο τακούνι ; θυμάστε ; »

—« Τέσσερεις ».

—« Κι έμένα τὸ ἴδιο ».

—« Μὰ σ' ὅλους ἔβαλε τέσσερεις ; Θυμάστε ; »

—« Στὸ Γιώργο ἔβαλε ἕξι », εἶπε ὁ Μαθιός. « Τόσες ἤθελε ὁ Γιώργος. Καὶ στὸ Φάνη ἕξι ».

—« Ἐξι καὶ στὸ Φάνη ; » φώναξε ὁ Ἀντρέας. « Ἀλήθεια ; »

—« Ναί, ναί, τὸ θυμοῦμαι. »

Τότε ὁ Ἀντρέας, σκύβοντας κάτω μὲ προσοχή, εἶπε :
« Νὰ οἱ ἕξι πρόκες τοῦ Φάνη ».

Ἐσκυψαν κι εἶδαν ἀπάνω σὲ λίγο μαλακὸ χῶμα τυπωμένο ἓνα χνάρι παπουτσιοῦ. Τόσο καθαρὸ εἶχε βγῆ, ποὺμποροῦσες νὰ μετρήσης ὅλα τὰ καρφιά του.

« Ἀπὸ δῶ πέρασε », εἶπε ὁ Ἀντρέας.

Ἀρχισαν ὅλοι νὰ πηδοῦν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους.

« Σιγά », φώναξε ὁ Ἀντρέας. « Σιγά, μὴ μοῦ τὰ χαλάσετε. Πατᾶτε μὲ προσοχή. Τὸ πρῶτο χνάρι μᾶς ὁδηγεῖ. Εἶδατε! Τὸ πόδι εἶναι γυρισμένο ἀπὸ δῶ. Θὰ πῆ πὼς ἀπὸ δῶ πῆγαινε. Μὰ ποῦ πῆγαινε τάχα ; Μήπως σ' αὐτὸν τὸ βράχο ; »

Κι ἔδειξε τὸν Ἀραπόβραχο.

Τὸν κοίταξαν, χωρὶς νὰ ξέρουν, πὼς εἶναι ὁ Ἀραπόβραχος. Καὶ πῆγαιναν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο γυρεύοντας ἄλλα πατήματα.

51. ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Ὁ Φάνης ξύπνησε μέσα στὴ νύχτα. Ἄ, πόσο τρόμαξε αὐτὴ τὴ φορά!

Τὰ δέντρα στὸ σκοτάδι θαρροῦσε πὼς ξεκίνησαν νὰ ἔρθουν ἀπάνω του. Τὰ ἔβλεπε ν' ἀλλάζουν σχῆμα, νὰ γίνωνται ἄνθρωποι μαῦροι, ποὺ ἐτοιμάζονται νὰ τὸν πάρουν.

Ἡ ψύχρα τὸν ἔκαμε νὰ μαζεუτῇ στὸ θάμνο. Βύθιζε τὸ πρόσωπο στὰ φύλλα του, μὰ πάλι τὸ ἔβγαζε ἑξαφνα καὶ κοίταζε, μήπως ἔρχονται οἱ μαῦροι ἄνθρωποι.

Νὰ εἶχε ἓνα ροῦχο! Μιὰ στιγμή ἔνιωσε τὴ μητέρα του νὰ τοῦ ρίχνη σιγὰ σιγὰ, ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὸ λαιμό, ἓνα μαλακό, ζεστὸ σκέπασμα. Ἐπλῶσε νὰ τὸ πιάσῃ καὶ δὲν τὸ βρῆκε.

Κρυώνει καὶ θέλει νὰ κουνηθῇ. Μὰ μόλις σηκώθηκε, μαζεύτηκε πάλι. Ἄλλους ἴσκιους εἶδε ἀπὸ κεῖ νὰ ἔρχονται.

Ὅλα τ' ἄστρα εἶναι καὶ τώρα στὸν οὐρανό, καθὼς τὴν ἄλλη φορά. Ἀπόψε ὅμως δὲν τὰ βλέπει ὁ Φάνης.

Σ' αὐτὴ τὴ θέσῃ ποὺ βρίσκεται, θυμᾶται χίλια δυὸ πράγματα. Ἐρχονται στὸ νοῦ του ὅλα μαζί: τὰ παιχνίδια, ποὺ ἔπαιζε, τὸ περσινὸ του μάθημα, ἓνα φροῦτο, ποὺ ἔκοψε κι ἔφαγε μικρός· μιὰ φωλιά, ποὺ εἶχε δῆ. . . Ὅλα πᾶνε κι ἔρχονται στὸ νοῦ του, ὅπως τὰ μυρμήγκια στὴ φωλιά. Βοῦίζει τὸ κεφάλι του.

Τὰ βλέφαρά του εἶναι ζεστὰ καὶ φουσκωμένα. Θέλει νὰ κοιμηθῇ πολὺ.

Τέλος ἦρθε ὁ ὕπνος. Αὐτὴ τὴ φορά ἦρθε πιὸ βαρὺς. Θὰ κοιμήθηκε ὁ Φάνης πέντε ὥς ἑξὶ ὥρες στὴ σειρά. Καταλάβαινε στὸν ὕπνο του πὼς κρύωνε, μὰ δὲν μπορούσε νὰ σηκωθῇ.

Ὅταν ἄνοιξε τὰ μάτια του ξέχασε ὅλη του τὴ δυστυχία. Εἶδε τὴν ἡμέρα. Εἶδε τὰ δέντρα χρυσὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ὅλα τὸν κοίταζαν σὰ φίλοι. Πουλιά τοῦ μιλοῦσαν· τὸ νερὸ δὲ φώναζε ἄγρια ὅπως τὴ νύχτα· τραγουδοῦσε.

Ὁ θάμνος του δὲν ἦταν πιά μαῦρος· εἶχε ἓνα ὠραῖο χρῶμα πράσινο βαθὺ καὶ γυάλιζε. Τὰ δυὸ δεντράκια του, δυὸ φουντωτὰ καὶ στοργγυλὰ πουνράρια, τοῦ ἔλεγαν: « ἐδῶ εἴμαστε, Φάνη ».

Σηκώθηκε, έτρεξε λίγο πάρα πέρα και ξανάρθε. Πεινούσε πολύ· άνοιξε τὸ σακούλι του καὶ βρῆκε τὸ ψωμί του καὶ τὸ λίγο φαγητό του.

“Όλες οἱ ἐλπίδες του ἦρθαν.

Νά, ἔτσι ν’ ἀπλώση τὸ χέρι, τοῦ φαινόταν πὼς θ’ ἄγγιζε τὶς καλύβες. Ἐφαγε καλὰ κι ἤπιε νερὸ ἀπὸ τὸ παγοῦρι του.

Ἐπειτα ξεχάστηκε κοιτάζοντας τὴν ἀπέναντι πλαγιά.

Σύλλογιζόταν : « Θὰ σηκωθῶ, θὰ πάρω πάλι τὸν ἴδιο δρόμο, θὰ πάω, καὶ θὰ κοιτάξω μόνο γιὰ τὸν ἔλατο. Ἄν μπορέσω νὰ βρῶ τὸν ἔλατο, ξέρω ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα νὰ πάω γιὰ τὶς καλύβες. Θὰ τοὺς βγῶ ἄξαφνα μπροστά ».

Κοίταξε τὴ μεγάλη κατηφοριά, ποὺ εἶχε περάσει χτές, κοίταζε τὰ χαλίκια, τὰ κόκκινα χῶματα, τοὺς μικροὺς θάμνους.

« Μπὰ, εἶπε ἔξαφνα, τί εἶναι αὐτὰ ποὺ κατεβαίνουν ; κατσίκια ; »

Ἦταν οἱ σύντροφοί του. Ἦταν ὁ Ἀντρέας καὶ τ’ ἄλλα τέσσερα παιδιά. Ναί, ἔρχονται γι’ αὐτόν. . .

Δὲν μπόρεσε νὰ μιλήσῃ ἀμέσως. Χτύπησε τὰ χέρια του στὸν ἀέρα σὰ δυὸ μεγάλα φτερά. Ὁρμησε τὸν κατήφορο· ἤθελε μ’ ἓνα πήδημα νὰ φτάσῃ ἀπέναντι. Ἐπειτα στάθηκε καὶ τοὺς ἔβγαλε μιὰ φωνή, μιὰ μεγάλη φωνή.

Τὰ παιδιά τὸν ἄκουσαν. Τότε ἀπ’ τὴ μιὰ πλαγιά ὁ Φάνης, ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ σύντροφοί του ἔτρεχαν κάτω τρελὰ στὸ ρέμα, γιὰ ν’ ἀνταμωθοῦν. Πηδοῦσαν γκρεμίζοντας χῶματα καὶ χαλίκια. Φωνὲς χαρούμενες ἀντιλάλησαν στὴν κλεισούρα :

« Ἐδῶ, ἐδῶ ! Ἀπὸ δῶ, ἔλα, ἔλα ! »

52. Ο ΑΡΑΠΟΒΡΑΧΟΣ

Ἡ ὠραιότερη μέρα, πού πέρασαν ὡς τώρα, εἶναι αὐτή. Ποτέ δὲν ἀγάπησαν τὸ Φάνη, ὅσο σήμερα πού τὸν ξαναβρῆκαν.

Δὲ χωρίζονται σήμερα. Γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸ νερό, πού ἀναβρύζει ἀπὸ τὸ βράχο, πῆγαν ὅλοι μαζί· στὰ πλατάνια κατέβηκαν ὅλοι μαζί. Ὁ ἕνας θὰ ἔδινε γιὰ τὸν ἄλλο τὴ ζωὴ του.

Ἦταν ἀπόγεμα, ὅταν ξεκίνησαν νὰ φύγουν.

« Πές μας, Φάνη, ρώτησε ὁ Ἀντρέας, ἀνέβηκες χτὲς σὲ κανένα βράχο ; »

— « Ναί », εἶπε ὁ Φάνης κι ἔδειξε τὸ βράχο.

Ὅλοι γύρισαν καὶ κοίταξαν αὐτὸ τὸ παράξενο ὕψωμα· τοὺς ἔπιασε φόβος. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ Ἀραπόβραχος ! Τὸν κοίταξαν καλὰ ὡς τὴν κορφή.

« Ἀνέβηκες ὡς ἀπάνω ; » ρώτησε ὁ Ἀντρέας.

— « Ὁχι, στάθηκα χαμηλά. Δὲν μπορούσα ν' ἀνεβῶ ».

Ὁ Ἀντρέας εἶπε τότε : « Πᾶμε ὅλοι μαζί ν' ἀνεβοῦμε ».

— « Ἀντρέα », εἶπε ὁ Κωστάκης φοβισμένος.

— « Ἐσύ, εἶπε ὁ Ἀντρέας, θυμᾶσαι τὰ λόγια τῆς γριᾶς Χάρμαινας καὶ φοβᾶσαι. Μὰ γιὰ πές μου, ὁ Φάνης δὲν τὸν πάτησε τὸν Ἀραπόβραχο ; Κι ὅμως εἶναι ἐδῶ μαζί μας. Δὲν ἔπαθε τίποτα. Εἶναι ντροπὴ μας νὰ φοβοῦμαστε σὰν τὶς γριές ».

— « Κι ἂν πάθωμε τίποτα ; »

— « Εἴμαστε πέντε », εἶπε ὁ Ἀντρέας.

Ἀκολούθησαν ὅλοι.

Ἀνέβαιναν τὸ βράχο δύσκολα πολὺ· τοὺς πιάστηκε ἡ ἀναπνοή καὶ στάθηκαν δυὸ φορές γιὰ ν' ἀνασάνουν.

Ὅταν ἔφτασαν στὰ κοτρόνια, χρειάστηκε νὰ περπατή-

σουν γύρω γύρω, για νά βροῦν ἀνάμεσα πέρασμα· τόσο σφιχτά οἱ πελώριες αὐτὲς πέτρες ἔζωναν τὸ βράχο. Νόμιζες, πὼς ἔστεκαν ἐπίτηδες ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἐμποδίζουν.

Πουρνάρια φύτρωναν ἀναμεταξύ. Ἄγρια πουλιὰ μὲ γυριστὴ μύτη πετοῦσαν ἀπὸ τὶς τρύπες στὸν ἀέρα.

« Πᾶμε, εἶπε ὁ Κωστάκης, δὲν μποροῦμε νὰ περάσωμε ».

Ὁ Κωστάκης φοβόταν γιὰ τὸ στοιχειό. Τὰ λόγια τῆς γριᾶς Χάρμαινας γιὰ τὸν Ἀράπη τὰ θυμᾶται σὰν τώρα δά. Θυμᾶται τὸ γέρο κοντὰ στὸ μύλο, ποὺ ἔκαμε γιὰ τὸν Ἀραπόβραχο τὸ σταυρό του.

Καὶ καθὼς περπατεῖ συλλογίζεται : « Τί θέλομε δῶ ; Φαίνεται τόπος στοιχειωμένος ! Νὰ ἡ κλεισούρα γύρω, ἡ ἀπάτητη κατηφοριά, οἱ μεγάλες πέτρες, ποὺ φυλάγουν τὸν Ἀράπη. Ὁ Ἀράπης θὰ εἶναι στὴν κορφὴ· θὰ κοιμᾶται. . . . Θὰ μᾶς ἀκούση, ποὺ ἀνεβαίνομε. . . . Θὰ τιναχτῇ. Θὰ μᾶς ἀρπάξη, θὰ μᾶς ρίξη κάτω σὲ καμιὰ σπηλιὰ κατασκότεινη. Γιὰ χρόνια καὶ χρόνια. . . . »

— « Πᾶμέ, εἶπε ὁ Κωστάκης, δὲν μποροῦμε νὰ περάσωμε ».

— « Θὰ μπορέσωμε », εἶπε ὁ Ἀντρέας.

Ὁ Κωστάκης δὲ μίλησε. Ἀπὸ τὴν ἀρχή, ποὺ ἦρθαν στὸ δάσος, προσέχει τὰ λόγια τοῦ Ἀντρέα. Μὰ σήμερα τὸν κοίταζε σὰ μεγαλύτερο. Σήμερα ὁ λόγος τοῦ Ἀντρέα εἶναι σὰν προσταγή. Ποιὸς βρῆκε τὸ Φάνη ;

Ὁ Κωστάκης ἀκολούθησε.

Ὁ Ἀντρέας βρῆκε ἀνάμεσα σὲ δυὸ πέτρες μιὰ σκισμάδα γεμάτη μικροὺς θάμνους. Τὴν ἔψαξε πρῶτα καλὰ μὲ τὸ ραβδί του, ἔβαλε τὸ πόδι του μέσα, ἀνέβηκε σὲ μεγαλύτερη πέτρα, κι ἀπὸ κεῖ πῆδησε πίσω.

« Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε, φώναξε, ἀπὸ δῶ βγαίνουν ».

Ἀνέβηκε πάλι στὴν πέτρα κι ἔδωσε βοήθεια στοὺς ἄλ-

«Όταν ήρθαν πιο κοντά και στάθηκαν στην κορυφή...»

λους. Σκαρφάλωσαν ένας ένας. 'Από κεί πιά βάδισαν ελεύθερα πρὸς τὴν κορφή.

Μὰ στὴν κορφή εἶδαν πάλι κάτι μεγάλες πέτρες. Αὐτὲς ἐδῶ ἦταν πολὺ ἀλλιώτικες. Ἦταν μαῦρες. . .

« Δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ σπηλιά τοῦ 'Αράπη ; Στὴν κορφή θὰ κάθεται, γιὰ νὰ βλέπη ὅλους τοὺς τόπους. Τί ἀσυλλόγιστοι ποὺ εἴμαστε ! Τί θέλομε δῶ ; » εἶπαν μέσα τους δυὸ τρεῖς ἀπὸ τοὺς μικροὺς ταξιδιωτὲς. Ἄν μπορούσαν, θὰ γύριζαν πίσω· τώρα νιώθουν τὸ μεγάλο φόβο. Οἱ μικρὲς τους καρδιὲς χτυποῦσαν δυνατὰ, σὰν τοῦ λαγοῦ.

Δὲ θέλουν νὰ πᾶν ἐμπρὸς. Περπατοῦν δύσκολα. Κάθε στιγμή περιμένουν, πῶς μιὰ πέτρα θὰ σηκωθῇ σιγὰ σιγὰ.

Ὅταν ἦρθαν πιὸ κοντὰ καὶ στάθηκαν στὴν κορυφή, τίποτα δὲ βρῆκαν. Οἱ πέτρες ἐκεῖνες ἦταν πέτρες ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες. Τὶς κοίταξαν καλὰ, τὶς ἄκουσαν, ἔμειναν πέτρες.

Ποῦ λοιπὸν εἶναι ὁ 'Αράπης ;

Ἄντὶ νὰ δοῦν τὸν 'Αράπη, τὰ παιδιὰ εἶδαν ἀπὸ κεί ἀπάνω ἓνα λαμπρὸ θέαμα.

Κάτω ἐκεῖ στὸ βάθος, πολὺ πολὺ μακριά, ἡ πλατιὰ θάλασσα περίμενε τὸν ἥλιο, τὸν ἥλιο τοῦ Φάνη.

Ὁ ἥλιος κατέβαινε στὸ νερό, μεγάλωνε καὶ κοκκίνιζε. Τὰ βουνὰ εἶχαν τὶς κορυφὲς κόκκινες. Τὰ σύννεφα ἔλαμπαν ἀπὸ φῶς.

Ἄν εἶναι συννεφάκια ἐκεῖνα τὰ μικρά, ποὺ στέκουν στὸν ἀέρα, ἡ ἀγγελούδια μὲ χρυσὰ φτερά, δὲν ξέρει κανεὶς.

Ὁ ἥλιος μεγάλωσε περισσότερο, κατακοκκίνισε, ἄγγιξε τὸ νερό. Κι ἀφοῦ κοίταξε λίγο τὴν πλάση, βυθίστηκε.

Γι' αὐτὴ τὴν ὁμορφιὰ εἶχε χαθῇ ὁ Φάνης.

53. ΚΑΛΗΝΥΧΤΑ ΓΕΡΟ-ΑΡΑΠΗ!

Κατεβαίνουν τὰ παιδιά γρήγορα. Βιάζονται πολύ, γιατί θὰ νυχτώσουν.

Νά, ἔφυγαν ἀπὸ τὸν Ἀραπόβραχο.

Πέρασαν τὰ λαγκάδια, ἔφτασαν στὸ δρόμο, ποὺ εἶχαν δεῖ τὸ πάτημα τοῦ Φάνη, καὶ πηγαίνουν μὲ γρήγορο βῆμα πρὸς τὸν ἔλατο.

Θὰ κόψουν ἀπὸ κεῖ πάλι δρόμο, θὰ φτάσουν γρήγορα στὶς καλύβες καὶ θὰ φέρουν ἐκεῖ τὸ Φάνη, ποὺ τὸν περιμένουν.

« Πῶς θὰ περιμένουν ! » εἶπε ὁ Μαθιός. « Ἀργήσαμε, πολὺ ἀργήσαμε ».

— « Ἀργήσαμε, μὰ τί εἶδαμε ; » εἶπαν τ' ἄλλα παιδιά.

— « Εἶδες, τί μεγάλος ποὺ ἦταν ὁ ἥλιος ; »

— « Ὅταν ἄγγιζε τὴ θάλασσα, σάλευε ».

— « Γιὰ δές, κάτι σύννεφα, γιὰ δές ! »

Ἐνῶ βράδιαζε, τὰ σύννεφα στὸν οὐρανὸ ἦταν κατὰ κόκκινα· ἔπαιρναν ἀκόμη χρῶμα ἀπὸ τὸ σβησμένο ἥλιο, λίγο λίγο ὅμως μαύριζαν κι αὐτά.

« Γιὰ κοιτᾶτε παιδιά », λέει ὁ Μαθιός, « πῶς φαίνεται ὁ Ἀραπόβραχος ἀπὸ μακριὰ· σὰν ἄνθρωπος ! »

Γύρισαν καὶ κοίταξαν τὸν Ἀραπόβραχο, ποὺ μαύριζε στὸ σκοτείνιασμα. Στὴν κορυφὴ του ἔβλεπες ἀλήθεια ἓνα κεφάλι, ἓνα μέτωπο, μιὰ πλατιὰ μύτη, ἓνα στόμα καὶ δυὸ χοντρά χεῖλια.

Ἀπὸ κοντὰ οἱ πέτρες ἐκεῖνες δὲν ἔλεγαν τίποτα. Ἀπὸ μακριὰ ὅμως σχημάτιζαν ἓνα πρόσωπο, σὰν πρόσωπο ἀράπη. Γι' αὐτὸ λοιπὸν πίστεψαν οἱ γριές, πῶς ἐκεῖ κατοικεῖ ἀράπης!

Δὲν εἶναι ὁ πρῶτος τέτοιος βράχος. Πολλὲς πέτρες ἀπὸ

μακριὰ μοιάζουν μὲ ἀνθρώπινο πρόσωπο· μιὰ γριὰ μπορεῖ νὰ τὶς πάρῃ γιὰ στοιχειά· ἓνα παιδί μπορεῖ νὰ τὶς φοβηθῇ.

Ἔνα παιδί, μὰ ὅχι ἄντρες, ὅπως ὁ Ἀντρέας, ὁ Φάνης, ὁ Μαθιός, ὁ Καλογιάννης, ὁ Κωστάκης.

Ὅχι αὐτοὶ ποὺ τόλμησαν ν' ἀνεβοῦν καὶ νὰ ἰδοῦν.

Καὶ τώρα γελοῦν μὲ τὰ λόγια τῆς γρια-Χάρμαινας!

Ποῦ εἶναι οἱ φωτιῆς τοῦ Ἀράπη ; Ποῦ εἶναι ὁ Ἀράπης ; Ἀπὸ μακριὰ κοιτάζουν τὸ βράχο καὶ τοῦ φωνάζουν :

«Ἔε, Ἀράπη ! »

—« Νὰ βάλῃς τὸ σκοῦφο σου, μπάρμπα -Ἀράπη ! »

—« Νὰ καπνίσῃς καὶ τὸ τσιμπούκι σου, γερο -Ἀράαπη ! »

—« Καληνύχτα, γερο -Ἀράαπη ! »

54. ΑΚΟΜΗ ΚΙ Ο ΓΚΕΚΑΣ ΕΙΝΑΙ ΓΕΛΑΣΤΟΣ

Ἐφτασαν στὶς ἐννιά τὸ βράδυ.

Εἴκοσι παιδιὰ ἔτρεξαν στὸ Φάνη καὶ τὸν ἀσήκωσαν στὰ χέρια. Ἦθελαν νὰ μάθουν ἀμέσως, ποῦ πῆγε καὶ τί εἶδε. Πῶς χάθηκε καὶ πῶς βρέθηκε. Ὅλοι μαζί τὸν ἐρωτοῦσαν.

« Σιγὰ σιγὰ » εἶπε ὁ Φάνης. « Θὰ σᾶς τὰ πῶ ὕστερα ».

—« Θὰ σᾶς ποῦμε γιὰ τὸν Ἀράπη », εἶπε ὁ Μαθιός.

—« Πήγαμε στὸ σπίτι του καὶ τὸν εἶδαμε ».

—« Αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτα », εἶπε ὁ Καλογιάννης. « Εἶδαμε τὸ μεθυσμένο μυλωνά. Εἶχε πιεῖ ἓνα ἀμπέλι κρασί ».

—« Καὶ ποιὸς σᾶς ἄλεσε τὸ ἄλεური ; » ρώτησε ὁ Δημητράκης.

—« Τὸ ἄλεური τὸ ἄλεσε ὁ μύλος ».

—« Ὁ μυλωνάς τί ἔκανε ; »

—« Νὰ τί ἔκανε ». Ὁ Καλογιάννης ἔβγαλε τὸ γελέκο του καὶ παράστησε τὸ μυλωνά, ὅταν προσπαθοῦσε νὰ τὸ φορέσῃ. Ὅταν τραγούδησε καὶ τὸ

τούτη ή γῆς πού τήν πατοῦμε, ὅλοι μέσα θενάμποῦμε.

ἦταν ἀπαράλλαχτος ὁ Μπαρμπακούκης.

Τί γέλια ἔγιναν! Γελοῦσε κι ὁ Γκέκας. Ἔτσι ἔλεγαν τὰ παιδιά, πῶς γελοῦσε. Εἶχε κι αὐτός τὸ στόμα ἀνοιχτὸ καὶ σήκωνε τὸ κεφάλι του, τάχα πῶς κουβέντιαζε κι αὐτός, τάχα πῶς τὰ καταλάβαινε ὅλα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σίγμα· σὰ νὰ ἔλεγε κι αὐτός γιὰ τὸ μυλωνά: « Χί, χί, χί, τὸν Μπαρμπακούκη! »

55. Ο ΘΥΜΙΟΣ Ο ΚΟΥΔΟΥΝΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΣΑΛΩΝΑ

Ἄπόψε μετὰ τὸ φαγητὸ κάθισαν ἔξω, κι ἄναψαν μιὰ μεγάλη φωτιά, γιὰτὶ ἔκανε ψύχρα. Ἀργησαν νὰ κοιμηθοῦν ἀπόψε· ἤθελαν νὰ χαροῦν τὸ Φάνη. Εἶπαν ἓνα τραγούδι, εἶπαν δεῦτερο καὶ τρίτο. Εἶπαν κι ἓνα παραμῦθι.

Μὲ τὸ παραμῦθι καὶ μὲ τὴ φωτιά σὰ χειμῶνας ἦταν.

« Ἄπόψε ἔχετε μεγάλη χαρά », εἶπε ὁ Θύμιος ὁ κουδουνάς ἀπὸ τὰ Σάλωνα. « Σταθῆτε νὰ σᾶς παίξω κι ἐγὼ μιὰ μουσική ».

Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, δὲν ἦταν ἐκεῖ ὁ Θύμιος ὁ κουδουνάς· ἦταν στὰ Σάλωνα. Μὰ ἔπαιζε τὴ μουσική του, σὰ νὰ ἦταν ἐκεῖ. Γιὰτὶ ἀκούστηκε μακριὰ ἓνα κοπάδι πρόβατα μὲ τὰ κουδούνια του κι αὐτὰ τὰ κουδούνια ἦταν ὅλα ἀπὸ τὸ ἔργαστήρι τοῦ Θύμιου.

Ἄπὸ κεῖ ψωνίζει ὁ Γεροθανάσης.

« Ἄκου, ἄκου! » εἶπε ὁ Δημητράκης κι ὁ Γιῶργος μαζί.

Κι ἄκουαν ὅλοι τὰ κουδούνια. Ἄπὸ τὸ χτύπο τῶν κουδουνιῶν καταλαβαίνουν, πῶς περπατοῦν τὰ πρόβατα, πῶς τινάζουν τὸ κεφάλι γιὰ νὰ κόψουν τὸ χορταράκι, πῶς πᾶνε λίγα βήματα καὶ στέκουν· πῶς βόσκουν, ὅλο βόσκουν.

Τραγουδοῦσαν τὰ βαθιὰ κουδούνια, τραγουδοῦσαν καὶ

τὰ ψηλά, ὅπως τοὺς εἶχε πεῖ ὁ κουδουνάς. Κι ἄκουαν τὰ βουνά. . .

Ἔτσι τὰ ἔφτιασε τὰ κουδούνια ὁ Μαστροθύμιος. Κάθε ἓνα μὲ τὴ φωνή του.

Μέρες πολλές, ἑβδομάδες δούλευε στὸ ἐργαστήρι του γι' αὐτὰ τὰ κουδούνια. Τὰ ἔβαζε μέσα στὸ καμίνι του, ὥσπου νὰ γίνουν κόκκινα σὰν κάρβουνα· τὰ σφυροκοποῦσε στὸ ἀμόνι, πάλι τὰ ἔκαιγε, πάλι τὰ δούλευε μὲ τὸ σφυρί.

«Ὅχι, ὄχι, ἀκόμη δὲν τραγούδησες», ἔλεγε. Κι ὅλο τὰ χτυποῦσε, ὥσπου τὰ ἔφτιανε, ὅπως ἤθελε.

«Ἐσύ θὰ ᾄχης τὴ φωνή σου κι ἐσύ τὴ φωνούλα σου. Ἐσύ θὰ τραγουδᾷς σὰν κοῦκος, ἐσύ σὰ σταλαματιῆς νερό. Κι ὅλα μαζί θὰ λέτε τὸ τραγούδι, πού ξέρω ἐγώ».

Ὅποιος πέρασε ἀπὸ τὰ Σάλωνα, εἶδε τὸ Θύμιο σκυμμένο στὸ ἐργαστήρι του. Τίμησε τὴν τέχνη του· κανένας δὲν τὸν πέρασε στὴ μαστοριά.

Ἐχει πολλοὺς καλφάδες. Στέλνει κουδούνια στὸν Παρνασσό, στὸ Βελοῦχι, στὸν Ὀλυμπο. Ποιὸς βιολιντζῆς μπορεῖ νὰ μετρηθῇ μὲ τὸ Μαστροθύμιο, πού κάνει καὶ τραγουδοῦν οἱ ράχες ;

56. Ο ΦΟΥΝΤΟΥΛΗΣ ΑΡΡΩΣΤΟΣ

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ὁ Φουντούλης δὲν μπόρεσε νὰ σηκωθῇ. Τὸ χέρι του καίει κι ὁ σφυγμός του χτυπᾷ δυνατά. Πρώτη φορὰ τοὺς ἔτυχε ἀρρώστια ἐδῶ ψηλά.

Ὁ Ἀντρέας κάθισε στὸ κρεβάτι τοῦ μικροῦ συντρόφου του καὶ τὸν κοιτάζει λυπημένος. Τὸ παιδί θέλει νὰ πετάξῃ τὰ σκεπάσματα. Βυθίζεται λίγο σὲ ὕπνο, τινάζεται καὶ γυρίζει ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρό. Διψᾷ καὶ θέλει νερό.

« Νὰ πᾶμε νὰ φέρουμε γιατρό », λέει ὁ Δῆμος.

« Ποῦ νὰ τὸν βροῦμε ; » ρωτᾷ ὁ Ἀντρέας. « Γιατρὸ δὲν ἔχει στὸ Μικρὸ Χωριὸ οὔτε στὴν Πέτρα ».

—« Νὰ πᾶμε σὲ κανένα ἄλλο χωριό. Νὰ πᾶμε κάτω στὴν πόλη ».

Τῇ στιγμῇ ποὺ τὰ ἔλεγαν αὐτά, φάνηκε ὁ κύρ Στέφανος. Ἐφερνε ὅπως πάντα τὸ ταχυδρομεῖο τῶν παιδιῶν, τὰ γράμματα ποὺ τοὺς ἔστελναν οἱ δικοὶ τους. Μεγάλο θάρρος πῆραν, μόλις τὸν εἶδαν.

« Τί κάνετε, παιδιά ; » Τί κάνεις, Ἀντρέα ; »

—« Ὁ Φουντούλης ! » εἶπαν τὰ παιδιά.

—« Τί ἔκαμε ὁ Φουντούλης ; »

—« Εἶναι ἄρρωστος ».

Ὁ κύρ Στέφανος προχώρησε στὴν καλύβα κι ἔσκυψε ἀπάνω στὸ παιδί· τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τὸ μέτωπο. Ὁ Φουντούλης ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ τὸν κοίταξε.

« Τί αἰσθάνεσαι, Φουντούλη ; » ρώτησε ὁ κύρ Στέφανος· σὲ πονεῖ πουθενά ; »

—« Ὁχι ».

—« Τίποτα κουλούρια μήπως ἔφαγες ; »

—« Δὲν ἔχω », εἶπε ὁ Φουντούλης.

—« Τίποτ' ἄλλο βαρύ ; Τίποτα ἑλαφρό ; »

—« Ὁχι, οὔτ' ἑλαφρό ».

—« Γιὰ πὲς μου, σκύβει καὶ λέει κρυφά, μήπως ἔφαγες τίποτα ἀχλάδια ἄγρια ; »

—« Λίγα », εἶπε ὁ Φουντούλης.

—« Λίγα ; ὡς πόσα ; »

—« Ὅσα ἦταν στὴν ἀχλαδιά ».

—« Πότε ἔγινε αὐτό ; »

—« Προχτές », εἶπε ὁ Φουντούλης· « καὶ χτές ».

Ὁ κύρ Στέφανος βγῆκε ἔξω καὶ κάλεσε τὸν Ἀντρέα μὲ τὸ Φάνη καὶ τὸ Δῆμο.

«Ὁ Φουντούλης, εἶπε, εἶναι πολὺ ἀγαθὸ παιδί καὶ τὸν ἀγαποῦμε ὅλοι, μὰ ξέρετε τὸ ἐλάττωμά του. Εἶναι λαίμαργος. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα νὰ τὸν προσέχετε. Σήμερα κι αὔριο θὰ πίνη μόνο ζεστό· καμιὰ φασκομηλιά. Ἔχετε ;»

—« Οὐ! μᾶς ἄφησε ὁ Μπαρμπακώστας ἓνα σακί ».

—« Δυὸ μέρες λοιπὸν ὁ Φουντούλης θὰ πίνη φασκομηλιά ».

Τί ἀτυχία! Σὲ λίγη ὥρα ἡ Ἀφρόδω ἔστειλε μιὰ πίτα.

57. Ο ΚΩΣΤΑΚΗΣ Μ' ΕΝΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙ

Ὁ Κωστάκης εἶναι μ' ἓνα παπούτσι. Τὸ ἄλλο τὸ χάλασε χτῆς στὸ δρόμο, ποὺ πῆγαν γιὰ τὸ Φάνη.

Ξεκαρφώθηκε ὅλο ἀπὸ κάτω καὶ χάσκει. Ὁ Κωστάκης σέρνει τὸ παπούτσι του, σὰ νὰ εἶναι κουτσὸς ἢ γέρος. Δὲν μπορεῖ νὰ κάμη πολλὰ βήματα· τὸ παπούτσι ἀνοίγει καὶ κάνει : κλάπ, κλάπ !

Σπουδαῖο πράμα τὸ παπούτσι. . . . Τί ἀξίζει ὁ μπαλωματής! Νὰ περνοῦσε τώρα ἓνας. . . Ἡ νὰ ἐρχόταν ἐκεῖνος ὁ μπαλωματής τοῦ Μικροῦ Χιωριοῦ! Θὰ χτυποῦσε πάλι μὲ τὶς γροθιές του τὸν ἀέρα καὶ θὰ τὸ ἔραβε.

Φωνάζουν τὸ Σπύρο, μήπως ἔχει καμιὰ πρόκα. Ὁ Σπύρος πάντα κάτι ἔχει. Βελόνες, καρφιά, κάτι τέτοια τὰ μαζεύει.

« Σπύρο! Σπύρο! Ἔχεις καμιὰ πρόκα ; »

—« Μεγάλη ; μικρή ; » λέει ὁ Σπύρος. « Γιὰ παπούτσι, γιὰ ζύλο, γιὰ τί τὴ θέλεις ; »

—« Τὸ παπούτσι μου ξεκαρφώθηκε ».

—« Τώρα νὰ κοιτάξω ».

—« Νὰ ῥθω κι ἐγώ ; »

—«Όχι, νὰ μὴν ἔρθῃς ».

Ὁ Σπύρος δὲν ἤθελε νὰ βλέπη κανεὶς ἄλλος τὸ κουτί του. Τὸ Σπύρο τὸν ἤξεραν ὅλοι πῶς εἶναι σφιχτοχέρης. Ὅ,τι ἔχει, τὸ κρύβει καὶ μόνος αὐτὸς τὸ βλέπει.

Λένε πῶς ἔχει ἓνα κουτί μὲ διάφορα πράγματα μέσα. Αὐτὸ τὸ κουτί τὸ βάζει σ' ἓνα μέρος κρυφὸ στὴν καλύβα. Μόνο ἅμα λείπουν οἱ ἄλλοι, τὸ ἀνοίγει. Τί νὰ ᾿χη μέσα ;

Ὁ Κωστάκης, καθὼς εἶναι μ' ἓνα παπούτσι, πλησιάζει στὴν πόρτα σιγὰ σιγὰ, χωρὶς ν' ἀκουστῇ. Βλέπει τὸ Σπύρο νὰ σηκώνῃ τὸ στρῶμα καὶ νὰ βγάξῃ ἓνα παλιὸ κουτί ἀπὸ λουκούμια. Τὸ ἄνοιξε καὶ τὸ ἔψαχνε.

Κανένα παλιὸ καὶ σκουριασμένο πρᾶγμα δὲν ἔλειπε ἀπὸ μέσα. Ἐκεῖ ἦταν τὸ παλιὸ καρφί, ἡ παλιὰ βελόνα, ἡ παλιὰ πρόκα, ἡ στραβὴ σακοράφα, ἡ χαλασμένη πένα, τὸ ξερὸ καλαμάρι καὶ τὸ σπασμένο κουτάλι.

Ἦταν κι ἓνα κλειδί ἀπὸ κουτί σαρδέλας, ἓνα τενεκεδένιο σκέπασμα, μισὸ ψαλίδι, ἓνα σίδερο, ποὺ δὲν φαίνεται πιά τί εἶναι, καὶ ἄλλες τέτοιες σκουριές.

« Σπύρο ! » τοῦ φώναξε ὁ Κωστάκης.

Ὁ Σπύρος γύρισε ἑξαφνα. Ὅταν τὸν εἶδε, τοῦ κακοφάνηκε.

« Ἐλα, τὸ εἶδα τὸ κουτί σου », λέει ὁ Κωστάκης.

—« Καὶ τί εἶδες ; »

—« Εἶδα τ' ἀρχαῖα, πού ᾿χεις ! Γιὰ νὰ τὰ δῶ κι ἀπὸ κοντά ».

Ὁ Σπύρος εἶχε μείνει μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό.

« Γι' αὐτὸ λοιπόν, Σπύρο, περπατεῖς ὅλο σκυμμένος, γιὰ νὰ βρίσκῃς αὐτά ; Ποῦ εἶναι οἱ πρόκες ; »

Ὁ Σπύρος ἔδειξε πέντε πρόκες σκουριασμένες.

« Γιὰ νὰ τὶς πάρῃς, εἶπε, θὰ μοῦ δώσης μιὰ πένα τῆς χήνας ».

Ὁ κύρ Στέφανος εἶπε ὕστερα στὰ παιδιὰ : « Ξέρετε τὴν κίσσα ; »

—«Όχι».

—«Είναι ένα πουλί, πού μοιάζει με τὸ Σπύρο. Ἡ κίσσα μαζεύει πράματα, πού δὲν τῆς χρειάζονται· ὅ,τι βρῇ : βελόνες, κουτιά, καρφιά, τενεκεδάκια, ἀκόμα καὶ δεκάρες. Αὐτὰ πᾶει καὶ τὰ κρύβει σὲ μέρος πολὺ μυστικό, σὰ νὰ ποῦμε στὴ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ· σὲ μιὰ τρύπα πού δὲν πέφτει μάτι ἀνθρώπου».

—«Καὶ τί τὰ κάνει ; » ρωτᾷ ὁ Γιώργος.

—«Τίποτα, τί θέλεις νὰ τὰ κάμῃ ; Μόνο ἔχει τὴ μανία νὰ τὰ μαζεύῃ. Καμιὰ φορὰ προσπαθεῖ νὰ τραβήξῃ καὶ βαριά ροῦχα.

» Κι ὁ Σπύρος κάνει τὴ δουλειὰ τῆς κίσσας !

» Ἀπ' ὅσα ἔχει μέσα στὸ κουτί, κανένα δὲν τοῦ εἶναι χρήσιμο».

Ὁ Κωστάκης, σκυμμένος μ' ἓνα σφυρί, προσπαθοῦσε νὰ καρφώσῃ τὸ παππούτσι του μὲ τὶς πέντε πρόκες τοῦ Σπύρου. Μόλις τὸ κάρφωσε καὶ τὸ φόρεσε, κλάπ ! ἀνοιξε κι ἔχασκε ὅπως πρῶτα. Οἱ πρόκες τοῦ Σπύρου ἦταν ἄχρηστες.

Ὁ Κωστάκης ἦταν πιά μ' ἓνα πόδι. . . . Τὰ πέντε παιδιά, τέσσερα κι ὁ Γκέκας πέντε, πῆραν τὸ παππούτσι τοῦ Κωστάκη καὶ τράβηξαν γιὰ τὸ Μικρὸ Χωριό. Τὸ βράδυ τὸ ἔφεραν διορθωμένο.

58. Ο ΛΥΚΟΣ

Ἀπὸ κάποιο μακρινὸ βουνὸ ξεκίνησε ὁ λύκος.

Ὅταν πείνασε πολὺ, συλλογίστηκε :

« Σ' ἓνα λύκο σὰν κι ἐμένα, δὲν πᾶει νὰ κυνηγᾷ τὴν ἀλεπού. Πόσο θὰ ζήσω ἀκόμα ; Ἐνα χρόνο, δύο ; Πρέπει νὰ καθίσω τραπέζι σὲ μεγάλα τσελιγκάτα».

Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ὁ λύκος μας εἶναι λίγο ἡλικιωμένος· φέτος ἔκλεισε τὰ δεκατρία· γέρασε. Ἀλλάξε τὸ μαλλί

του, μὰ τὴ γνώμη του καὶ τὴν κεφαλὴ του δὲν τὴν ἄλλαξε. Πάντα στὰ καλὰ κοπάδια εἶναι ὁ νοῦς του.

Χτὲς τὸ βράδυ εἶδε στὸν ὕπνο του πὼς ἔπεσε μέσα σὲ τρεῖς χιλιάδες ἄσπρα πρόβατα. Ἀπὸ τότε δὲν μπόρεσε νὰ κοιμηθῇ. Ξεκίνησε καὶ πάει νὰ τὰ βρῇ.

Πέρασε βουνὰ καὶ βουνὰ. Δάση ἀπὸ ἔλατα κι ἀπὸ πεῦκα, ἀπὸ καστανιές κι ἀπὸ ὄξιές.

Περπάτησε τὰ φαράγγια καὶ τὶς ράχες. Τράκ, τράκ, τράκ! τὸ πάτημά του χτυποῦσε δυνατὰ, σὰ νὰ ἦταν πεταλωμένος.

Τ' ἀγρίμια, πού τὸ γνωρίζουν αὐτὸ τὸ περπάτημα, ἔτρεξαν στὴν τρύπα τους. Πρώτη ἡ ἄλεπού, καθὼς ἦταν ξαπλωμένη σὲ μιὰ πέτρα, ἔτρεξε καὶ χώθηκε στὸν τρίτο διάδρομο τῆς φωλιάς της.

« Γιὰ νὰ φεύγη ἡ ἄλεπού, εἶπε ὁ ἄσβός, κάποια μεγάλη δουλειὰ τρέχει »· καὶ μπῆκε σὲ μιὰ ξένη τρύπα, πού τὴ βρῆκε ἄδεια.

« Γιὰ νὰ φεύγη ὁ ἄσβός, εἶπε τὸ κουνάβι, δὲν εἴμαστε καλὰ. Κάποιος καλὸς κυνηγὸς θὰ βγῆκε ἐδῶ κάτω. Ἄς καθίσω, νὰ μὴν πάῃ τὸ τομάρι μου στὴν ἀγορά ». Μπῆκε μέσα στὸν κορμὸ ἑνὸς δέντρου ἑκατὸ χρονῶν. Ἐκεῖ ἦταν τὸ πατρικό του. Ἐκεῖ μέσα ἡ μάνα των τοῦς εἶχε δώσει τὸ καλὸ γουναρικό, πού φοροῦν αὐτὸ καὶ τ' ἀδέρφια του.

« Δρόμο, δρόμο! » εἶπε ὁ σκαντζόχοιρος καὶ χάθηκε. Ἀπὸ τὸν πολὺ τὸ φόβο του δὲν πρόφτασε οὔτε νὰ τιναχθῇ· μέσα στ' ἀγκάθια του ἔσερνε πολλὰ ξερὰ φρύγανα.

Μόνο ἡ νυφίτσα δὲν τρύπωσε ἀκόμη. Ἔτρεχε στὰ κλαριά μιᾶς πελώριας καστανιάς, σὰ νὰ ρωτοῦσε! « Τί εἶναι ; Τί τρέχει ; »

Δὲν μπορεῖ ἡ νυφίτσα νὰ ζήσει, ἂν δὲ μάθῃ ὅλα τὰ νέα. Κοίταξε παντοῦ μὲ τὶς γυαλιστερές χαντρίτσες τῶν ματιῶν

της, μὰ κανείς δὲ βγῆκε νὰ τῆς πῇ τίποτα. Κι ἡ πιὸ φλύαρη νυφίτσα εἶχε κρυφτῇ.

« Γιὰ νὰ κρυφτοῦν ὅλες οἱ γειτόνισσες, συλλογίστηκε, θὰ πῇ, πὼς κάτι σοβαρὸ τρέχει. Ἄς πᾶμε, μὴν ἔρθουν τίποτα σκάγια ».

Ἀπάνω σ' ἓνα ψηλὸ κλῶνο κάθισε ἀκίνητη καὶ μαζεύτηκε ἔτσι, ποὺ νὰ φαίνεται ἓνα μὲ τὸ κλαδί.

Ὁ λύκος ὅλα αὐτὰ τὰ καταλάβαινε. Ὁ ἀέρας τοῦ ἔφερνε τὴ μυρουδιά τῶν ἀγριμιῶν, ποὺ ἔφευγαν. Εἶδε καὶ τὰ χνάρια μερικῶν καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του.

« Ἐννοια σας, εἶπε, καὶ δὲ βγῆκα γιὰ σᾶς. Πάω γιὰ καλὸ τράπέζι. Γιὰ ἓνα λύκο, ποὺ βλέπει στὸν ὕπνο του τρεῖς χιλιάδες πρόβατα, δὲν ἀξίζετε τίποτα »· καὶ προχώρησε.

Ἡ πείνα του μεγάλωσε. Ἡ δίψα του γιὰ αἷμα ἀκόμη περισσότερο. Ἀκόνιζε τὰ δόντια του· ἔκοβαν σὰν τὸ καλύτερο μαχαίρι· ἦταν ἑτοιμος.

Μέσα στ' ἄσπρα πρόβατα ἄρχισε νὰ ὀνειρεύεται τώρα κι ἓνα μαῦρο στη μέση. Ἐνα μὲ χαίμαλί. Μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ λάγιο ἄρνι. Ἐτσι, σὲ κάποιο πρόβατο χαϊδεμένο ἀπὸ τὸν τσέλιγκα ἤθελε νὰ πέση.

Ἀφοῦ περπάτησε πενήντα χιλιόμετρα, ἔφτασε στὰ Τρίκορφα. Σταμάτησε εὐχαριστημένος. Ἄκουσε τὰ κουδούνια ἀπὸ τὰ κοπάδια τοῦ Γεροθανάση : « Μπράβο, Θύμιο », εἶπε, γιὰ τὴν γνώρισε, τίνος εἶναι.

Στὴν καλύτερη ὁμως στιγμή, τὴ στιγμή ποὺ ἐτοιμάστηκε νὰ χιμήξῃ, ἔξαφνα εἶδε δυὸ ξαδέρφους του μπροστά· τὸ Μοῦργο καὶ τὸν Πιστό. Οἱ δυὸ αὐτοὶ μαντρόσκυλοι τοῦ Γεροθανάση πήδησαν ἀπάνω του· μιὰ τουφεκιά ἀκούστηκε, δεύτερη, τρίτη. Φώναξαν οἱ τσοπάνηδες, τὸ κοπάδι ἀναταράχτηκε, σκύλοι γάβγιζαν μακριά, ἡ ταραχὴ ἀπλώθηκε ἀπὸ ράχη σὲ ράχη.

« Ξαδέρφια, έρχομαι από ξένον τόπο, είμαι πεινασμένος και δέ θα φύγω! »

Αυτά θα έλεγε ο λύκος στους ξαδέρφους του, τους σκύλους, αν ήξερε πώς επαιρναν από λόγια. Μά έπειδή ξέρει πώς δέν παίρνουν, έτοιμάστηκε. "Οποιος μείνη ζωντανός.

Τότε άρχισε τόν πόλεμο και με τους δυό. 'Απάνω στο σβέρκο του ένωσε σά μαχαίρια τά δόντια τών σκύλων. Μά κι αυτός, ξεφεύγοντας, χύθηκε νά τους άρπάξη από τó ίδιο μέρος. Κυλισμένοι κάτω, φαίνονται σκύλοι κι οί τρεις· και πάλι φαίνονται λύκοι και οί τρεις. 'Ο λύκος είχε νά κάμη με δύο. Έπρεπε νά σκοτώση έναν από τους δυό, νά μείνη μ' ένα, ύστερα νά νικήση κι αυτόν και νά όρμήση στα πρόβατα. Γιατί δέν έπαυε νά τά συλλογίζεται μέσα στίς δαγκωματιές.

Κι αλήθεια ό ένας σκύλος, ό Πιστός, δέ θα μπορούσε νά κρατήση πολύ στή μάχη. Έφαγε μιá φοβερή δαγκωματιά στήν κοιλιά. Τό αίμα έτρεχε, ό Πιστός δάγκανε άκόμη, ή δύναμή του όμως όσο πήγαινε και λιγόστευε.

Μά νά! ένας άλλος φοβερός μαντρόσκυλος, ό Κίτσος, έφτασε από κάτω, για νά βοηθήση τους άλλους. Αυτός του ρίχτηκε με περισσότερη λύσσα. Τώρα ήταν ένας με τρεις.

Πολέμησε και με τους τρεις· δέν ξέχασε πώς είναι λύκος. Μά ήταν πολύ δυνατοί. Είναι πιστοί· μήνες, όλόκληρο χρόνο τόν περιμένουν· τόσες νύχτες γάβγιζαν γι' αυτόν.

'Ο λύκος δέν μπόρεσε νά σταθῇ σέ τρεις έχθρους ένωμένους. Είχε μιá πληγή μεγάλη στο σβέρκο, είχε σκισμένο τó δεξι πλευρό, κι είχε κι άλλες πληγές μικρότερες στο κεφάλι, στα πόδια και στήν ούρά.

Και όμως κατόρθωσε νά τους ξεφύγη. Σέ μιá στιγμή μάζεψε όλη του τή δύναμη και τινάχτηκε μακριά.

"Ορμησαν οί σκύλοι από κοντά, τόν άρπαξε ό ένας, μά πάλι ό λύκος έμεινε μοναχός του και χάθηκε.

Ἀπὸ τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ οἱ σκύλοι τὸν κυνηγοῦν. Ὁ Πιστὸς ἔπεσε στὸ δρόμο· οἱ ἄλλοι δυὸ τρέχουν κοντὰ στὸ λύκο. Τὸν ἴδιο δὲν τὸν βλέπουν, ἀκοῦν ὅμως τὸ περπάτημά του ἢ νιώθουν τὴ μυρουδιά του. Τὸν πηγαίνουν ἀπὸ ράχη σὲ ράχη.

Ὅλη ἐκείνη τὴ νύχτα τὸν κυνηγοῦσαν οἱ σκύλοι, οἱ τουφεκίες, οἱ φωνὲς τῶν τσοπάνηδων.

Καὶ τόση ἦταν ἡ ταραχή, ποὺ τὰ παιδιὰ ἔχασαν τὸν ὕπνο τους. Εἶχαν καταλάβει, πὼς ἐκεῖ κοντὰ ἦρθε τὸ πιὸ μεγάλο ἀγρίμι, ποὺ εἶναι στὸ δάσος. Τέσσερα πέντε παιδιὰ βγῆκαν κι ἄναψαν ἀπέξω ἀπὸ τὶς καλύβες μιὰ μεγάλη φωτιά, μὲ προσοχὴ νὰ μὴν πεταχτῇ καμιὰ σπίθα στὰ δέντρα. Ἔχουν ἀκούσει, πὼς ὁ λύκος φοβᾶται τὴ φωτιά. Ἐπειτα ὅμως τοὺς ἔφυγε κάθε φόβος μὲ τὸ ἀδιάκοπο γάβγισμα, ποὺ ἄκουαν. Αὐτὸ ἔδειχνε, πὼς ὑπάρχουν σκύλοι πιστοὶ καὶ δυνατοί, ποὺ κυνηγοῦν τὸν ἐχθρό.

Τὰ χαράματα μπόρεσε ὁ λύκος νὰ σταθῇ μέσα στὰ ἔλατα. Ἦταν κουρασμένος κι ἀγκομαχοῦσε. Ἦταν πληγωμένος καὶ νηστικός.

Ἀλλὰ ὄνειρεύτηκε κι ἄλλα βρῆκε. Ὡστόσο, ἐπειδὴ δὲν πρέπει σὲ λύκο νὰ παραπονιέται, ἔγλειψε τὶς πληγές του καὶ τράβηξε νὰ βρῇ καλύτερη τύχη.

59. ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ σήμερα, ποὺ ἦρθε νὰ δῇ τὰ παιδιὰ ὁ δασάρχης.

Ὁ δασοφύλακας ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσε, τοῦ κράτησε τ' ἄλογό του. Ὁ δασάρχης κατέβηκε καὶ κοίταξε τὶς καλύβες.

Τὴν πρωινὴ αὐτὴ ὥρα τὰ παιδιὰ εἶχαν τὶς καθημερινὲς ἐργασίες. Ὁ μάγειρας φοροῦσε τὴν ποδιά του καὶ μαγείρευε·

ἄλλα κοίταζαν τὴ φωτιά· ἄλλα σάρωναν τὸ χῶμα μὲ μεγάλες σκοῦπες ἀπὸ φρύγανα.

Σ' ἓνα δέντρο ἀπὸ κάτω ὁ Λάμπρος κι ὁ Δημητράκης ἦταν σκυμμένοι στὸ βιβλίο. Ὁ Φουντούλης καθόταν καὶ τοὺς ἄκουε· ἦταν τώρα καλά.

Ὁ Μαθιὸς κι ὁ Γιώργος καθισμένοι μπάλωναν τὸ ροῦχο τους.

Ἔλειπαν δέκα παιδιὰ, ποὺ εἶχαν πάει γιὰ λουτρὸ στὴ Ρούμελη. Ὅλα τ' ἄλλα δούλευαν στὶς καλύβες.

« Μὰ ἐδῶ εἶναι πόλη! » εἶπε ὁ δασάρχης.

Τὰ παιδιὰ τὸν ἐχαιρέτησαν καὶ στάθηκαν ἐμπρὸς του.

« Ἦρθα νὰ σᾶς δῶ », τοὺς εἶπε. « Εἶχα περιέργεια νὰ σᾶς δῶ. Ποιὸς εἶναι ὁ ἀρχηγὸς σας ; »

Ὅλοι γύρισαν καὶ κοίταξαν τὸν Ἀντρέα. Ἐκεῖνος δὲ μιλοῦσε.

Ὁ δασάρχης κρατοῦσε ἓνα ὠραῖο κουτί βυσσινί χρῶμα. Ἀπὸ τὸ κουτί ἔβγαλε ἓνα λαμπερὸ ἄσπρο μετάλλιο.

« Ἡ τάξη σας, εἶπε, πῆρε τὸ μετάλλιο τῆς δασικῆς προστασίας. Τὸ κράτος μ' ἔστειλε νὰ σᾶς τὸ δώσω.

» Αὐτὸ θὰ τὸ κρεμάσετε στὸ σχολεῖο καὶ θὰ μείνη πάντα ἐκεῖ, γιὰ νὰ δείχνη τί κατορθώνουν τὰ παιδιὰ, ὅταν θέλουν. Σᾶς ἀξίζει ».

Λέγοντας αὐτά, ἔδωσε τὸ μετάλλιο στὸν Ἀντρέα. Ἐκεῖνος τὸ ἔδωσε στ' ἄλλα παιδιὰ. Ὅλα ἔσκυψαν, τὸ κοίταξαν καὶ τὸ καμάρωναν, ὅπως ἦταν ὠραῖα σκαλισμένο κι ἔλαμπε.

Ρώτησε ἔπειτα ὁ δασάρχης γιὰ τὴ ζωὴ τους ἐκεῖ ἀπάνω, γιὰ τὸ φαγητό τους, γιὰ τὸν ὕπνο τους, γιὰ ὅλα. Πῆγε μέσα στὶς καλύβες, εἶδε τοὺς δρόμους καὶ τ' ἄλλα ἔργα, ποὺ ἔκαμαν, καὶ χάρηκε γιὰ τὴν πάστρα καὶ τὴν τάξη, ποὺ βρῆκε.

« Μικρά σπιτάκια έχετε, τούς είπε, μά δύσκολα βρίσκει κανείς μιὰ τόσο προκομμένη κοινότητα ».

Έπειτα ανέβηκε στο κόκκινο αλογό του.

« Σήμερα, παιδιά, είπε, θα πάω για ύπηρεσία στο δάσος. Αύριο θα ξανάρθω και θα σ'ς οδηγήσω ψηλά στο νεροπρίνο. Έκεί θα δ'ητε αληθινά τί μ'ς δίνει το δάσος. Θέλετε ; »

—« Ναί, ναί, ναί ! » φώναξαν όλοι μ' ένθουσιασμό.

60. Ο ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ

Τήν άλλη μέρα ό δασάρχης ήρθε. Πέντε παιδιά έμειναν νά φυλάξουν τίς καλύβες και τ' άλλα όλα ξεκίνησαν μαζί του για το μέρος που ήταν το νεροπρίνο.

Για νά π'αν εκεί, πέρασαν από μέρη γυμνά και τραχιά.

Σε κάθε βήμα τους γκρεμίζονταν χαλίκια. Ό άέρας ήταν κρύος και βούιζε. Ό ήλιος δέν έκαιγε.

Ένα όρνιο φάνηκε από πάνω τους νά σκίζη άργά τόν άέρα.

Όλοι σήκωσαν το κεφάλι, για νά κοιτάξουν το μεγάλο πετούμενο, που ταξίδευε ζητώντας την τροφή του.

Τ' όρνιο για μιὰ στιγμή έκοψε την όρμή του και φτεροζυγιάστηκε· ύστερα χτύπησε πάλι με τίς φτεροϋγες τόν άέρα και χάθηκε πίσω από τ' Τρίκορφα. . .

« Έδω άπάνω είναι άγρια και περήφανα όλα », είπε ό δασάρχης.

Κι αλήθεια έβλεπαν, πόσο θεόρατο είναι το βουνό, που φαίνεται από την πόλη σ'α γαλανός ίσκιος.

Πόσους βράχους, πόσα φαράγγια, πόσες ράχες, πόση πέτρα και κακοτοπιά έχει !

« Τώρα, εἶπε ὁ δασάρχης, θὰ δῆτε καὶ μεγαλύτερο θηρίο, πὺν μπορεῖ νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ βουνό. Νάτο! »

Τὰ παιδιὰ στάθηκαν καὶ κοίταξαν μὲ περιέργεια. Εἶδαν ὅμως, πῶς τοὺς ἔδειχνε τὸ ξεροπόταμο, πὺν κατέβαινε τὴν πλαγιά γεμάτο ξερὰ χαλίκια.

« Εἶναι ὁ χεῖμαρρος », τοὺς εἶπε. « Οἱ λύκοι, οἱ ἄρκοῦδες, τὰ λιοντάρια, δὲν εἶναι τίποτα μπροστὰ στὸ χεῖμαρρο. Φέρνουν πολὺ μικρὴ ζημία καὶ δὲν τὰ βγάζουν πέρα πάντοτε μὲ τὸν ἄνθρωπο.

» Ὁ χεῖμαρρος ὅμως κυνηγᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἀφανίζει, αὐτὸν καὶ τὴ γενιά του.

» Ὅταν γεμίση νερὸ καὶ κατεβάσῃ στοὺς κάμπους αὐτὰ τὰ λιθάρια, πὺν βλέπετε, πνίγει ἀνθρώπους, ἀμπέλια, ζῶα καὶ χωριά ὁλόκληρα.

» Οἱ ἄνθρωποι χτίζουν τοίχους καὶ σηκώνουν φράχτες γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσουν, μὰ εἶναι οἱ κόποι τοὺς χαμένοι. Ἕνας μόνο μπορεῖ νὰ τὰ βάλῃ μὲ τέτοιο θηρίο. Τὸ δέντρο ».

— « Τὸ δέντρο! » ἔκαμαν μὲ ἀπορία τὰ παιδιὰ.

— « Νὰ ξέρατε, πόση δύναμη ἔχει ἓνα δέντρο! Αὐτὸ μὲ τὶς ρίζες του κρατεῖ τὸ χῶμα καὶ τὰ χαλίκια σφιχτά, γιὰ νὰ μὴν τὰ παίρνουν οἱ βροχὲς καὶ τὰ πηγαίνουν στὸ χεῖμαρρο.

» Δὲν ἔχει μόνο τὸ δέντρο αὐτὴ τὴ δύναμη, μὰ καὶ οἱ μικροὶ θάμνοι, οἱ ἀφάνες, τὸ πουρνάρι, ἡ κουμαριά, ἀκόμη καὶ τὸ θυμάρι. Γι' αὐτὸ οἱ φυτεμένοι τόποι γλιτώνουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὶς πλημμύρες.

» Ὅταν ὅμως καίμῃ καὶ ξεριζώνωμῃ τὰ δέντρα, τότε τὸ χῶμα καὶ τὸ χαλίκι φεύγει ἀπὸ τὶς γυμνὲς ράχες καὶ πηγαίνει στὸ χεῖμαρρο.

» Ἐκεῖνος φουσκώνει ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ κατεβάζῃ μιὰ φοβερὴ δύναμη ἀπὸ χῶμα, λιθάρια καὶ νερό, πὺν ἀφανίζει σπῖτια, σπαρτὰ καὶ ἀνθρώπους.

» Αυτό πρέπει να συλλογίζεται καθένας, πού πηγαίνει να κόψη δέντρο ».

Ο Μαθιός, συνηθισμένος από το σχολείο, σήκωσε το χέρι και ρώτησε :

« Τότε, γιατί δεν εμποδίζουν και τους λοτόμους να κόβουν ξύλα ; »

—« Καλά έκαμες, παιδί μου, να το ρωτήσης », είπε ο δασάρχης. « Οί λοτόμοι κόβουν μόνο τὰ δέντρα, πού τους λέμε έμεις να κόψουν.

» Τὰ δέντρα αυτά είναι σαράντα, πενήντα κι εβδομήντα χρονών το καθένα. Γέρασαν δηλαδή κι ήρθε ή ώρα τους να δώσουν ξυλεία, για να βγοῦνε στη θέση τους άλλα μικρά, πού πάλι θα μεγαλώσουν σαν αυτά.

» Κοντά σε κείνο πού κόπηκε, βοηθοῦμε άλλο δέντρο να μεγαλώση, κι αν δε φύτρωσε μόνο του, το φυτεύομε έμεις.

» Έτσι, το δάσος ξαναπαίρνει εκείνο, πού μάς δίνει.

» Αν όμως αφήσουμε να πέση στὰ δέντρα, όποιος θέλει, και να κόβη ό,τι θέλει, το δάσος θα χαθῇ.

» Κι άμα λείψη αυτό, έμεις οί άνθρωποι θα πεθάνωμε από τη δίψα. Το γιατί θα σᾶς το πῶ τώρα, πού θα σταθοῦμε σ' αυτή τη βρυσούλα ».

61. ΑΠΟ ΠΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟ ΝΕΡΟ

Σταμάτησαν σε μιὰ βρυσούλα, πού μόλις άκουόταν το λίγο και κρύο νερό της.

Ήξεραν πῶς τόσο κρύο νερό δεν πρέπει να το πίνωμε, όταν είμαστε ζεστοί από δρόμο, κι έβρεξαν μόνο τὰ χέρια τους. Ήταν ταπεινή βρυσούλα, ήσυχη, πού σπάνια έβλεπε διαβάτες εκεί ψηλά.

«'Από ποῦ νὰ ἔρχεται τοῦτο τὸ νεράκι;» ρώτησε ὁ Πάνος.
—«'Από τὸ βουνό!» εἶπαν τ' ἄλλα παιδιά.
—«Ναί, μὰ πῶς βρέθηκε μέσα στοῦ βουνό;» ρώτησε ὁ δασάρχης.

Κανένας δὲν ἤξερε ν' ἀπαντήση.

«'Από τις βροχὲς καὶ τὰ χιόνια, εἶπε ὁ δασάρχης, τὸ νερὸ σταλάζει σιγὰ μέσα στοῦ χῶμα· καὶ πηγαίνει σὲ μεγάλες δεξαμενὲς ἀπὸ πέτρα, ποῦ ἔχει μέσα της ἡ γῆ.

»'Απὸ κεῖ βγαίνει μὲ τις βρύσες καὶ τὰ ποτάμια.

»'Απὸ τις βρύσες καὶ τὰ ποτάμια τὸ παίρνουν τὰ ζῶα, οἱ ἄνθρωποι, τὰ σπαρτά, οἱ μύλοι.

»Γιὰ νὰ σταλάζη ὅμως τὸ νερὸ καὶ νὰ μπῇ στὴ γῆ, πρέπει νὰ εἶναι ὁ τόπος φυτεμένος.

»'Αν δὲν ὑπάρχουν χλωρὰ καὶ ξερὰ φύλλα νὰ τὸ κρατήσουν, τότε τὸ νερὸ πηγαίνει στὰ ξεροπόταμα καὶ χάνεται στὴ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα.

»Λοιπὸν καὶ τις βρύσες ἀκόμη τὸ εὐλογημένο τὸ δάσος μᾶς τις δίνει.

»'Αν ἀφήναμε τοὺς ἄνθρώπους νὰ κόψουν τὸ δάσος, αὐτὴ ἡ βρυσούλα ἐδῶ θὰ στέρευε. Θὰ στέρευαν ὅλες οἱ βρύσες, ποῦ ἀπαντήσατε ἀπὸ τὴν πόλη ὡς ἐδῶ, καὶ μαζὶ μ' αὐτὲς καὶ τὸ ποτάμι ».

62. ΚΑΙ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΠΟΝΟΥΝ

Ἐκεῖ κοντὰ ἓνας ἄνθρωπος κρατώντας μικρὸ κι ἑλαφρὸ τσεκουράκι χάραζε τὰ πεῦκα.

«Πουρναρίτες!» εἶπαν τὰ παιδιά, μόλις τὸν εἶδαν.

—«Δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κακὸς ἄνθρωπος, λέει ὁ Μαθιός, γιατί θὰ ἔφευγε, μόλις μᾶς ἄκουσε ».

Ρώτησαν τότε τὰ παιδιά κι ἔμαθαν πὼς αὐτὸς ὁ ρετι-
νὰς ἔχει τὴν ἄδεια τοῦ δασάρχη νὰ μαζεύη τὸ ρετσίνι.

Ὅταν πλησίασαν, εἶδαν ἀλήθεια μὲ τί μεγάλη προσοχὴ
χάραζε τ' ἀγαπημένα πεῦκα, γιὰ νὰ σταλάζη τὸ ρετσίνι τους,
χωρὶς νὰ πάθουν τίποτα. Τοὺς ἔκανε σιγὰ σιγὰ μιὰ πολὺ στε-
νὴ χαραματιά. Ἦξερε πὼς καὶ τὰ δέντρα πονοῦν. . .

63. Τ' ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΑΤΗ

Ὁ Καλογιάννης ἔξαφνα φώναξε :

« Παιδιά! ὁ Λάμπρος ! »

Γύρισαν κι εἶδαν ἐκεῖ παρακάτω στὴν πλαγιά τὸ μαῦ-
ρο κοπάδι, ποὺ ἔβוסκε καὶ προχωροῦσε. Ὁ Λάμπρος εἶχε
μείνει πίσω καὶ τ' ὀδηγοῦσε μὲ τὸ σφύριγμα.

Σφύριζε τόσο ὠραῖα! Νόμιζες πὼς ἀκοῦς χαρούμενη
γαλιάντρα.

Τὰ γίδια, ἀκοῦαν τὸ σφύριγμά του, κι ἐπειδὴ καταλά-
βαιναν πὼς τοὺς ἔλεγε νὰ πᾶνε μπροστά, προχωροῦσαν εὐ-
χαριστημένα.

« Εἶναι τοῦ Γεροθανάση », εἶπαν τὰ παιδιά στὸ δασάρχη.

— « Πόσα εἶναι ; μήπως ξέρετε ; » ρώτησε ὁ δασάρχης.

— « Ὁ Λάμπρος, ποὺ τὰ βόσκει, λέει πὼς εἶναι καμιὰ δια-
κοσαριά ».

— « Μὰ πῶς ὁ Γεροθανάσης μὲ τόσες χιλιάδες πρόβατα,
ἔχει μόνο διακόσια γίδια! Δὲ σᾶς φαίνεται παράξενο ; »

— « Ἐχει ὁ Γεροθανάσης τὸ λόγο του! Ἦχει ἀκούσει τ' ὄ-
νειρο τοῦ χωριάτη ».

— « Καὶ ποιό εἶναι τ' ὄνειρο τοῦ χωριάτη ; » ρωτοῦν τὰ
παιδιά.

«Ήταν ένας χωριάτης, άρχισε νά λήη ό δασάρχης, κι είχε μιὰ γίδα. Τήν πήγαινε στό δάσος κι έβοσκε. Μιά μέρα, πού τήν άρμεγε, τί νά δῆ ; Άντί γάλα, έβγαζε νερό. Τό νερό γέμισε τήν καρδάρα, πλημμύρισε τόν τόπο καί κατέβηκε μέ όρμη στους κάμπους.

«Έλα, γιά όνομα τοῦ Κυρίου », εἶπε ό χωριάτης τήν ώρα πού πνιγόταν.

Γιατί αὐτά όλα στ' όνειρό του τά εἶδε !

Όταν ξύπνησε, πήγε σέ δυό χωριάτες έκατό χρονῶν νά τοῦ ἐξηγήσουν τ' όνειρο.

Ό ένας γέρος τοῦ εἶπε πῶς τό νερό θά εἶναι γάλα. Ό άλλος τοῦ εἶπε πῶς θά ἔχη νά κάμη μέ δικαστήρια.

« Οἱ γέροι παραγέρασαν », εἶπε· « ὥς πάω νά δῶ τόν ψάλτη, πού διάβασε περισσότερα ».

Πῆγε στόν άριστερό ψάλτη καί τοῦ εἶπε τ' όνειρο. Έκεῖνος έβαλε τά γυαλιά του, πήρε άπό τό ράφι ένα μεγάλο βιβλίο, κι άφοῦ τοῦ τίναξε τή σκόνη, τό άνοιξε καί διάβασε δυνατά :

« Γί δ α. Έάν ἴδης εἰς τόν ὕπνο σου γίδα, ἐάν μὲν συμβαίνει καί εἶναι μαύρη ἢ γίδα καί ἔχη τά κέρατα γυριστά, τοῦτο σημαίνει, ὅτι θέλεις λάβει όγρήγορα γράμμα συστημένον άπό τούς συγγενεῖς σου άπό τήν Ἀμερική ».

Ἡ γίδα ἦταν τέτοια, ό χωριάτης όμως δέν εἶχε κανένα συγγενή στήν Ἀμερική.

Ό Ψάλτης έβαλε τά γυαλιά του στήν άκρη τῆς μύτης καί διάβασε άλλη σελίδα.

« Νερό ν. Έάν ἴδης νερόν καί τρέχη άπό βρύσιν καί τό νερόν κάμνη βροντήν πολλήν εἰς τό σταμνίον, τότε εἰς καβγάν θέλει έμπλέξεις. Έάν τό νερό τοῦτο τρέχη άπό αὐλάκι. . . . »

«'Από γίδα!» φώναξε ὁ χωριάτης· «τὶ λέει τὸ βιβλίο, ἅμα τρέχει νερό ἀπὸ γίδα;»

—«Τὸ βιβλίο, εἶπε ὁ ψάλτης, δὲ λέει τίποτα σὲ τοῦτο τὸ ζήτημα, ἂν καὶ εἶναι χίλιων χρονῶν ὄνειροκρίτης, γραμμένους ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου.»

Ὁ χωριάτης, ὅταν εἶδε πῶς καὶ τὸ βιβλίο δυσκολεύεται νὰ ἐξηγήσῃ τ' ὄνειρό του, τοῦ φάνηκε πῶς μεγάλο κακὸ θὰ τοῦ γίνῃ.

«Συμπέθερε! τοῦ εἶπε τότε κάποιος χωριάτης, τί κάθεσαι καὶ σκοτίζεσαι; Τὸ πράμα εἶναι φανερό.

»Ἡ γίδα τρώει τὸ κλαρί. Τὸ κλαρί κρατεῖ τὰ χῶματα καὶ τὰ χαλίκια στὶς ράχες. Ἄμα φαγωθῇ τὸ κλαρί, παίρνουν οἱ βροχὲς τὸ χῶμα καὶ τὸ χαλίκι καὶ τὸ πηγαίνουν στὸ χεῖμαρρο. Ὁ χεῖμαρρος φουσκώνει, κατεβαίνει στοὺς κάμπους καὶ καταστρέφει. Ἄν τὸ κλαρί εἶναι στὴ θέση του, δὲ γίνεται τίποτα ἀπ' αὐτά. Νὰ λοιπὸν γιατί ἡ γίδα βγάζει νεροποντή. Σωστὰ τὰ εἶδες στὸν ὕπνο σου.»

Τί σωστὸ ἦταν αὐτὸ τ' ὄνειρο τοῦ φτωχοῦ ἀνθρώπου! Ὑστερ' ἀπὸ τὴ φωτιά καὶ τὸ τσεκούρι, ἡ γίδα εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς, ποὺ ἔχει τὸ δάσος·.

«'Αλήθεια;» ἔκαμαν τὰ παιδιά.

—«'Αγαπᾶτε τὴ γίδα», εἶπε ὁ δασάρχης. «Καὶ ποιὸς δὲν ἀγαπᾷ τέτοιο χαριτωμένο ζῶο! Ὅσο ὁμως ζωηρὸ εἶναι, τόσο καταστρέφει τὰ φυτά.

»Γυρεύει τὸ κλαρί καὶ διαλέγει πάντα τὴν κορυφή. Κατεβάζει τὸ κλωνάρι, γιὰ νὰ τὸ φάῃ στὴν ἄκρη. Ἄμα δὲν τὸ φτάνει, ἀνεβαίνει στὸ δέντρο.

»Ἡ μανία της νὰ ζητᾷ τὶς τρυφερὲς ἄκρες φέρνει στὰ δέντρα καταστροφή. Γιατὶ στὴν ἄκρη τοῦ κλωνarioῦ εἶναι τὸ

μάτι, τὸ μπουμπούκι, πού θὰ πετάξῃ τὸ βλαστάρι. Ἄμα ἡ γίδα τὸ κόψῃ, τὸ κλωνάρι δὲ μεγαλώνει πιά σὲ ὕψος.

» Ἄν τὸν καιρὸ, πού αὐτὰ τὰ δέντρα ἦταν μικρά, ἔβροσκε ἐδῶ ἓνα κοπάδι γίδια, δὲ θὰ εἶχαμε ποῦ νὰ καθίσωμε αὐτὴ τὴ στιγμή. Τὸ δάσος θὰ ἦταν ὅλο χαμόκλαδα...»

«Γυρεύει τὸ κλαρί καὶ διαλέγει πάντα τὴν κορυφή...»

— «Κι ἂν περνοῦσαν πρόβατα ; » ρώτησε ὁ Κωστάκης.

— «Καὶ τὰ πρόβατα φέρνουν ζημία. Γιατὶ περνώντας ἀπὸ τὸ δάσος πατοῦν τὰ νέα δεντράκια, πού μόλις φυτρώνουν.

» Γι' αὐτὸ τὰ κοπάδια δὲν πρέπει νὰ τὰ φέρνωμε ποτὲ κοντὰ στὸ δάσος, μὰ νὰ τὰ βόσκωμε στὰ λιβάδια, ὅπως κά-

νει ὁ Γεροθανάσης, πού ἀγαπᾷ ἀληθινὰ τὰ δάση. Ποτέ κατσίκι δικό του δὲ μᾶς ἔφαγε κλαρί ».

—«Ὁ Λάμπρος τὰ προσέχει », συλλογίστηκαν τὰ παιδιὰ.

—« Τόσα χρόνια, καὶ δὲν πῆγε ποτέ του στοὺς δικαστήριον. Νὰ ἦταν ὅλοι οἱ τσοπάνηδες σὰν κι αὐτόν! Πῶς προστατεύει τὰ δέντρα ὁ Γεροθανάσης! Ἄν δῆτε στὸν ὕπνο σας καμιὰ γίδα, πού βγάζει νερό, νὰ ξέρετε πῶς δὲν εἶναι δική του. Οἱ δικές του βγάζουν μόνο γάλα ».

64. ΤΑ ΠΕΘΑΜΕΝΑ ΔΕΝΤΡΑ

Εἶχαν περάσει ἀπὸ παλιὰ καμίνια, ὅπου ἔφτιαναν ἄλλες χρονιὲς κάρβουνα οἱ καρβουνιάρηδες. Ἐκεῖ στάθηκαν λίγο καὶ τοὺς ἐξήγησε ὁ δασάρχης τὸν τρόπο, πού γίνονται τὰ κάρβουνα.

Τοὺς εἶπε πῶς γιὰ νὰ κάμουν κάρβουνα, ρίχνουν πολλὰ ξύλα σ' ἓνα μεγάλο καμίνι. Σκεπάζουν τὸ καμίνι μὲ χῶμα, ἀλλὰ τόσο καλὰ, ὥστε νὰ μὴν μπαίνει ἀέρας ἀπὸ πουθενά. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ τρύπα, πού ἔχουν ἀφήσει ἐπίτηδες, βάζουν φωτιά στὰ χωμένα ξύλα.

Τὸ καμίνι σκεπασμένο καίει σιγὰ καὶ λίγο λίγο, μὲ τὴ σιγαλὴ φωτιά, τὰ ξύλα γίνονται κάρβουνα.

« Καὶ τὰ δέντρα ; » ρώτησε ὁ Μαθιός.

—«Ὅπως οἱ λοτόμοι ἔτσι καὶ οἱ καρβουνιάρηδες, εἶπε ὁ δασάρχης, κόβουν μόνο τὰ δέντρα, πού τοὺς λέμε ἐμεῖς νὰ κόψουν, κι ἔτσι δὲ χαλοῦν τὸ δάσος. Τὸ καλὸ ὁμως εἶναι, πού τὰ περισσότερα κάρβουνα τὰ ἔχομε χωρὶς νὰ κόβονται δέντρα. Τὰ βρίσκομε στὴ γῆ. Καὶ θὰ σᾶς πῶ τὸ γιατί.

» Ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια τὰ δάση ἦταν τόσο πυκνά, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ μπῇ μέσα ζῶο νὰ βοσκήσῃ.

» Μὲ δυσκολία ζοῦσαν ἐκεῖ λιοντάρια καὶ ἄρκουδες καὶ λύκοι καὶ μεγάλα πουλιὰ μὲ φτεροῦγες θεόρατες καὶ μὲ ἄτσα-λένια νύχια.

» Ὅποιο θηρίο μποροῦσε, ἔτρωγε τὸ μικρότερο γιὰ νὰ ζήσει. Μέσα στοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ ἥλιος δὲν μποροῦσε νὰ μπῇ. Νύχτωνε ἀπὸ τὴν ἡμέρα.

» Τὰ δάση ἐκεῖνα γέρασαν καὶ τὰ δέντρα τοὺς ἔπεσαν κάτω. Κι ἐπειδὴ ἄνοιξε ἡ γῆ ἀπὸ σεισμοὺς καὶ κατακλυσμούς, ἐκεῖνα χώθηκαν σὲ τάφους μεγάλους, πολλὲς ὀργιές βαθιά.

» Καθὼς περνοῦσαν τὰ χρόνια, ἄλλα δάση φύτρωναν καὶ ψήλωναν κι αὐτὰ ὅπως τὰ πρῶτα κι ὕστερα γερνοῦσαν καὶ πέθαιναν. Κι ἄνοιγε ἡ γῆ καὶ τὰ ἔθαβε. Καὶ πάλι ἄλλα φύτρωναν.

» Τί ἔγιναν ἐκεῖνα τὰ πεθαμένα δάση ; Δὲ χάθηκαν. Σήμερα ποὺ σκάβομε πολὺ βαθιά, τὰ ξαναβρίσκομε. Δὲν εἶναι δέντρα, ὅπως ἦταν. Τὰ ξύλα τοὺς μέσα στὴ γῆ ἔγιναν κάρβουνα, σκληρὰ σὰν τὴν πέτρα καὶ μαῦρα κάρβουνα.

» Καὶ σήμερα ποὺ οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολλοὶ κι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ μεγάλες φωτιὲς γιὰ τὶς ἐργασίαι τους, ἀνοίγουν τὴ γῆ καὶ βρίσκουν, ὅσα κάρβουνα θέλουν.

» Μ' αὐτὰ ἀνάβουν τὶς μηχανές, κινοῦν τὰ ἐργοστάσια, τοὺς σιδηροδρόμους καὶ τὰ βαπόρια. Συλλογιστῆτε πόσες εἶναι αὐτὲς οἱ μηχανές καὶ πόσα κάρβουνα χρειάζονται.

» Ποιὸς νὰ τὸ ἔλεγε πῶς ἐκεῖνα τὰ πεθαμένα δέντρα θὰ χρησίμευαν ὕστερα ἀπὸ χιλιάδες χρόνια. Καὶ ὅμως αὐτὸ εἶναι τὸ δάσος. Κάνει καλὸ στὸν ἄνθρωπο μὲ χίλιους τρόπους, σὲ ἀμέτρητο καιρό. Δὲν κουράζεται ποτέ· ζῇ καὶ μᾶς χρησιμεύει, πεθαίνει καὶ μᾶς χρησιμεύει.

» Για νά μᾶς δώση ὁμως τὸ δέντρο, ὅσα μᾶς χαρίζει, πρέπει νά ζῇ μὲ χιλιάδες ἄλλα δέντρα. Γιατί ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἔτσι καὶ τὰ δέντρα ζοῦνε πολλὰ μαζί στοὺς τόπους, ποὺ θέλουν αὐτά, καὶ βοηθοῦν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο.

» Ἐνωμένα πολεμοῦν τὸ βαρὺ χειμῶνα καὶ τὸ καυτερὸ καλοκαίρι. Ἐνωμένα μεγαλώνουν, κάνουν μεγάλους κορμούς καὶ πετοῦν δυνατὰ κλαριά.

» Ἐτσι γίνεται στὰ ὕψη τῶν βουνῶν μιὰ μεγάλη πολιτεία, ποὺ τὴ λέμε δάσος. Αὐτὴ ἐδῶ! »

65. ΣΤΟ ΝΕΡΟΠΡΙΟΝΟ

Τὴν ὥρα, ποὺ ὁ δασάρχης ἔλεγε αὐτά, εἶχαν μπῆ μέσα στὸ δάσος. Πρῶτα πέρασαν ὥρα πολλή μέσα ἀπὸ πεῦκα· ὕστερα, ἀφοῦ προχώρησαν πιὸ ψηλά, μπῆκαν στὰ λιγερά καὶ τὰ ἴσια ἔλατα.

« Ἀκόμη ψηλότερα ἀπὸ δῶ, εἶπε ὁ δασάρχης, εἶναι ἓνα δάσος ἀπὸ ὀξιές· μὰ τώρα θὰ μείνωμε ἐδῶ στὸ πριόνι. Φτάσαμε ».

Τὸ νεροπρίονο δούλευε ὅπως ἓνας μύλος. Τὸ νερὸ ἔπεφτε ἀπὸ ἓνα κανάλι καὶ μὲ τὴν ὀρμή του κινοῦσε ἓνα μεγάλο ὀρθὸ πριόνι. Ὅλους τοὺς κορμούς, ποὺ ἔκοβαν οἱ λοτόμοι στὸ δάσος, τοὺς ἔφερναν ἐκεῖ. Τὸ πριόνι τοὺς ἔскиζε κι ἔφτιναν ἀπ' αὐτοὺς τὴν ξυλεία· σανίδες, πάτερα, μαδέρια.

Πόση ξυλεία ἦταν ἐκεῖ! Τὴν εἶχαν στοιβαγμένη σὲ μεγάλους σωρούς· πάντα τὸ πριόνι ἔκοβε καὶ πάντα κουβαλοῦσαν.

Ἐνα κλαράκι βγαίνει στὴ γῆ καὶ σὲ σαράντα πενήντα χρόνια δίνει αὐτὰ τὰ μεγάλα μαδέρια.

Πόσα καλὰ θὰ δώσουν στοὺς ἀνθρώπους αὐτὰ τὰ ξύλα !
Τὰ πᾶνε γιὰ νὰ γίνουν σπίτια, καράβια, γεφύρια. Γιὰ νὰ
κάμουν ἀμάξια, ἐπιπλα, κουτιά, βαρέλια, κουπιά, καλάθια,
βιβλία. Χίλια πράματα θὰ γίνουν μὲ τούτη τὴν ξυλεία, βαριά
κι ἐλαφρά, ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο ὡς τὸ μικρότερο ἀπὸ τὸ κα-
τάρτι τοῦ καραβιοῦ ὡς τὶς μικρὲς ξυλόπροκες, πού καρφώ-
νουν τὰ παπούτσια.

Τί ἐπλάσε ὁ ἥλιος κι ἡ βροχή ! Τί μᾶς χαρίζει τὸ δάσος !

« Ἐλᾶτε νὰ δῆτε, πῶς ταξιδεύουν τὰ ξύλα », εἶπε ὁ δα-
σάρχης.

Πῆγαν ὡς τὴν ἄκρη καὶ κοίταξαν κάτω στὸν γκρεμό.
Κάτω εἶδαν τὴ Ρούμελη. Ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ ἡ Ρούμελη εἶχε
πολὺ νερό, ἐπειδὴ τῶρα ἐρχόταν ἴσια ἀπὸ τὴν πηγὴ της,
δίχως νὰ χωρίζεται πουθενά.

Τὴ χαιρέτισαν ὅλοι, σηκώνοντας τὸ χέρι : « Γειά σου,
Ρούμελη ! Πάντα κοντά μας εἶσαι ! »

Ἀπὸ τὴν κορυφή, πού ἦταν ὡς κάτω στὸ νερό, οἱ λοτό-
μοι παρατοῦσαν τὰ κούτσουρα καὶ τὰ μαδέρια καὶ κεῖνα
κυλοῦσαν στὴ ράχη καὶ κατέβαιναν ὀρμητικὰ στὸ ρέμα.

Στὸ ρέμα πάλι τὰ παραλάβαιναν ἄλλοι λοτόμοι. Τὰ
ἔριχναν μέσα καὶ πηγαίνοντας αὐτοὶ στὶς ἄκρες τὰ συνόδευαν,
καθὼς ταξίδευαν μέσα στὸ νερό. Ὅταν σταματοῦσαν σὲ τί-
ποτα λιθάρια ἢ ὅταν μαζεύονταν πολλὰ, οἱ λοτόμοι τὰ βοη-
θοῦσαν πάλι νὰ γλιστρήσουν.

Τὰ πηγαινε ἔτσι ἡ Ρούμελη ὡς κάτω στὸν κάμπο, ὅπου
γινόταν πλατὺ ποτάμι. Καὶ πάλι ἀπὸ κεῖ σιγὰ τὰ ταξίδευε
ὡς τὴ θάλασσα. Ἐκεῖ τὰ ἐπαιρναν καὶ τὰ κουβαλοῦσαν στὸ
ἐργοστάσιο.

« Ἀπὸ ἐδῶ τὸ βουνὸ πάει στὸ γιאלό », εἶπε ὁ δασάρχης
στὰ παιδιά.

Τὰ ξύλα, πού ἔστειλαν στοὶ ποτάμι αὐτὴ τὴν ὥρα οἱ
λοτόμοι, θὰ χρησίμευαν γιὰ ἓνα καράβι. Ἦταν διάφορα ξύλα·
ἀπὸ πεῦκα, ἀπὸ βαλανιδιά, ἀπὸ ὄξιά.

Μαζὶ μὲ τὴν ἄλλη ξυλεία τοῦ καραβιοῦ κατέβαζαν ἀπὸ
ἄλλο δρόμο δυὸ κορμούς ἀπὸ τετράψηλα ἔλατα, δεμένους
πίσω ἀπὸ μουλάρια. Ἦταν τὰ κατάρτια του.

Στὸ θέαμα τοῦτο τὰ παιδιὰ ἐνίωσαν μιὰν ἐπιθυμία.
Τοὺς ἦρθαν στοὶ νοῦ τὰ κύματα καὶ τὰ ταξίδια, πού ἔχουν
ἀκούσει, καὶ ἤθελαν νὰ πᾶνε, νὰ πᾶνε. . . .

Ὁ Ἀντρέας κι ὁ Φάνης θυμήθηκαν τὴ θάλασσα, πού εἶ-
δαν μὲ τὸ μεγάλο ἥλιο.

Τότε ἡ μάνα τοῦ πρωτομάστορα λοτόμου, μιὰ γριά,
πολὺ γριά, πού δὲν ἔβλεπε καθόλου τὸν κόσμον, καθισμένη
σὲ μιὰ πέτρα τραγούδησε τὸ νέο καράβι μ' αὐτὰ τὰ λόγια :

66. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΟ ΝΕΟ ΚΑΡΑΒΙ

Χαιρετισμούς στὴ θάλασσα!

Στ' ἀκρογιάλια χαιρετισμούς!

Νά! σὲ στέριωσαν κιόλας. Σὲ βλέπω. Ξεκίνησες.

Φορτωμένο εἶσαι μὲ τὸ ξανθὸ σιτάρι, μὲ τὸ χρυσὸ καλα-
μπόκι.

Φορτωμένο εἶσαι μὲ τὰ κίτρα καὶ τὰ πορτοκάλια, πού
τὰ ἔθρεψεν ὁ ἥλιος.

Στὴν πλώρη ἔχεις τὸ σταυρό. Στὴν πρύμνη ἔχεις τὸ
βαγγέλιο.

Κι ἀνάμεσα ἔχεις τὴν Παναγιὰ Παρθένα μὲ τὸ καντήλι
τῆς ἀναμμένο.

Ἀσπροι γλάροι σ' ἀκολουθοῦνε. Ἀπάνω στὰ κατάρτια
σου ξεκουράζονται.

«Καλορίζικο! Καλοτάξιδο!»

Ἄσπρα χωριὰ σὲ βλέπουν ἀπὸ πράσινους λόφους.

Ἄσπρες ἀκρογιαλιὲς παρακαλοῦν νὰ πᾶς ν' ἀράξης.

Μάνες κι ἀδερφεὲς φωνάζουν νὰ σταθῆς νὰ πάρης χαιρετίσματα.

Τὰ κύματα πηδοῦν ἀπάνω σου σὰν ἄλογα μ' ἄσπρη χαίτη.

Οἱ μαῦροι κάβοι καρτεροῦν νὰ σὲ ἀρπάξουν.

Μὰ οἱ ναῦτες ἔχουν σκαλώσει στὰ σκοινιά. Ὁ καπετάνιος εἶναι παλικάρι.

Σὰν τὸ δελφίνι, ποὺ σ' ἀκολουθεῖ, χορεύεις ἀπάνω στὴν πράσινη θάλασσα.

Θὰ φτάσης! Θὰ φτάσης!

Καὶ θ' ἀράξης ἀνάμεσα στὰ πολλὰ κατάρτια.

Χαιρετισμούς νὰ πῆς στὰ μεγάλα λιμάνια.

Χαιρετισμούς στὴν Πόλη νὰ πῆς!

Πάντα καλὸς νὰ εἶναι ὁ γυρισμός σου. Πάντα νὰ φέρνης θησαυρούς. Μαῦρο μαντίλι νὰ μὴ φορεθῇ γιὰ σένα.

Καλορίζικο! Καλοτάξιδο!

67. Ο ΣΠΥΡΟΣ ΒΡΙΣΚΕΙ ΚΑΤΙ ΧΡΗΣΙΜΟ

Ὁ Σπύρος ἦταν μὲ φουσκωμένη τὴν τσέπη. Κάτι ἔκρυβε μέσα καὶ δὲν ἔλεγε τίποτα. Ὁ Φουντούλης ὅλο κοίταζε τὴν τσέπη τοῦ Σπύρου καὶ στο τέλος τὸν ἐρώτησε :

« Ἀχλάδι εἶναι ; »

— « Αὐτὸ ποὺ εἶναι, δὲν τὸ τρῶνε », ἀπάντησε ὁ Σπύρος. Κι ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του μιὰ πέτρα.

Ὅταν τὸν εἶδαν τ' ἄλλα παιδιὰ ἀπὸ μακριά, εἶπαν γελώντας :

« Ὁ Σπύρος τώρα θὰ βάζη στοῦ κουτί του καὶ λιθάρια ».

Καί ὁμως ἅμα πλησίασαν, εἶδαν πῶς δὲν ἦταν σὰν τὶς ἄλλες πέτρες αὐτή, πού μάζεψε ὁ Σπύρος. Ἦταν μαύρη πολὺ καὶ βαριά. Μὰ σὲ πολλὲς μεριὲς ἔλαμπε, σὰ νὰ ἦταν ἀσημένια.

« Μπορεῖ νὰ ἔχη σίδηρο μέσα », εἶπε ὁ δασάρχης, ὅταν τοῦ ἔδειξαν τὴν πέτρα.

Καί τότε τοὺς εἶπε πῶς μέσα στὴ γῆ εἶναι πολλὲς καὶ μεγάλες τέτοιες πέτρες, πού ἔχουν μέταλλο. Ἄλλες ἔχουν σίδηρο, ἄλλες χαλκό, ἄλλες μολύβι. Ἀκόμη καὶ ἀσήμι καὶ χρυσάφι.

Τὸ βουνὸ τὰ δίνει αὐτὰ ὅλα.

Ἐνῶ ἄκουε ὁ Σπύρος ἐκεῖνα, πού ἔλεγε ὁ δασάρχης γιὰ τὰ μέταλλα, κοίταζε τ' ἄλλα παιδιὰ καὶ καμάρωνε. Ἡ πέτρα του ἔδωσε ἀφορμὴ νὰ τὰ μάθουν αὐτά. Νὰ πού βρῆκε κι ὁ Σπύρος ἓνα χρήσιμο πράμα!

68. Η ΘΥΕΛΛΑ

Ἀπέξω ἀπὸ τὸ μικρὸ σπῖτι οἱ λοτόμοι εἶχαν στήσει ἐδῶ καὶ καιρὸ ἓνα πολὺ μεγάλο τραπέζι γιὰ νὰ τρῶνε.

Κανένα πλάνισμα καὶ κανένα στολίδι δὲν εἶχε. Ἦταν ὅλο ἀπὸ κλαδιὰ περιττά, καρφωμένα τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο. Μόνο ξύλα καὶ καρφιά.

« Οἱ λοτόμοι δὲν εἶναι μαραγκοί », εἶπε ὁ δασάρχης. Καὶ ὁμως κοιτᾶτε, παιδιὰ, τί λεπτοκαμωμένο πράμα ἔκαμαν ἀπὸ τὸ ἄχρηστο ξύλο ».

Κάθισαν σ' αὐτὸ τὸ τραπέζι, ὁ δασάρχης μὲ ὅλα τὰ παιδιὰ. Μαζί τους φώναξε νὰ καθίσῃ κι ὁ πιὸ γέρος λοτόμος.

Ἐδῶ καὶ λίγη ὥρα εἶναι βαριά κουφόβραση. Ἐξαφνα συνέφιασε.

Τὴν ὥρα, ποὺ εἶχαν τελειώσει τὸ φαγητό, τὰ παιδιὰ ξνιωσαν στὸν ἀέρα μιὰ παράξενη μυρουδιά. Ἔρχεται θύελλα.

Γύρισαν καὶ κοίταξαν μακριά· τὰ πέρα βουνὰ εἶχαν χαθῆ.

Ὁμίχλη, σὰ χεροπιαστὸ μαλλί, εἶχε σταθῆ ἀνάμεσα τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Ἡ θύελλα νόμιζες, πὼς συλλογιζόταν ποῦ νὰ ὀρμήσει.

Γιὰ μιὰ στιγμή τράβηξε κατὰ τὸν κάμπο, ἔπειτα ἄλλαξε δρόμο καὶ γύρισε πίσω κατὰ τὸ Χλωρό.

Τὰ δέντρα ἀνατρίχιασαν, ἔσκυψαν καὶ κάτι εἶπαν τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο.

Ἀστραψε. Πέντε χρυσὲς ὀχιές στριφογύρισαν μὲ τὴν οὐρὰ στὴ γῆ καὶ τὴν κεφαλὴ στὸν οὐρανό.

Ὁ ἀέρας κρύωσε ἑξαφνα. Μεγάλο βουητὸ ἀκούστηκε. Ὡσπου νὰ τρέξουν μέσα στοῦ σπίτι, ἡ θύελλα ἔφτασε κι ἤθελε νὰ μπῆ.

Ἐσπρωχναν ἀπὸ μέσα τὰ παιδιὰ τὴν πόρτα, ἔσπρωχνε αὐτὴ ἀπέξω. Χρειάστηκε νὰ βάλουν ὅλα μαζί τὴ δύναμή τους, γιὰ νὰ κλείσουν καὶ νὰ συρτώσουν.

Ἡ θύελλα τότε πῆγε ἀπὸ τὰ παράθυρα. Τὰ ἔσπασε καὶ τὰ δυό, τὰ πέταξε κάτω στοῦ πάτωμα κι ἔχυνε μέσα σωρούς νερό.

Ἀπὸ τὰ σπασμένα παράθυρα φάνηκε ἔξω χαλασμός. Νερό, καὶ χαλάζι στριφογύριζε καὶ χόρευε. Ἦταν σὰ νὰ κυλοῦν βαρέλια γυάλινα. Ἐσπαζαν αὐτὰ καὶ κυλοῦσαν ἐπάνω τους ἄλλα καὶ στὰ συντρίμματά τους ἄλλα.

Ἀκουες σὰν τρελὸ κρότο γυαλιῶν καὶ καρφιῶν.

Τὰ παιδιὰ, ποὺ τὰ γυνηγοῦσε τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ παράθυρα, πῆγαιναν στὶς γωνιὲς γιὰ νὰ φυλαχτοῦν. Μὰ ἤθελαν καὶ νὰ βλέπουν. Ἦταν γεμάτα φόβο καὶ θαυμασμό.

«Σε κάποιο φουντωτό δέντρο...»

Ἀπέξω χτυποῦσαν δυνατὰ τὴν πόρτα πέντε λοτόμοι.
Σε κάποιο φουντωτό δέντρο ἐκεῖ ἀπέξω εἶχαν κρυφτῇ καὶ
γλίτωσαν. Τοὺς ἄνοιξαν καὶ μπῆκαν μέσα.

Ἡ θύελλα, ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ κεῖ, ἔτρεξε πέρα στὴν ἄλλη
ἄκρη ἀπὸ τὰ Τρίκορφα. Ἐτρεχε μυριάδες μέτρα στὸ λεπτό.

Ἔκοψε δέντρα στὴ μέση σὰ σπαθί, ξερίζωσε ἄλλα· μεγάλοι κορμοὶ ἔπεσαν κάτω, ἄλλοι ἔμειναν ὀρθοί, χωρὶς κλαρὶ καὶ φύλλο.

Ἐνα μικρὸ πεῦκο, ποὺ τὸ ἔβλεπαν νὰ παλεύη μὲ τὴ θύελλα, τώρα τὸ βλέπουν πάλι ὀρθὸ καὶ λιγερό.

Σὲ λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἡ θύελλα ἦταν μακριά. Μόλις φαινόταν πέρα σὰν ἀχνός.

Τότε ξανάγινε γαλήνη. Φύλλο δὲ σάλευε. Τὰ δέντρα στάθηκαν σὲ προσευχή.

69. Η ΘΥΕΛΛΑ ΣΤΙΣ ΚΑΛΥΒΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Πῶς πέρασε ὁ χαλασμός! Σὰ νὰ μὴν εἶχε γίνει τίποτα.

Πάλι ὁ ἥλιος ἔλαμψε τὸ δειλινὸ κι ἀπὸ τὴ γῆ ἔβγαινε μιὰ εὐωδιά.

Τὰ παιδιὰ γυρίζουν πίσω καὶ στὸ δρόμο μιλοῦν γιὰ τὴ θύελλα. Ἐκείνη τοὺς ἔριχνε νερὸ ἀπὸ τὰ παράθυρα κι αὐτὰ τὴν ἔβλεπαν ἀδιάφορα, ἂν βρέχονταν κι ἂν κρύωναν.

Εἶναι βρεμένα τὰ φορέματά τους· μὰ τί εἶδαν! Μόνο γιὰ τὴ θύελλα ἄξιζε νὰ πᾶνε στὸ βουνό.

Τί νὰ γίνωνται οἱ καλύβες; Τί νὰ ἔγιναν τὰ παιδιὰ, ποὺ ἄφησαν ἐκεῖ; Ὁ Κωστάκης, ὁ Γιώργος, ὁ Σπύρος, ὁ Καλογιάννης, ὁ Φουντούλης; Πόσο τὰ συλλογίστηκαν, ὅταν ἔπεφτε ἡ μπόρα!

Κατεβαίνουν γρήγορα. Στὸ δρόμο κοιτάζουν τὴ γῆ. Μόλις ἦταν ὑγρή· εἶχε πιεῖ ὅλο τὸ νερὸ κι ἦταν διψασμένη.

Ἀμα ἀντίκρισαν τὶς κατοικίες τους, φώναξαν ἀμέσως γιὰ ν' ἀκουστοῦν. Τὰ πέντε παιδιὰ, ποὺ εἶχαν μείνει ἐκεῖ, βγῆ-

καν τὸ ἓνα ὕστερα ἀπὸ τ' ἄλλο. Ἦταν σωστά, οἱ καλύβες ὁμως ὄχι.

Τρεῖς καλύβες ἦταν γκρεμισμένες καὶ σκόρπιες. Τὸ νερὸ συνεπῆρε τὰ κλαδιά τους μαζί μὲ πολλὰ πράματα, ποὺ ἦταν μέσα.

Πῆρε μερικά σκεπάσματα, τὸ ράφι, δυὸ τενεκέδες καὶ δυὸ καρβέλια ψωμί. Τὸ κουτί τοῦ Σπύρου οὔτε ἡ θύελλα τὸ πῆρε.

Ὁ Σπύρος ὁμως τὸ πῆρε καὶ πέταξε μόνος του ὅλες τὶς σκουριές, ποὺ εἶχε μέσα. Ἀπὸ τὴν ὥρα, ποὺ βρῆκε τὴν πέτρα, συλλογίζεται νὰ μὴν ξαναμαζέψῃ πράματα ποὺ δὲ χρειάζονται.

«Κι ἐσεῖς ποῦ κρυφτήκατε;» ρώτησε ὁ Μαθιός.

—«Μᾶς ἔπιασε ὅλους μαζί ἐδῶ μέσα», ἀπάντησαν.

«Φράξαμε τὴν πόρτα μ' ἓνα στρῶμα καὶ τὸ κρατούσαμε ὥρα πολλή μὲ δύναμη. Ἡ καλύβα ὁμως δὲν ἔσταξε καθόλου κι ἔτσι γλιτώσαμε. . . . .»

Οἱ λοτόμοι, ὅταν ἔστηναν τὶς καλύβες, εἶχαν φροντίσει ἀκόμη καὶ γιὰ τὶς μπόρες. Μιὰ καλύβα, τὴ μεγαλύτερη, τὴ σκέπασαν μὲ χράμι, ὑφασμένο ἀπὸ τραγίσιο μαλλί· αὐτὸ δὲν τὸ περνᾷ τίποτα.

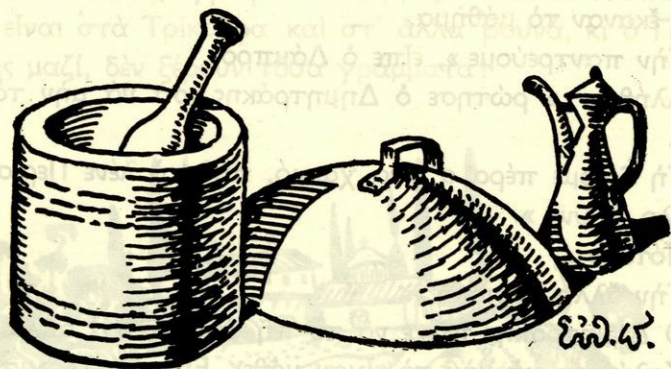
Τὸ βράδυ ἀπὸ ἓνα χωριάτη, ποὺ πέρασε καὶ πῆγαινε στὴν Πέτρα, ἔμαθαν πὼς ἡ θύελλα πιὸ κάτω ἔκανε καταστροφή. Πάει τὸ Πουρνάρι!

Μεγάλῃ νεροποντῇ, ποὺ ἦρθε ἀπὸ τὶς ράχες, ἔπνιξε τὰ καλαμπόκια, τὰ καπνὰ καὶ τὰ τριφύλλια του. Τὸ νερὸ, ποὺ κατέβασε ὁ χεῖμαρρος, ἔσπασε ἓνα γεφύρι καὶ ἀπὸ κεῖ ὄρμησε μέσα στὸ χωριό. Ἔπεσαν σπίτια στὸ Πουρνάρι, πνίγηκαν γίδια καὶ πρόβατα, ἀκόμη κι ἀγελάδες. Λένε πὼς τρεῖς Πουρναρίτες, ἐκεῖ ποὺ πάλευαν νὰ γλιτώσουν τὰ σπίτια των, τοὺς πῆρε τὸ νερό.

Ἀκούοντας αὐτὴ τὴν καταστροφή τὰ παιδιὰ ἔμειναν ἀμίλητα καὶ λυπημένα. Ὁ χωριάτης ὁμως κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε γιὰ τοὺς Πουρναρίτες :

« Ἀφοῦ δὲν ἄφησαν ρίζα ξερὴ στὶς ράχες, ποιὸς τοὺς ἔφταιξε ; Οἱ ἴδιοι τὸ ὕεραν τὸ νερὸ ποὺ τοὺς ἔπνιξε ».

70. ENA MHNHYMA

Ἀπόψε νειρευόμουνα,

— μητέρα, μητερίτσα μου —

ψηλὸν πύργον ἀνέβαινα,

σὲ περιβόλι ἔμπαινα

καὶ δυὸ ποτάμια μὲ νερό,

— ξήγα, μητέρα μ', τ' ὄνειρο.

Ὁ πύργος εἶν' ὁ ἄντρας μου,

τὸ περιβόλι ὁ γάμος μου.

Τὰ δυὸ ποτάμια μὲ νερό

εἶναι τὸ συμπεθερικό.

Ἡ Ἀφρόδω ἀκούστηκε νὰ τελειώνη τὸ τραγούδι, ποὺ εἶχε ἀρχίσει μιὰ φορὰ.

Ἡ φωνή της ἦταν λιγερή καὶ παραπονιάρικη, σὰν τὸ λάλημα τῆς φλογέρας.

Τό ἄγεγε λυπημένα, τό ἄγεγε καὶ χαρούμενα, ὥσπου τὸ τραγοῦδι ἔσβησε μέσα στὸ λόγγο.

«Ἄκου, ἡ Ἀφρόδω!» εἶπε ὁ Δημητράκης στὸ Λάμπρο, καθὼς ἔκαναν τὸ μάθημα.

—« Τὴν παντρεύομε », εἶπε ὁ Λάμπρος.

—« Ἀλήθεια ; » ρώτησε ὁ Δημητράκης, σὰ νὰ μὴν τὸ πιστεύει.

—« Τὴ δίνομε πέρα σ' ἓνα χωριό, ποὺ τὸ λένε Περιστέρι, σ' ἄλλο βουνό ».

—« Πότε ; »

—« Τὴν ἄλλη Κυριακή ».

Ὁ Δημητράκης πῆγε νὰ τὸ πῇ ἀμέσως στ' ἄλλα παιδιά. Καλύτερα νὰ μὴν τὸ εἶχαν μάθει. Εἶναι συλλογισμένα, εἶναι πολὺ λυπημένα.

Μόνο ὁ Λάμπρος δὲν εἶναι λυπημένος. Τὸ νοῦ του τὸν ἔχει στὸ βιβλίο. Σφίγγει τὸ καλαμάρι, ποὺ τοῦ χάρισαν τὰ παιδιά, κρατεῖ καλὰ τὴν πένα καὶ γράφει.

Μόνος του γράφει. Κάθεται, συλλογίζεται καὶ κεῖνα, ποὺ ἔχει μέσα στὸ κεφάλι του, τὰ λέει στὸ χαρτί.

Ἡ βροχὴ πῆρε κάμποσα πράματα, πῆρε καὶ τὴ ζάχαρη· δὲν πῆρε ὅμως τὸ τετράδιο τοῦ Λάμπρου.

Νὰ τί ἔγραψε προχτὲς στὸ τετράδιό του : « Εἶμαι ὁ Λάμπρος Πέλεκας τοῦ Ἀντωνίου ἀπὸ Γρανίτσα τοῦ δήμου Ἀπεραντίων.

» ἔχω καὶ τὴν Ἀφρόδω ἀδερφή καὶ σκύλο τὸ Μοῦργο. Καὶ παππούλη τὸ Γεροθανάση. Καὶ δάσκαλο τὸ Δημητράκη. Κι ἓνα σουγιά.

» Τὰ γίδια εἶναι ἄταχτα ζωντανά. Τὰ καλὰ παιδιὰ πηγαίνουν στοὺς σκολεῖο καὶ μαθαίνουν νὰ γράφουν. Τὸ πουρνάρι ἔχει τὸν καλύτερο ἴσκιο. Ἔνα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε, ἕξι, ἑπτὰ, ὀχτώ, ἑννιά, δέκα. Ἔχω καὶ καλαμάρι.

» Ἄγιος ὁ Θεός, Ἀμήν.

» Λάμπρος Πέλεκας τοῦ Ἀντωνίου ἀπὸ Γρανίτσα ».

Αὐτὰ τὰ εἶχε γράψει ὁ Λάμπρος. Ὅλοι οἱ τσοπάνηδες, πὺ εἶναι στὰ Τρίκορφα καὶ στ' ἄλλα βουνά, κι ὁ Γεροθανάσης μαζί, δὲν ξέρουν τόσα γράμματα!

71. ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Στὸ ψηλὸ μοναστήρι τοῦ Ἀι-Λιά, ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλόπορτα, στέκονται οἱ καλόγεροι καὶ κοιτάζουν μακριά. Οἱ κάμποι καὶ οἱ λόφοι ἀπλώνονται ἀπὸ κάτω καὶ πρὶς πέρα λάμπει τὸ ποτάμι τῆς Ρούμελης σὰν ἀσημένιο. Κάπου κάπου ἕνας καλόγερος σηκώνει ἀργὰ τὸ δεξιὸ χέρι καὶ δείχνει ἱέρα.

Πάντα στὸ ἴδιο ψήλωμα στέκονται τέτοιες ὥρες, ἀπὸ τὸν καιρὸ πὺ μπῆκαν στὸ μοναστήρι. Ἀγναντεύουν ἀπὸ κεῖ τοὺς τόπους, πὺ εἶναι πράσινοι τὸ χειμῶνα καὶ ξανθοὶ

τὸ καλοκαίρι. Κι ἔτσι παρηγοριοῦνται, ποὺ δὲ βλέπουν ἀνθρώπους. Πενήντα ὀχτῶ σωστά χρόνια κοιτάζει ἀπὸ κείνο τὸ ψήλωμα ὁ ἡγούμενος ὁ πάτερ Ἰωσήφ. . .

« Κάποιοι μᾶς ἔρχονται » εἶπε ἓνας καλόγερος καὶ ἔδειξε μὲ τὸ χέρι του κάτι ἀνθρώπους, ποὺ ἀνέβαιναν τὸν ἀνήφορο πρὸς τὸν Ἀι-Λιά.

Εἶναι τὰ παιδιὰ μαζί μὲ τὸν κύρ Στέφανο. Ἔρχονται στὸ μοναστήρι νὰ προσκυνήσουν, ὅπως τὸ ἤθελαν ἀπὸ τόσον καιρό.

Εὐχαριστήθηκε ὁ ἡγούμενος, ὅταν ἔφτασαν καὶ τοῦ εἶπαν, πὼς ἔρχονται νὰ λειτουργηθοῦν.

« Κοιτιάστε, τοὺς εἶπε, στὸ ἡγουμενεῖο ».

Πρῶτα πέρασαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ νὰ προσκυνήσουν. Ἦταν παλιὰ ἡ ἐκκλησιὰ, ἴσαμε τετρακοσίων χρόνων, Ἄναψαν τὸ κερί τους, προσκύνησαν κι ὕστερα ἀνέβηκαν στοῦ ἡγουμένου.

« Τί νέα φέρνετε ἀπὸ τὸν κόσμο ; » ρώτησε ὁ ἡγούμενος.

— « Ἀπὸ τὴν ἐρημιὰ ἐρχόμαστε, πάτερ », τοῦ ἀπάντησε ὁ κύρ Στέφανος.

Καὶ διηγήθηκε σ' αὐτὸν καὶ στοὺς καλόγερους, ποὺ ἦρθαν ἐκεῖ, τὸ ταξίδι τῶν παιδιῶν στὸ βουνό. Οἱ καλόγεροι, ποὺ σπάνια βλέπουν ἀνθρώπους, ἄκουαν μὲ προσοχὴ τὶς ἱστορίες τῶν παιδιῶν, τὸ ἀνέβασμα στὸν Ἀραπόβραχο καὶ τὸ χάσιμο τοῦ Φάνη, σὰ νὰ ἄκουαν καλὸ παραμῦθι.

« Νὰ ποὺ ἔγινες κι ἐσύ μιὰ φορὰ ἐρημίτης σὰν κι ἐμᾶς », εἶπε ὁ πάτερ Δανιήλ τοῦ Φάνη. Καὶ τὸν ἐχάιδεψε.

Ὁ κελάρης ἔφερε τὸ δίσκο μὲ τὸ γλυκὸ καὶ μὲ τὸ κρύο νερό. Κι ὅταν ξεκουράστηκαν τὰ παιδιὰ, βγῆκαν νὰ ἰδοῦν τὸ μοναστήρι. Γύρισαν στὸ περιβόλι, ποὺ τὸ φυτεύουν καὶ τὸ

σκαλίζουν οί καλόγεροι. Πῆγαν στὶς συκιές κι ἔκοψαν γλυκὰ σύκα. Εἶδαν πάρα πέρα τὶς καρυδιές καὶ τὶς βελανιδιές, εἶδαν καὶ τὰ ὀρθὰ κυπαρίσσια, ποὺ στέκουν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια καὶ φυλάγουν τὸ μοναστήρι.

72. ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Στὶς ἕξι τὸ δειλινὸ σήμανε ἡ καμπάνα.

Ὁ Φάνης μπῆκε στὴν ἐκκλησιὰ καὶ στάθηκε σὲ μιὰ γωνιά, κοντὰ σὲ στύλο.

Ἐκεῖ ἦρθαν ὕστερα καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ. Ὁ κύρ Στέφανος ἀνέβηκε σ' ἓνα στασίδι. Ἡ ἐκκλησιὰ ἦταν σκοτεινὴ κι εἶχε μιὰ εὐωδιὰ σὰν ἀπὸ βᾶγια.

Ὁ Φάνης ἔβλεπε στοὺς τοίχους καὶ στὸ θόλο παλιές ζωγραφιές ἀγίων. Τὸ πρόσωπό τους ἦταν μαυρισμένο ἀπὸ τὴν πολυκαιρία, μὰ τὸ φωτοστέφανο, ποὺ εἶχαν γύρω στὸ κεφάλι τους, ἔλαμπε.

Πρῶτος μπῆκε μέσα ὁ πιὸ γέρος ἀπ' ὅλους τοὺς καλόγερους, ὁ πάτερ Ἰωσήφ, σκύβοντας τὴ ράχη καὶ τρέμοντας στὰ πόδια του. Μ' ὅλα τὰ γερατεία του πέρασε ἀπ' ὅλες τὶς εἰκόνες καὶ τὶς ἀσπᾶστηκε, τὴ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, κατὰ τὴν τάξη τῶν ἀγίων, κρυφοφέλλοντας τὸ τροπᾶρι τοῦ καθενός.

Ἐπειτα σύρθηκε στοὺς στασίδι τοῦ ἀριστεροῦ ψάλτη καὶ κάθισε μὲ πολὺν κόπο.

Ὁ πᾶτερ Γαβριήλ, ὁ λειτουργός, ἀνοιξε ἀλαφρὰ τὴ δεξιά πόρτα τοῦ ἱεροῦ, ποὺ εἶχε ζωγραφισμένο τὸν ἀρχάγγελο μὲ τὸ ἀστραφτερὸ σπαθί, καὶ μπήκε μέσα. Φόρεσε τὸ πετραχήλι του καὶ εἶπε : « Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ».

Τότε ἄρχισε ὁ ἑσπερινός.

Ἐμπαινε στὴν ἐκκλησίᾳ κάθε τόσο ἓνας καλόγερος πολὺ σιγά, σὰ νὰ ἦταν μιὰ σκιά, καὶ πήγαινε σ' ἓνα στασίδι. Ἐκεῖ πιά στεκόταν ἀκίνητος, σαλεύοντας μόνο κάποτε τὸ χέρι γιὰ νὰ σταυροκοπηθῇ.

Ὁ πᾶτερ Ἀμβρόσιος ὁ ἀγιορείτης, ποὺ εἶχε τὴ λιγερὴ φωνὴ καὶ ἤξερε τὴν ψαλτικὴ ἀπὸ τὰ παλιὰ βιβλία, ἔψελνε, χωρὶς νὰ κουνᾷ καθόλου τὸ κεφάλι οὔτε τὸ χέρι. Τὸ ἔλεγε ἀσάλευτος, σὰν κολόνα τῆς ἐκκλησιᾶς, γιὰτὶ ἔτσι ψέλνουν στοὺς Ἁγίον ὁρος. Ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ ἀπαντοῦσε ὁ πᾶτερ Ἰωσήφ. Μόλις ἀκουόταν ἡ φωνὴ του.

Ἄμα ὁ παπᾶς εἶπε τὴν τελευταία εὐχή, οἱ καλόγεροι κατέβηκαν ἀπὸ τὰ στασίδια τους, σταυροκοπήθηκαν καὶ βγῆκαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίᾳ ἓνας ἓνας.

Τελευταῖος ἔμεινε ὁ πᾶτερ Ἰωσήφ κι ἄρχισε πάλι, τρέμοντας στὰ πόδια του, νὰ προσκυνᾷ τὶς εἰκόνες μὲ τὴ σειρά τους. Ἀφοῦ ἔκαμε ὥρα πολλή νὰ τὶς ἀσπαστῇ, βγῆκε ἀργοπατώντας καὶ κρυφολέγοντας τοὺς ψαλμοὺς μέσα στὰ χεῖλη του.

Ἀπὸ τὴν ἐκκλησίᾳ τράβηξε πέρα στοὺς περιβόλι, βρῆκε τὴν ἄσπρη γίδα του δεμένη στοὺς φράχτη καὶ τῆς ἔδωσε νὰ φάῃ ἓνα δροσερὸ κλαράκι. Ἐπειτα πῆγε καὶ κλείστηκε στοὺς κελί του.

73. ΑΠΟΔΕΙΠΝΟ

Τὸ βράδυ, μετὰ τὸ φαγητό, οἱ αὐλόπορτες τοῦ μοναστηριοῦ ἔκλεισαν μὲ βαριά σίδερα. Μὰ πάλι χτύπησε ἡ καμπάνα.

« Εἶναι ἄλλος ἔσπερινὸς αὐτός », εἶπε ὁ κύρ Στέφανος στὰ παιδιὰ. « Εἶναι τὸ ἀπόδειπνο ».

—« Δὲν τὸ ἔχομε στὶς δικές μας ἐκκλησιές », εἶπε ὁ Φάνης.

—« Στὸν κόσμον αὐτὰ δὲ γίνονται », εἶπε ὁ ἡγούμενος· « στὰ μοναστήρια ὅμως εἶναι ἀλλιῶς κανονισμένο. Ἐμεῖς οἱ καλόγεροι μιὰ δουλειὰ ἔχομε, τὴν προσευχή ».

Πάλι οἱ καλόγεροι μπῆκαν στὴν ἐκκλησίαν ὅλοι, ὡς κι ὁ πάτερ Ἰωσήφ.

Στὸ στασίδι ἓνας καλόγερος διάβαζε ψαλμοὺς ὥρα πολλή. . .

Ἡ ἐκκλησίαν ἦταν κατασκότεινη. Ἄλλο φῶς δὲν εἶχαν μέσα παρὰ μόνο ἓνα κερί, ἐκεῖνο ποὺ κρατοῦσε ὁ καλόγερος, γιὰ νὰ βλέπη στὸ βιβλίον.

Καθὼς διάβαζε, τὰ παιδιὰ ἐβλεπαν τὴν ὄψη του νὰ φέγῃ ἀπὸ τὸ κερί μὲ κόκκινο καὶ ζωηρὸ φῶς, σὰ νὰ καίγεται.

Ἐπειτα σύρθηκε στο στασίδι τοῦ ἀριστεροῦ ψάλτη καὶ κάθισε
μὲ πολὺν κόπο.

74. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ὁ πατήρ Γαβριήλ, ὁ λειτουργός, ἀνοίξε ὀλαφρά τὴ δε-

ξίτη. Στὴ λειτουργία τῆς ἄλλης ἡμέρας, ποὺ ἦταν Κυριακή,
ξύπνησαν καὶ πῆγαν ἀπὸ τὴ νύχτα ἀκόμη. Ἀκουσαν τὸν
ὄρθρο. Γαλάζιο φῶς φάνηκε τὴν αὐγὴ ἀπὸ τὰ παράθυρα κι
ἔδιωξε τὸ σκοτάδι τῆς ἐκκλησίας.

Ὅταν ὕστερα μπῆκε ὁ ἥλιος, ἡ λειτουργία ἔγινε πιὸ
ώραία. Ὁ παππ-Γαβριήλ λειτουργοῦσε ἀργά, σιγόφωνα καὶ
μὲ τάξη. Ὁ πατήρ Σεραφεῖμ κι ὁ πατήρ Ἀγάπιος κι ὁ πατήρ
Δανιήλ στὰ στασίδια τους, κρατώντας τὰ μακριὰ κομπολό-
για, ἔλεγαν πότε καὶ πότε κανένα τροπάρι. Ὅταν ὁ πατήρ
Ἀμβρόσιος ἔψαλε τὸ χερουβικό, τί γλυκὰ ποὺ ψῆλωσε τὴ

φωνή του! Οί καλόγεροι καὶ τὰ παιδιὰ σκύβοντας προσκυνούσαν τὰ ἅγια, ποὺ ἔβγαιναν ἀργά.

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ θαρροῦσες, πῶς τὰ εἰκονίσματα ἀκοῦνε χαρούμενα τὴν ψαλμωδίᾳ. Ὁ Φάνης ἔνιωθε, πῶς ἡ ψυχὴ του πετοῦσε μαζὶ μὲ τὰ ἑλαφρὰ σύννεφα, ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ θυμιατήρι. . . .

Ἀμέσως, ἅμα πῆραν τὸ ἀντίδωρο, ὁ κύρ Στέφανος μὲ τὰ παιδιὰ ἀσπάστηκαν τὶς εἰκόνες, φίλησαν τὸ χέρι τῶν πατέρων καὶ ξεκίνησαν.

Εἶχαν νὰ κάμουν πολὺ δρόμο, γιὰ νὰ γυρίσουν στὶς καλύβες. Ἐφευγαν ὅλα εὐχαριστημένα καὶ στὸ δρόμο θυμόνταν ἀκόμη τὴ λιγερὴ φωνὴ τοῦ πάτερ Ἀμβρόσιου.

Ἀπὸ πέρα γύρισαν κι εἶδαν ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ μοναστήρι. Φαινόταν ἄσπρο σπιτάκι μέσα σὲ δέντρα ἡσυχα, μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο.

75. Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΩΣ

Ἔρχεται τὸ συμπεθερικό. Ἔρχεται στ' ἄλογα μὲ τὰ κόκκινα καὶ μὲ τὰ πράσινα κιλίμια. . .

Μπροστὰ εἶναι ὁ παπᾶς μὲ τ' ἄσπρα γένια. Εἶναι καὶ τὸ φλάμπουρο μὲ μῆλο κόκκινο στὴν κορυφή.

Ἀκολουθεῖ ὁ νουνός, ὁ γαμπρὸς κι οἱ συμπεθέροι· οἱ ἄντρες μὲ τὴν κατάσπρη φουστανέλα, οἱ γυναῖκες μὲ τὰ φλουριά στὸ στήθος.

“Όλα τὰ παιδιὰ εἶναι καλεσμένα στὸ γάμο. Ξεκίνησαν μαζί μὲ τὸν κύρ Στέφανο καὶ πᾶνε στὶς βλάχικες καλύβες.

Μέσα σὲ μιὰ καλύβα οἱ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια στολίζουν τὴ νύφη. “Όλη τὴν ὥρα ποὺ τὴ στολίζουν, τὰ βιολιά ξπαιζαν λυπητερὸ σκοπὸ.

“Αμα τελείωσε τὸ στολισμα, ζήτησαν ἓνα παιδὶ νὰ φορέση τῆς νύφης τ’ ἄσπρο παπούτσι, ποὺ τῆς τὸ ἔφερε ὁ γαμπρός. Πρέπει νὰ ἔχη καὶ μάνα καὶ πατέρα τὸ παιδί, ποὺ θὰ κάμη αὐτό.

Πῆραν τὸ Φουντούλη. Αὐτὸς ἔχει καὶ μάνα καὶ πατέρα καὶ γιαγιά καὶ παπού· κι ἔχουν ὅλοι γερά δόντια. “Εσκυψε καὶ φόρεσε στὴ νύφη τὰ παπούτσια της κι ἡ νύφη τὸν ἐφίλησε στὰ κόκκινα μάγουλά του.

Τὸ ἀπόγευμα ἔγιναν τὰ στεφανώματα. “Ο παπὰς διάβασε πολλὲς εὐχὲς ἀπὸ ἓνα βιβλίο, ποὺ ἦταν γεμάτο κεριά. “Εψελνε ὁ παπὰς κι ὁ ψάλτης καὶ βοηθοῦσε κι ὁ Γεροθανάσης λίγο.

Τὰ ἔχει ἀκούσει πολλὲς φορές ὁ Γεροθανάσης. Τόσες κόρες κι ἐγγονὲς πάντρεψε, ποὺ κοντεύει νὰ τὰ μάθη ἀπέξω.

“Απάνω στὸ στεφάνωμα ὁ νουνὸς ἔριξε στὶς πλάτες τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμπροῦ ἓνα τριανταφυλλὶ μεταξωτὸ ὕφασμα.

Τὸ βράδυ ἔστρωσαν τὸ τραπέζι ἀπέξω ἀπὸ τὶς καλύβες. “Η νύφη κάθισε στὸ ἓνα μέρος μὲ τὶς συμπεθέρες μαζί καὶ στὸ ἄλλο οἱ ἄντρες.

Τὰ πρῶτα ξαδέρφια τῆς νύφης κι ὁ Λάμπρος μαζί ἔφεραν τὸ φαγητὸ καὶ κερνοῦσαν τὸ κρασί.

“Όταν ὁ παπὰς σήκωσε τὰ χέρια κι ἔσιαζε τὸ καλημαύκι του, σῶπασαν ὅλοι, γιατί κατάλαβαν πῶς θὰ πῇ τὸ τροπάρι. Καὶ τότε ὁ γέρος ὁ παπὰς ἀπὸ τὸ Περιστέρι, μὲ

τ' ἄσπρα του γένια, ἔψαλε ὥραϊα μὲ δυνατὴ φωνὴ τὸν ὕμνο
τῆς Θεοτόκου.

Ἐπειτα ἦρθε ἡ σειρὰ τοῦ Γεροθανάση νὰ τραγουδήσῃ.

Πάντα στοὺς γάμους τοῦ σπιτιοῦ του λέει τὸ πρῶτο
τραγούδι ὕστερ' ἀπὸ τὸ τροπάρι.

Ὁ τσέλιγκας, κρατώντας τὸ ἄσπρο κεφάλι του ἀκίνητο,
εἶπε σιγὰ καὶ σοβαρὰ τοῦτο τὸ τραγούδι :

Ἕνας γέρος γέροντας,
κι οὐδὲ τόσο γέροντας,
ἑκατὸν ἐννιά χρονῶν,
πότιζε τὸ γρίβα του.
Τὰ βουνὰ τριγύριζε
καὶ τὰ δέντρα κοίταζε.
« Σεῖς βουνά, ψηλὰ βουνά,
τώρα μὲ τὴν ἀνοιξή
δὲ μὲ ξανανιώνετε
μένα καὶ τὸ γρίβα μου,
ὅπως ξανανιώνονται,
καὶ καινούρια γίνονται
τοῦτα τὰ χαμόδεντρα,
τὰ χιλιόχρονα κλαριά,
νὰ γινόμεουν κι ἐγὼ νιός,
ὅπως ἤμουν μιὰ φορά ; »

Ὁ παπάς, καθὼς ἄκουε, πῶς ὁ Γεροθανάσης ἤθελε νὰ
ξανανιώσῃ, τὸν κοίταζε καὶ χαμογελοῦσε.

Ὑστερα οἱ συμπεθέροι τῆς νύφης τραγούδησαν τοῦτο
τὸ τραγούδι :

Πουλάκι κλαίει στὸν ποταμὸ
κι ἐγὼ ἔτυχε καὶ διάβαινα.

Ἔσταθκα καὶ τὸ ρωτῶ :

« Τί ἔχεις καὶ κλαῖς, πουλάκι μου ; »

— « Ἐχτὲς ἤμουν στὴ μάνα μου
κι ἀπόψε στὸ πεθερικό ».

Κι οἱ συμπεθέροι πάλι τοῦ γαμπροῦ τραγούδησαν :

Ἔβγα, κυρὰ καὶ πεθερά,
γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα,
γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα,
ποὺ περπατεῖ λεβέντικα.

Γιὰ ιδέστε την, γιὰ ιδέστε την,
ἥλιο, φεγγάρι πέστε την.
Γιὰ ιδέστε την, πῶς περπατεῖ,
σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.

Αὐτοῦ ποὺ ζύγωσες νὰ μπῆς,
ἥλιος, φεγγάρι θὰ φανῆς.

Ἔβγα, κυρὰ καὶ πεθερά,
γιὰ νὰ τὴ βάλης στὸ κλουβί
σὰν τὸ πουλὶ νὰ κελαηδῇ.

Τὸ πρῶτὶ φόρτωσαν τὰ προικιά.

Ἡ νύφη προχώρησε, γιὰ ν' ἀνεβῇ στὸ στολισμένο της
ἄλογο. Τὰ μάγουλά της ρόδιζαν ὅπως οἱ ράχες ἀπὸ τὸν ἥλιο,
ποὺ πρόβαλε ἐκείνη τὴ στιγμή.

Ὅταν χαιρέτισε τὴ μητέρα της, τὸν ἀδερφό της, τοὺς δι-
κούς της, ἔκλαιαν ὅλα τὰ γεροθανασαίικα. Τὰ δάκρυα ἔτρε-

χαν νερό. Νά τὰ δυὸ ποτάμια, πού εἶχε δεῖ ἡ 'Αφρόδω στ' ὄνειρό της!

Ἡ 'Αφρόδω φίλησε τὸ Λάμπρο πολὺ. Ἔπειτα φίλησε καὶ τὰ παιδιὰ σὰν τὸν Λάμπρο· φίλησε τὸ Φάνη καὶ τὸ Δῆμο, στὰ δυὸ μάγουλα, φίλησε τὸν Ἀντρέα, τὸ Φουντούλη καὶ τὸν Κωστάκη.

Δάκρυσε ὁ Φουντούλης. Δάκρυσε ὁ Φάνης. Τὰ βιολιά ἔπαιζαν τὸ ξεκίνημα, τὰ κορίτσια τραγουδοῦσαν :

Ποῦ 'ν' ἡ νύφη μας,
τὸ κορίτσι μας. . .

Πῆγε στὸ μπαξέ,
στὰ τριαντάφυλλα. . .

Ὁ ἀδερφὸς τοῦ γαμπροῦ ἔσυρε τὸ γκέμι ἀπὸ τ' ἄλογο τῆς νύφης· γιὰ τιμὴ της αὐτὸς θὰ πάη ὅλο τὸ δρόμο πεζός.

Τὸ συμπεθερικὸ ξεκίνησε, ἀνέβηκε στὸ ψήλωμα, φεύγει γιὰ τὸ Περιστέρι. Τώρα φαίνεται πολὺ μακριά.

Σὲ λίγο χάθηκε πίσω ἀπὸ τὸ βουνό.

'Αφρόδω, καλή μας 'Αφρόδω!

76. Ο ΓΚΕΚΑΣ ΕΚΑΜΕ Ο,ΤΙ ΕΠΡΕΠΕ

Ὁ Γκέκας περίμενε νὰ ξαναγίνη ὁ γάμος τῆς 'Αφρόδως καὶ τὴν ἄλλη μέρα. Εἶχε ροκανίσει τόσα κόκαλα τὴν Κυριακή!

Πῆγε στὶς βλάχικες καλύβες καὶ τῇ Δευτέρα καὶ τὴν Τρίτη καὶ τὴν Τετάρτη. Εἶδε ὅμως πῶς ὁ γάμος δὲ γίνεται κάθε μέρα.

Ἄμα γύρισε στὶς καλύβες τῶν παιδιῶν τῇ νύχτα, ἔλαμπε στὸν οὐρανὸ τὸ στρογγυλὸ φεγγάρι.

Ὁ Γκέκας δὲ γάβγιζε τὸ φεγγάρι, καθὼς συνήθιζε, γιατί εἶχε τὸ βράδυ ἐκεῖνο πολλὰ στὸ νοῦ του. Κάθισε ἀπέξω ἀπὸ τὶς καλύβες, μὲ τὸ κεφάλι κοντὰ στὴν οὐρά του, καὶ συλλογίζόταν.

« Προχτὲς ὁ μπάρμπας μου ὁ Μοῦργος κι ὁ ἄλλος μπάρμπας μου ὁ Πιστὸς κι ὁ παππούς μου ὁ Κίτσος κυνήγησαν ἓνα λύκο. . . . Ἐγὼ τί κάνω δῶ ; Μόνο παίζω μὲ τὰ παιδιὰ. Καὶ καμιά φορὰ γαβγίζω.

» Μὰ ἐγὼ εἶμαι μεγάλος σκύλος τώρα. Κι ἓνας σκύλος, πού μεγάλωσε, δὲν πρέπει νὰ τρώῃ τὸ ψωμί καὶ τὰ κόκαλα ἄδικα, ὅπως ἐγώ.

» Τὰ παιδιὰ δὲν ἔχουν κοπάδια νὰ φυλάξω, οὔτε ἄλλη δουλειὰ μοῦ δίνουν. Δὲν ἔχω κάμει τίποτα !»

Ὁ καημένος ὁ Γκέκας πολὺ στενοχωριέται.

« Νὰ μπορούσα, συλλογίζεται, νὰ τοὺς τὸ πῶ. . . Θὰ κουνήσω αὐριο τὴν οὐρά μου πολλές φορές μπροστὰ στὸν Ἀντρέα, στὸ Φάνη καὶ στὸ Δημητράκη. Βέβαια θὰ μὲ καταλάβουν ».

Αὐτὴ τὴ στιγμή ἄκουσε κατιτὶ στὶς ἀκρινὲς καλύβες. Σήκωσε τὸ κεφάλι κι εἶδε ἓναν ἴσκιο, πού ἔφευγε βιαστικός.

Τρία πηδήματα ἔκαμε ὁ Γκέκας. Ποτὲ δὲν εἶχε πηδήσει τόσο μακριὰ στὴ ζωὴ του. Ἐνα κρά ! ἀκούστηκε καὶ μιὰ πνιγμένη φωνὴ κότας.

Ἦταν ἡ ἄλεπού ! Εἶχε ἀρπάξει στὰ δόντια τῆς μιὰ κότα κι ἔτρεχε.

Ὅταν ἡ ἄλεπού ἄκουσε θόρυβο, ὑποψιάστηκε, πὼς εἶναι σκύλος. Τότε ἄφησε τὴν κότα κι ἔτρεξε περισσότερο.

Ἐπρεπε ἓνας σκύλος νὰ εἶναι καλὸς στο τρέξιμο καὶ νὰ βάλῃ ὅλα τὰ δυνατά του, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τὴ φτάσῃ· τόσο πολὺ τρέχει μιὰ ἄλεπού.

Όταν όμως ή άλεπού έκαμε λίγα πηδήματα, μετάνιωσε και γύρισε έξαφνα πίσω νά πάρη τήν κότα· γιατί τή βρήκε πολύ παχιά.

Έτσι τήν έπαθε.

Ό Γκέκας τήν πρόφτασε και τήν άρπαξε άπό τό λαιμό. Δέ θα τήν άφήση! Ή άλεπού φωνάζει, δέρνεται, θέλει νά δαγκάση.

Σφίγγει τά δόντια του άπάνω της και μουγκρίζει ό Γκέκας. Φωνάζουν οί κότες άπό τό κοτέτσι, τρέχει ό κύρ Στέφανος έξω μέ τό τουφέκι. Ξυπνά ό Άντρέας, ό Δήμος, ό Κωστάκης. Ξυπνούν όλοι.

« Τό σκοινί ! ένα σκοινί γρήγορα ! » φωνάζει ό κύρ Στέφανος, όταν είδε στο φώς τοϋ φεγγαριού, πώς ήταν ή άλεπού ! Θέλησε νά τή δέση και κρατούσε τό τουφέκι του έτοιμο, μήπως ή άλεπού ξεφύγη.

Τά περισσότερα παιδιά ρωτοϋν :

« Τρώει ; δαγκάνει ; » και δέν πλησιάζουν. Πρώτη φορά βλέπουν άγρίμι ζωντανό.

Ό κύρ Στέφανος πέρασε τό σκοινί άπό τά πίσω πόδια τής άλεπούς, και καθώς τήν κρατούσε ό σκύλος άπό τό λαιμό, προσπάθησε νά τή δέση σφιχτά.

Μά ό Γκέκας είχε τελειώσει τή δουλειά του. Τόσο σφιχτά τήν είχε πιάσει άπό τό λάρυγγα τήν άλεπού και τόσο βαθιά έμπηξε τά μεγάλα του δόντια, πού τήν έπνιξε.

Ή άλεπού δέν μπόρεσε νά ζήση στο στόμα τέτοιου έχθροϋ.

Έτσι άφοϋ πάλεψε άδικα, έμεινε ξαπλωμένη και ακίνητη. Τά παιδιά μαζεύτηκαν γύρω της και τήν κοίταξαν καλά στο φώς τοϋ φεγγαριού.

Κοίταξαν τὰ μυτερά της αὐτιά, τὸ μυτερό της στόμα, τὴ μεγάλη της οὐρά, πού ἦταν μακριά, ὅσο τὸ μισό της σῶμα.

Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι τὸ ἀγρίμι, πού τρώει τοὺς λαγούς, πού τρώει τὰ πουλιά στὶς φωλιές καὶ τὶς κότες στὰ κοτέτσια ; Νὰ τὸ τέλος του !

« Τὴν κακομοίρα », λέει ὁ Δῆμος. « Ποῦ νὰ τὸ ἔξερε πῶς δὲ θὰ γυρίση πίσω στὴ φωλιά της ».

—« Ποιὸς τῆς εἶπε νὰ μᾶς φάη τόσες μεγάλες κότες ; » εἶπε ὁ Κωστάκης.

Ὁ Γκέκας δὲν ἡσύχασε οὔτε μιὰ στιγμή. Ὅλο φουσοῦσε, ὅλο ἔσκυβε καὶ τὴ μύριζε, σὰ νὰ μὴν πρίστευε πῶς ψόφησε.

Ἔχει ἀκούσει ἀπὸ τοὺς γέρους σκύλους πῶς ἡ ἄλεπού κάνει κάποτε τὸν ψόφιο κι ὕστερα σηκώνεται καὶ γίνεται ἄφαντη.

Ἄν θέλῃ καὶ τούτῃ ἐδῶ, ἅς σηκωθῇ ! Μὰ ὄχι, αὐτὸ δὲ θὰ γίνῃ. Ὁ Γκέκας ἔχει κάμει σωστὰ τὴ δουλειά του.

« Μπράβο, μπράβο Γκέκα ! » τοῦ φωνάζουν ὅλοι καὶ τὸν χαϊδεύουν.

Πηδᾷ ἐμπρὸς τους, τοὺς κοιτάζει στὰ μάτια καὶ εἶναι περήφανος ὅσο κανένας ἄλλος σκύλος.

77. Ο ΓΕΡΟΘΑΝΑΣΗΣ ΦΟΒΑΤΑΙ ΜΗ ΔΑΚΡΥΣΗ

Ὁ Γεροθανάσης περπατεῖ ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα του μιλώντας μετὸν Ἀντρέα, τὸ Φάνη καὶ τὸ Δῆμο. Φαίνεται πῶς ἔχουν σοβαρὴ κουβέντα.

Ὁ Γεροθανάσης ἔχει κατεβάσει τὰ κάτασπρα χοντρά φρύδια του. Τὸ γαλανὸ μάτι του φαίνεται ἀγριεμένο.

« Τί λέτε, παιδιά μου ; » φωνάζει. « Τ' εἶν' αὐτά, πού λέτε ; »

— « Μὰ εἶναι καμωμένοι γιὰ γράμματα, Μπαρμπαθανάση. Ἄφησέ τον ».

— « Νὰ πάρη τὰ μάτια του δηλαδή καὶ νὰ φύγῃ ἀπὸ δῶ τὸ παιδί ; »

— « Ναί, νὰ πάῃ σ' ὅλο τὸ δημοτικὸ ».

— « Σ' ὅλο τὸ δημοτικὸ ; Μὰ τί ; Σοφὸ θὰ τὸν κάμω ; »

Γιὰ τὸ Λάμπρο βέβαια μιλοῦν. Τὰ παιδιὰ θέλουν νὰ τὸν πάρουν μαζί τους στὸ σχολεῖο, νὰ καθίσῃ χρόνια καὶ νὰ μάθῃ τὰ γράμματα καλά. Γιατί νὰ μείνῃ τσοπάνης ;

Ἦρθαν καὶ παρακάλεσαν τὸν παππού του νὰ τὸν ἀφήσῃ. Μὰ ὁ παππούς ἀγρίεψε. Τότε ὁ Δημητράκης ξετύλιξε τὸ τετράδιο τοῦ Λάμπρου.

« Κοίταξε, παππούλη, εἶπε, πῶς ἔμαθε καὶ γράφει. Εἰκοσιπέντε μέρες ἔχει πού ἄρχισε τὴν ἄλφα. Καὶ ὅμως νὰ ποῦ ἔφτασε ! »

—« Τ' εἶν' αὐτά ; » εἶπε ὁ παππούς. « Γράμματα ; »

—« Ναί, εἶναι γράψιμο τοῦ Λάμπρου· αὐτὰ ἐδῶ στοῦ τέλους τὰ ἔχει γράψει μοναχός του, μέ τὸ χέρι του καί μέ τὸ νοῦ του ».

Ὁ Γεροθανάσης σήκωσε τὸ κεφάλι, διόρθωσε τ' ἄσπρα φρύδια του καί πῆρε τὸ τετράδιο στὰ χέρια. Τὸ κοίταξε ἀνάποδα. Ἀπὸ σεβασμὸ ὁμως τὰ παιδιὰ ἔκαμαν πῶς δὲν τὸ κατάλαβαν.

Ὡρα πολλή τὸ κοίταζε. Καί θαύμαζε ἀπὸ μέσα του πῶς ἔχει ἐγγόνι, ποὺ κατόρθωσε νὰ βάλῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ γράμματα στὴ γραμμή.

« Τί λείει ἐδῶ ; » ρώτησε.

Ὁ Δημητράκης πῆρε τὸ τετράδιο καί τοῦ διάβασε αὐτὰ τὰ λόγια, ποὺ ὁ Λάμπρος τὰ εἶχε γράψει μόνος του μέ γράμματα μεγάλα ἴσαμε φασόλια.

« Τὴν Κυριακὴ παντρέψαμε τὴν Ἀφρόδω μας μέ τραγούδια καί βιολιά· καί τὴ δώσαμε τοῦ Γιάννη ἀπ' τὸ Περίστέρι· καί μᾶς φίλησε κι ἔφυγε ».

Ὁ Γεροθανάσης δὲν ἤθελε νὰ μιλήσῃ ἄλλο.

« Νὰ πᾶτε τώρα στοῦ καλὸ, παιδιὰ, εἶπε, θὰ τὰ πῶ μέ τὸν κύρ Στέφανο. Νάτος, ἔρχεται ».

Τὰ τρία παιδιὰ ἔφυγαν. Ὁ κύρ Στέφανος, ποὺ ἦρθε, εἶχε κι αὐτὸς τὴν ἴδια ἰδέα.

« Μιά ποὺ τὸ ἐγγόνι σου παίρνει ἔτσι τὰ γράμματα, εἶπε, κι ἔχει ὀρεξὴ γι' αὐτά, πρέπει νὰ τ' ἀποφασίσῃς.

» Ἐκεῖ κάτω θὰ τὸν προσέχωμε ὅλοι τὸ Λάμπρο. Στεῖλε τον στοῦ σκολεῖο, πέντε, δέκα χρόνια, νὰ μάθῃ νὰ γράφῃ, νὰ λογαριάζῃ, νὰ διαβάζῃ τὰ βιβλία. Τί θὰ κερδίσῃς μ' ἓνα τσοπάνη παραπάνω ; »

—« Τὸ σωστό εἶναι σωστό », εἶπε ὁ Γεροθανάσης. « Ἐδῶ ἀπάνω θὰ μείνῃ βλάχος σὰν ἐμᾶς. Καλὸ ἦταν νὰ βγάλουν καὶ τὰ Θάνασαικα ἓνα γραμματικό. . .

» Μὰ τὸ βρίσκεις πάλι σωστό, κύρ Στέφανε, νὰ μοῦ φύγουν δυὸ ἐγγόνια σὲ μιὰ βδομάδα ; »

Καὶ τὸ γαλανὸ μάτι του φάνηκε, σὰ νὰ θόλωσε.

Ὁ Γεροθανάσης συνηθίζει νὰ λήῃ, πῶς ὁ ἄντρας πρέπει ν' ἀρπάζῃ τὴ λύπη του καθὼς τὸ ἀγριεμένο ἄλογο· ἀπ' τὸ γκέμι. Λοιπὸν τῶρα δὰ τινάχτηκε λίγο ἀπὸ τὸ φόβο του, μὴν πάρῃ τὴν ντροπὴ καὶ δακρύση.

78. Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ γυρισμοῦ.

Στρογγυλὰ σύννεφα στέκουν ἀπάνω ἀπὸ τὰ βουνά. Ἀπὸ τὴ γῆ ἀνεβαίνει φθινοπωρινὴ εὐωδιά. Σὲ λίγο θὰ ἔρθουν οἱ βροχές.

Ἀπὸ χτῆς ἐτοιμάζονται. Φτιάνουν δέματα, ράβουν μὲ τίς σακοράφες τὰ πράγματα μέσα σὲ μεγάλους σάκους, συγυ-

ρίζονται. Οί άγωγιάτες με τὰ μουλάρια ήρθαν από χτές τὸ βράδυ καὶ περιμένουν.

Σήμερα τὸ πρωὶ τὰ παιδιὰ φόρτωσαν. Ὅταν εἶδαν τὶς καλύβες ἄδειες, ἔνιωσαν κάποια λύπη. Ἔρχονταν στὴν πόρτα, τὶς κοίταζαν καὶ συλλογίζονταν, πῶς ἐκεῖ μέσα ἔζησαν πολὺν καιρό.

Ἔφτασε ἡ ὥρα, πού θὰ χωριστοῦν τὶς φτωχικὲς τους κατοικίες. Τοὺς κοίταζαν θαρρεῖς καὶ κείνες σὰν ἄνθρωποι.

Νὰ τους τώρα με τὰ ραβδιά τους, με τὰ παγούρια τους, με τὰ σακούλια τους, ὅπως εἶχαν ἔρθει.

«Ἔτοιμοι, παιδιὰ ; » φωνάζει ὁ κύρ Στέφανος.

—«Ἔτοιμοι ! »

—«Ἐχε γειὰ καὶ πάλι, Μπαρμπαθανάση ! »

Ὁ Γεροθανάσης σηκώνει τὸ χέρι του, κάνει τρεῖς μεγάλους σταυροὺς καὶ λέει :

« Νὰ πᾶτε στὸ καλὸ, νὰ πᾶτε στὴν εὐχή τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ».

Ἐπειτα σκύβει στὸ Λάμπρο : « Λάμπρο μου, ἔχε τὴν εὐχή μου κι ἄκου, τί θὰ σοῦ πῶ : Νὰ γίνης καλὸς ἄνθρωπος. Νὰ ἴχης τιμὴ καὶ νὰ κρατᾷς τὸ λόγο σου ».

Ὁ Λάμπρος φίλησε τὸ χέρι τοῦ παπποῦ καὶ ξεκίνησε με τ' ἄλλα παιδιὰ βιαστικός, γιὰ νὰ μὴ χάνη καιρό. Ὁ παππούς γύρισε καὶ κοίταξε ἄλλοῦ. Τὸ μάτι του αὐτὴ τὴ στιγμή δὲν ξέρομε, ἂν ἔμεινε στεγνὸ.

Οἱ μικροὶ ταξιδιῶτες, πού κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ Χλωρὸ δὲν εἶναι οἱ ἴδιοι, πού εἶχαν ἀνεβῆ ἔδῳ κι ἐνάμισι μῆνα.

Αὐτοὶ ἐδῶ ἔχουν ὠραῖο χρῶμα στὸ πρόσωπο καὶ εἶναι πολὺ πιὸ δυνατοὶ ἀπὸ κείνους.

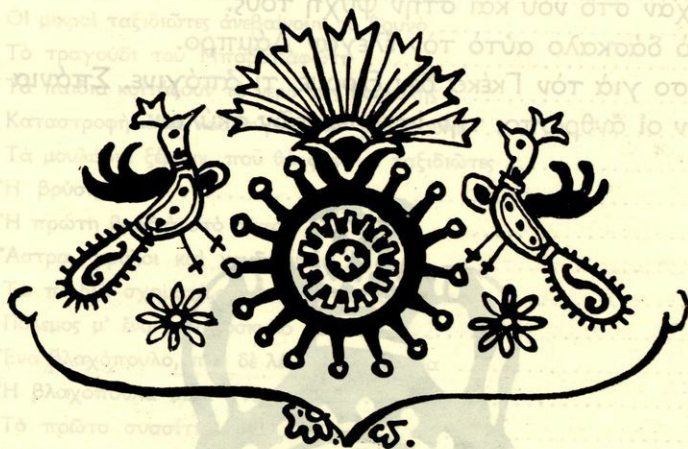
Εἶδαν τὴ μεγάλη πλάση, πού ἐκεῖνοι δὲν τὴν ἤξεραν, καὶ μέσα σ' αὐτὴ ἔζησαν μονάχοι τους μέρες καὶ νύχτες.

Είδαν τὸ βουνό, βράχηκαν στὰ ποτάμια, πὺ βροντοῦν, πᾶτησαν τοὺς στοιχειωμένους βράχους κι ἔμαθαν νὰ κινδυνεύουν ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον.

Ὁ Φάνης, πὺ εἶχε ἔρθει τότε, ἦταν λυπημένος καὶ λιγὸ ψυχος. Ὁ Φάνης, πὺ γυρίζει τῶρα, ἔχει γερὴ καὶ ἄφοβη ψυχή.

Ὁ Ἀντρέας στὸ σχολεῖο ἦταν ἓνα παιδί. Στὸ βουνό νίκησε τὶς δυσκολίες καὶ κυβέρνησε τοὺς ἄλλους.

79. ΕΠΕΙΤΑ ΑΠΟ ΧΡΟΝΙΑ

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς παλιούς θυμοῦνται αὐτὴ τὴν ἱστορία, μᾶς εἶπαν, πῶς ἐκεῖ στὴ χώρα φάνηκε ἔπειτα ἀπὸ χρόνια ἓνας δάσκαλος, πὺ ἄφησε ὄνομα.

Ἐπαιρνε τὰ παιδιὰ καὶ τὰ δίδασκε κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα.

Ὅταν δὲν ἦταν βαρυχειμωνιά, εἶχαν γιὰ σχολεῖο πότε ἓνα πεῦκο, πότε ἓναν πλάτανο.

Ἐπαιρναν τὸ βιβλίο τους καὶ διάβαζαν μαζί του ἅπάνω στοὺς λόφους, στὸν ἥλιο καὶ στὸν ἄερα.

Ἀπὸ κεῖ τοὺς ἔδειχνε τοὺς γύρω τόπους, τὴ γῆ, τὸν οὐρανό, τὰ πλάσματα ὅλα. Τοὺς πῆγαινε κοντὰ στὶς ἀγελάδες, στὰ πρόβατα, στὰ γίδια, στὶς κότες γιὰ νὰ μάθουν, πῶς ζοῦνε.

Τοὺς μάθαινε τὴ ζωὴ τῶν δέντρων, τῶν πουλιῶν καὶ τῶν ἐντόμων. Ὅταν ἦταν καθαρὴ ἀστροφεγγιά, τοὺς ἔδειχνε ἀπὸ ἓνα ὕψωμα καὶ τοὺς ὀνόμαζε τ' ἄστρα.

Τοὺς μάθαινε νὰ γράφουν, ὅσα ἔβλεπαν στὸν κόσμον κι ὅσα εἶχαν στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ τους.

Τὸ δάσκαλο αὐτὸ τὸν ἔλεγαν Λάμπρο.

Ὅσο γιὰ τὸν Γκέκα δὲν ξέρομε, τί ἀπόγινε. Σπάνια μαθαίνουν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἱστορίαν τῶν σκύλων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίς

1. Οί τρεῖς φωτιές	5
2. Τò γράμμα τοῦ Ἀντρέα	7
3. Τò ξεκίνημα	10
4. Οί μικροὶ ταξιδιώτες ἀνεβαίνουν τὸ βουνό	14
5. Τò τραγούδι τοῦ Μπαρμπαφώτη	14
6. Τὰ παιδιὰ κοιτάζουν τὸ νερὸ τῆς Ρούμελης	15
7. Καταστροφή στὰ κουλούρια τοῦ Φουντούλη	16
8. Τὰ μολάρια ξέρουν, ποῦ θὰ φάνε οἱ ταξιδιώτες	17
9. Ἡ βρύση	18
10. Ἡ πρώτη βραδιά στὸ δάσος	21
11. Ἀστρα, γρύλοι καὶ κουδούνια	23
12. Τὰ παιδιὰ σχηματίζουν κοινότητα	25
13. Πόλεμος μ' ἓνα μαντρόσκυλο	28
14. Ἐνα βλαχόπουλο, ποῦ δὲ λέει πολλὰ λόγια	30
15. Ἡ βλαχοπούλα μιλεῖ στὰ παιδιὰ	32
16. Τò πρῶτο συσσίτιο	36
17. Οἱ ἐπιγραφές τοῦ Καλογιάννη	38
18. Συκοινωνία μὲ κατοικημένους τόπους	39
19. Προμηθεύονται ἐργαλεῖα γιὰ τοὺς δρόμους	41
20. Τὰ παιδιὰ φτιάχνουν δρόμους	43
21. Ἔρχεται ἡ ἀλεπού	46
22. Τὰ ἑπτὰ μικρὰ στὸ κυνήγι τῆς κότας	48
23. Οἱ νοικοκυραῖοι παίρνουν εἶδηση	50
24. Οἱ Ζαβοπαναγῆδες	53
25. Ἡ γριά Χάρμainera	54
26. Ὁ Λάμπρος ὁδηγεῖ τὸ κοπάδι	58
27. Ἐνα σχολεῖο ἐκεῖ, ποῦ δὲν τὸ περίμενε κανένας	59
28. Τί εἶδε ὁ Λάμπρος ὅταν τελείωσε τὸ μάθημα	63
29. Ἐνας δάσκαλος στὴν κοινότητα	64

30. Στους Ίσκιους τῶν δέντρων	64
31. Ὁ Γεροθανάσης	65
32. Ἕνας ἐθελοντῆς χωροφύλακας γιὰ τὴν ἄλεπού	67
33. Ἕνα ξαφνικὸ ἐπεισόδιο	68
34. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ τρώει τὸ δάσος	71
35. Τὰ παιδιὰ εἰδοποιοῦν τοὺς χωροφύλακες	72
36. Τὸ πληγωμένο πεῦκο	74
37. Τὰ παιδιὰ γίνονται δασοφύλακες	76
38. Δασοφύλακες, γρηγορεῖτε!	77
39. Οἱ δεντροκόποι δὲν πέρασαν καλὰ	78
40. Τὸ μαῦρο τραγάκι	80
41. Τὸ τραγούδι τῆς Ἀφρόδως	82
42. Ἡ ἱστορία τοῦ Γιάννη ἀπὸ τὸ Πουρνάρι	84
43. Ἡ κατάρρα τοῦ πεύκου	86
44. Στὴ Ρούμελη	90
45. Ὁ μεθυσμένος μυλωνὰς	94
46. Στὸν ἔλατο	97
47. Γιὰ τὸν ἥλιο ποὺ βασιλεύει	99
48. Ὁ Φάνης ὀλομόναχος	104
49. Μεγάλῃ ἀνησυχίᾳ στὶς καλύβες	107
50. Περπατοῦν γιὰ τὸ Φάνη	109
51. Τὰ δῶρα τῆς ἡμέρας	111
52. Ὁ Ἀραπόβραχος	114
53. Καληνύχτα, γερο-Ἀράπη!	118
54. Ἀκόμη κι ὁ Γκέκας εἶναι γελαστός	119
55. Ὁ Θύμιος ὁ κουδουνὰς ἀπὸ τὰ Σάλωνα	120
56. Ὁ Φουντούλης ἄρρωστος	121
57. Ὁ Κωστάκης μ' ἓνα παπούτσι	123
58. Ὁ λύκος	125
59. Μιὰ μικρὴ τελετὴ στὸ δάσος	129
60. Ὁ χεῖμαρρος	131
61. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεται τὸ νερὸ	133
62. Καὶ τὰ δέντρα πονοῦν	134
63. Τ' ὄνειρο τοῦ χωριάτη	135
64. Τὰ πεθαμένα δέντρα	139
65. Στὸ νεροπρίνο	141

66. Τὸ τραγούδι στὸ νέο καράβι	143
67. Ὁ Σπύρος βρίσκει κάτι χρήσιμο	145
68. Ἡ θύελλα	146
69. Ἡ θύελλα στὶς καλύβες τῶν παιδιῶν	149
70. Ἕνα μήνυμα	151
71. Στὸ μοναστήρι	153
72. Ἐσπερινὸς	155
73. Ἀπόδειπνο	157
74. Λειτουργία	158
75. Ὁ γάμος τῆς Ἀφρόδως	159
76. Ὁ Γκέκας ἔκαμε, ὅ,τι ἔπρεπε	163
77. Ὁ Γεροθανάσης φοβᾶται μὴ δακρύση	167
78. Ὁ γυρισμὸς	169
79. Ἐπειτα ἀπὸ χρόνια	171

Ποιήματα ὑπάρχουν στὴν ἱστορία

«Τὰ Ψηλὰ βουνά» τ' ἀκόλουθα

1. Τὸ τσιριτρό, Ζ. Παπαντωνίου	11
2. Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, δημοτικὸ	15
3. Ὁ κόκορας, Ζ. Παπαντωνίου	52
4. Ἀπόψε νειρευόμουν, δημοτικὸ	151
5. Ἡ κατάρρα τοῦ πεύκου, Ζ. Παπαντωνίου	86
6. Τραγούδια τοῦ γάμου, δημοτικὸ	161, 162, 163

ΕΚΔΟΣΗ 1974

ΠΑΡΑΤΕΛΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Λογ. ἀντίτυπων 255.000

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΤΕΛΗΣ ΠΕΚΛΑΡΗΣ

30. Στους Ιστικούς των δέντρων	64
31. Ο Τερεβινθέτης	65
32. Ενώς τρεχόντης τρεροφύλλου γιά τόν δάσκα	67
33. Ενώς τρεχόντης τρεροφύλλου	68
34. Ο ανθρωπίνος τρεροφύλλος	69
35. Τα τρεροφύλλα τρεροφύλλου	70
36. Τα τρεροφύλλα τρεροφύλλου	71
37. Τα τρεροφύλλα τρεροφύλλου	72
38. Τα τρεροφύλλα τρεροφύλλου	73
39. Οι τρεροφύλλοι τρεροφύλλου	74
40. Τα τρεροφύλλα τρεροφύλλου	75
41. Τα τρεροφύλλα τρεροφύλλου	76
42. Η τρεροφύλλος τρεροφύλλου	77
43. Η τρεροφύλλος τρεροφύλλου	78
44. Στη Ρεσόντι	79
45. Ο μεθυσμένος μεθυσμένος	80
46. Στόν δάσκα	81
47. Για τόν δάσκα τρεροφύλλου	82
48. Ο Φάνης δαμοναχός	83
49. Μεγάλη ανησυχία τρεροφύλλου	84
50. Περπατών γιά τόν Φάνη	85
51. Τα δάσκα τρεροφύλλου	86
52. Ο δάσκα τρεροφύλλου	87
53. Καληνύχτα γιά τόν δάσκα	88
54. Ακούη κι δ δάσκα τρεροφύλλου	89
55. Ο δάσκα τρεροφύλλου	90
56. Ο δάσκα τρεροφύλλου	91
57. Ο δάσκα τρεροφύλλου	92
58. Ο δάσκα τρεροφύλλου	93
59. Μία μέρα τρεροφύλλου	94
60. Ο δάσκα τρεροφύλλου	95
61. Ακούη τρεροφύλλου	96
62. Καληνύχτα γιά τόν δάσκα	97

ΕΚΔΟΣΗ 1974

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

*Αρ. αντίτύπων 255.000

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΤΕΛΗΣ ΠΕΚΛΑΡΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1800